

เบ้าหลอมความรุนแรงในเด็กและเยาวชนไทย

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปนัดดา ชำนาญสุข
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภายใต้โครงการวิจัยเรื่อง

มิติทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

สนับสนุนโดย

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ดำเนินงานโดย มหาวิทยาลัยมหิดล

2551

เบ้าหลอมความรุนแรงในเด็กและเยาวชนไทย¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณิตดา ชำนาญสุข²
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เกริ่นนำ : วิธีคิดกับปรากฏการณ์ความรุนแรงในเด็กและเยาวชนไทย

วิทยาศาสตร์สมัยใหม่เป็นองค์ความรู้ที่เริ่มพัฒนาขึ้นในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 16 และเริ่มลงหลักปักฐานอย่างมั่นคงในต้นศตวรรษที่ 18 องค์ความรู้ชนิดนี้ได้กลายเป็นแม่แบบขององค์ความรู้หลายแขนงที่มุ่งเน้นการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทางการแพทย์ เทคโนโลยี วิศวกรรม หรือแม้กระทั่งการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาก่อให้เกิดคุณประโยชน์มากมายหลายประการในขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดโทษมหันต์ต่อการดำรงชีวิต ดังเช่นมลภาวะที่เป็นพิษ อุบัติเหตุ การใช้อาวุธที่มีความรุนแรงทำลายล้างกันนั้นเป็นตัวอย่างหนึ่งของด้านมืดของความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งทำให้คนส่วนหนึ่งในสังคมมีคุณภาพชีวิตที่แย่ลงและเกิดความไม่มั่นคงในชีวิต

เราไม่สามารถปฏิเสธคุณูปการของ ความเจริญ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและความทันสมัยของระบบข้อมูลข่าวสารที่แผ่ซ่านอยู่ในสังคมปัจจุบันได้ แต่คนในสังคมก็ควรที่จะตระหนักว่า ในอีกด้านหนึ่งของความเจริญและการพัฒนานั้นมีการหล่อหลอมวิธีคิด การดำเนินชีวิตที่เอื้อต่อการกระทำรุนแรงของผู้คนในสังคม โดยเฉพาะในกลุ่มคนที่ใช้ชีวิตในสังคมเทคโนโลยีอย่างไม่รู้เท่าทันโทษภัยของความเจริญเหล่านั้น กลุ่มคนชายขอบทั้งหลายนับได้ว่าเป็นกลุ่มคนที่ยืนอยู่บนเส้นแบ่งบางๆระหว่างคุณและโทษของการพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เด็กและเยาวชนก็คือกลุ่มคนชายขอบกลุ่มหนึ่ง

ริมแม่น้ำในชุมชน ราว 23.00 น. ทุ่มของคืนวันหนึ่ง ฉันนั่งอยู่ท่ามกลางเยาวชนชายอายุราว 15 ปี 4 คน เด็กหนุ่มคนหนึ่งเอ่ยถามฉันขึ้นมามีว่า “พียู่กับวัยรุ่นมานานแล้ว ไหนพียบอกดิว่าวัยรุ่นอยากได้อะไร” ฉันพยายามที่จะตอบคำถามจนแล้วจนรอดฉันก็ตอบไม่ถูก ไม่ว่าจะเป็น

¹ ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ วันทะนะ และ รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันต์ ที่กรุณาอ่านและให้คำแนะนำในการปรับปรุงงานเขียนขึ้นนี้

² งานเขียนฉบับนี้เขียนขึ้นจากผลการศึกษาวิจัยภาคสนามของฉันและผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามอีก 6 คน

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลหลักผู้ใช้ชีวิตอยู่ในโลกของความรุนแรงและทำให้ฉันเข้าใจความหมายและคุณค่าของความรุนแรงมากขึ้น

“ความรัก” “ความอบอุ่น” “ความเข้าใจ” หรือแม้กระทั่ง “เงิน” ในที่สุดเขาก็เฉลยให้ฉันฟังว่า สิ่งที่ยัยรุ่นอยากได้คือ “โทรศัพท์มือถือ” “รถมอเตอร์ไซด์” และ “ปิ่น”

คำตอบของเขาเป็นจุดเริ่มต้นความสนใจของฉัน “พวกเขาคิดอย่างไรถึงอยากได้สิ่งเหล่านี้ ทำไมพวกเขาถึงอยากได้สิ่งเหล่านี้ สิ่งเหล่านี้มีความสำคัญต่อพวกเขาอย่างไร” ฉันสนใจที่จะค้นหา “วิธีคิด” ของพวกเขาเหล่านั้นมากกว่าที่จะหาคำตอบว่ามีเด็กกี่คนที่ต้องการสิ่งเหล่านี้ เด็กที่ต้องการสิ่งเหล่านี้เป็นเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ในสังคมหรือไม่ หรือ พฤติกรรมรุนแรงที่พวกเขากระทำมีอะไรบ้าง

เด็กและเยาวชนมองว่า “โทรศัพท์มือถือ” “รถมอเตอร์ไซด์” และ “ปิ่น” คือสัญลักษณ์ซึ่งเป็นตัวแทนความหมายอะไร อาทิเช่นสัญลักษณ์ของความเจริญ สัญลักษณ์ของความรุนแรง สัญลักษณ์ของความเป็นชาย สัญลักษณ์ของความไม่มั่นคงปลอดภัย เป็นต้น การที่เด็กและเยาวชนในชุมชนแห่งนี้ให้ความหมายและคุณค่าต่อสัญลักษณ์เหล่านั้น สะท้อนให้เราเห็นสภาพสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตหรือโลกของพวกเขาอย่างไร

การอธิบายปรากฏการณ์การใช้ความรุนแรงอาจทำให้เราเข้าใจภาพความรุนแรงที่เด็กและเยาวชนกระทำต่อกัน แต่ความเข้าใจแจ่มชัดและมองเห็นเหตุที่มาที่ไปของปรากฏการณ์เหล่านั้นยังไม่ได้ถูกคลี่คลายและเปิดเผย ดังนั้น การเปิดเผยสิ่งที่ซ่อนอยู่หรือถูกปิดบังอำพรางเบื้องหลังปรากฏการณ์การกระทำรุนแรงจึงควรเริ่มต้นจากการทำความเข้าใจระบบสัญลักษณ์ วิธีคิดและการให้ความหมายต่อสิ่งต่างๆเหล่านั้นในบริบทของการกระทำรุนแรงของเด็กและเยาวชนซึ่งจะทำให้รากเหง้าของปรากฏการณ์ความรุนแรงในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ดำรงอยู่ในสังคมไทยถูกเปิดเผยและทำความเข้าใจอย่างถึงรากถึงโคนและแจ่มชัดมากขึ้นกว่าการได้คำตอบโดยการเพ่งโทษลงที่ตัวเด็กโดยคิดเพียงว่าเขาเป็นผู้กระทำการที่สมควรได้รับการลงโทษ

22.00 น. ในคืนวันหนึ่งหน้าห้องเช่าเล็ก ๆ ในชุมชนของฉัน เด็กสาวอายุ 18 ปี เนื้อตัวไม่สะอาด กลิ่นเหม็น กลิ่นผมของเธอทำให้ฉันมองเธอด้วยสายตาตำหนิ “ไหนบอกว่าจะเลิกเล่นแล้วไง³” ฉันพูดขึ้นหลังจากได้ยินเสียงเคาะประตูและเปิดประตูไปพบเธอ ภาพที่ปรากฏทำให้ฉันรู้ทันทีว่าเธอยังวนเวียนอยู่กับการเสพยาเสพติด เธอไม่ได้ตอบกับฉันและ “ไถเงิน” ฉัน 50 บาท เธอบอกฉันว่าเธอจะเอาไปจ่ายค่าเกมส์ให้สามีของเธอซึ่งเป็นเด็กหนุ่มอายุราว 20 ปี เคยผ่านประสบการณ์ถูกจำคุก และใช้ชีวิตวนเวียนอยู่กับการกระทำรุนแรง การค้ายาเสพติด การเสพยาเสพติด การค้าประเวณี เธอบอกฉันว่าสามีของเธอกำลังนั่งเล่นเกมอยู่ที่ร้านเกมส์ที่หน้าซอยเล็ก ๆ แห่งหนึ่งซึ่ง

³ เด็กสาวบอกกับฉันว่าเธอจะเลิกเสพยาเสพติดหลังจากเธอคลอดลูก สามีเธอเป็นเด็กและเยาวชนวัยใกล้เคียงกันมีประสบการณ์ถูกจำคุกข้อหาพยายามฆ่า ปัจจุบันเสพยาเสพติด จำหน่ายยาเสพติดรายย่อย และกระทำรุนแรงต่อเด็กและเยาวชนและผู้คนในสังคมเป็นช่วงๆ

เป็นย่านที่เด็กและเยาวชนที่มีวิถีชีวิตที่เสี่ยงนิยมมารวมกลุ่มกันใช้เวลาว่างที่มีอยู่มากมายในชุมชนแห่งนี้

“เพื่ออยากให้มันเล่นยาอีกหรือ นี่มันก็ดีขึ้นมากแล้วนะ มันเล่นเกมส์ บ้าเกมส์ มันจะได้ไม่เล่นยา” พวกเขาที่มีวิธีคิดว่าการจะเลิกเสพยาเสพติดได้นั้นต้องทำอะไรทำ และสิ่งหนึ่งที่พวกเขานิยมทำกันเพื่อไม่ให้มีเวลาว่างไปคิดเรื่องยาเสพติดคือ บ้าเกมส์ ดื่มเหล้า มีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิง หันมาสนใจแต่งรถ แข่งรถ และ เล่นการพนันเพื่อเบี่ยงเบนความสนใจจากการเสพยาเสพติด

ในขณะที่รัฐให้ความหมายร้านเกมส์ว่าเป็นสถานที่ที่สร้างปัญหาให้กับเยาวชน ส่งเสริมให้เยาวชนประพฤติตนในทางที่ไม่ดี และเป็นส่วนหนึ่งที่ก่อให้เกิดการกระทำรุนแรงในกลุ่มเยาวชนนั้น ร้านเกมส์กลับกลายเป็นสถานที่ที่ผู้ปกครองของเยาวชนส่วนหนึ่งในชุมชนให้คุณค่าว่า มีประโยชน์และแบ่งเบาภาระของพวกเขาก่อนการดูแลเยาวชน

ฉันเห็นป้าของเด็กหนุ่มวัย 13 ปี จีรณมอเตอร์ไซค์พาหลานชายไปทิ้งไว้ที่ร้านเกมส์และไปรับกลับตอนหัวค่ำหลังจากเธอขายของและทำงานบ้านเสร็จแล้ว ฉันเห็นเยาวชนชายอายุราว 17 ปี นั่งดื่มสุรากันบริเวณโต๊ะนั่งด้านหน้าร้านขายของชำในชุมชนในวงเหล้านั้นมีตำรวจชุมชนและอาสาสมัครนั่งดื่มอยู่ด้วยเป็นประจำหลังจากพวกเขาเล่นฟุตบอลกันเสร็จ ฉันเห็นเด็กทะเลาะวิวาทต่ตอกันหน้าโรงเรียน ลานวัด ถนนสาธารณะ ถนนหน้าห้างสรรพสินค้า ภายในห้างสรรพสินค้า ฉันเห็นเด็กสาวอายุราว 17 ปีตั้งท้องในขณะที่ยังใช้ชีวิตเที่ยวเตร่กลางคืน เที่ยวสถานบันเทิง ต่ตอกัน ใช้วาจารุนแรงก้าวร้าวเด็กและเยาวชนเรียกเธอว่า “เจ๊” ฉันตั้งคำถามว่าปรากฏการณ์เหล่านี้ดำรงอยู่ได้อย่างไร? บริบททางสังคมวัฒนธรรมของชุมชนแห่งนี้มีความเกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ดังกล่าวหรือไม่อย่างไร

ถึงแม้ว่าพื้นที่ชีวิตนั้นเป็นสิทธิที่คนแต่ละคนสามารถที่จะเลือกและกระทำในสิ่งที่อยากทำและยินดีที่จะรับผิดชอบตัวเอง แต่กับคนบางกลุ่ม บางวัยนั้น พื้นที่ชีวิตและพื้นที่ทางสังคมของพวกเขาที่มีอาณาเขตที่เพียงพอและเอื้อต่อการดำเนินชีวิตที่มีความมั่นคงปลอดภัยหรือไม่อย่างไร

ถ้าหากว่าเด็กและเยาวชนไทยได้รับการแบ่งแยก กคชึ เปียคขับออกจนไม่มีพื้นที่ในการแสดงอัตลักษณ์ทางสังคมเต็มศักยภาพแล้วนั้น การกระทำโต้ตอบของพวกเขาต่อกระบวนการทางสังคมที่กระทำต่อพวกเขาเป็นอย่างไร การใช้ความรุนแรงเป็นวิถีทางหนึ่งในการตอบโต้ต่อภาวะเช่นนั้นของพวกเขาหรือไม่อย่างไร

พื้นที่กับวิหาคความจริง?

เคลียร์พื้นที่

ฉันได้รับคำชวนจาก ดร.เพ็ญจันทร์ เซอร์เรอร์ ให้ทำวิจัยเรื่อง **มิติทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความรุนแรงในเด็กและเยาวชน** ดร.เพ็ญจันทร์บอกกับฉันว่า ฉันคือหัวหน้าทีมภาคกลางมีหน้าที่ในการบริหารจัดการผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนาม 6 คน ผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามจะต้องใช้ชีวิตโดยลำพังอยู่ในพื้นที่ซึ่งเป็นชุมชนในภาคกลาง ทำการศึกษาวิถีชีวิตผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในฐานะของผู้ถูกระทำรุนแรง ผู้กระทำรุนแรง และผู้สังเกตความรุนแรง

ความสุขจากการได้เรียนรู้และการได้รับประสบการณ์อย่างมากมาหลายเมื่อครั้งที่ฉันพยายามที่จะทำตัวเป็น “คนใน” โดยการมองโลกอย่างที่เด็กและเยาวชนมองเพื่อทำความเข้าใจการกระทำทางสังคมของพวกเขา ทำให้ฉันเลือกที่จะทำการศึกษาโดยการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับเด็กและเยาวชนในชุมชนชนบทที่เมืองแห่งหนึ่งเพื่อทำความเข้าใจและอธิบายโลกของเด็กและเยาวชนผู้มีวิถีการขี่รถมอเตอร์ไซด์ในลีลาที่นักวิชาการเรียกว่า “เสี่ยง” ในงานวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก⁴ ของฉันนั้น เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ฉันตอบรับคำเชิญชวนของ ดร.เพ็ญจันทร์ในตอนนั้น

งานวิจัยชิ้นนี้ทำให้ฉันเข้าใจความซับซ้อนในกลุ่มเด็กและเยาวชน เข้าใจการกระทำทางสังคมของพวกเขาที่พวกเขาใหญ่โตไม่ยอมรับ ไม่นิยม และต้องการปราบปรามควบคุม มากขึ้นกว่าช่วงเวลาก่อนหน้าที่ฉันจะก้าวเข้าสู่โลกของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ประกอบกับความต้องการเพิ่มพูนประสบการณ์ในการเรียนรู้การทำงานวิจัยในด้านนี้ทำให้ฉันตัดสินใจรับทำงานวิจัยชิ้นนี้โดยไม่ได้ไตร่ตรองรายละเอียดของการทำงานในโครงการฯ นี้เท่าใดนัก

ฉันมาารู้สึกว่าตนเองตัดสินใจเร็วไปเนื่องจากเงื่อนไขของงานชิ้นนี้ 2 ประการ เงื่อนไขประการแรกคือ การกำหนดเวลาในการทำงานที่มีลักษณะตายตัว ยึดหยุ่นน้อยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการใช้เวลาอยู่ในภาคสนามที่ให้ใช้เวลาเพียง 90 วัน และเงื่อนไขประการที่สองคือการที่ฉันไม่ใช่ผู้ที่ทำหน้าที่ในการรู้สึก รับรู้ สังเกตและมีส่วนร่วมในการใช้ชีวิตกับเด็กและเยาวชนทั้งหมด หากแต่ผู้ที่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมในโลกของเด็กและเยาวชนผู้ถูกระทำรุนแรงคือผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนาม อีกทั้งตัวฉันเองก็ไม่เคยมีประสบการณ์ในการเรียนรู้วิธีคิด วิธีการทำงานภาคสนามและการใช้ชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยในพื้นที่ชุมชนวัยรุ่นของผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามทั้ง 6 คนที่เป็นผู้ร่วมทีมของฉันมาก่อนหน้านั้นเลย

⁴ PANATDA CHUMNANSOOK, 2007. **SPEED, VIOLENCE AND SEX: MARGINALITY, IDENTITY AND ROAD TRAFFIC INJURIES AMONG YOUNG MOTORCYCLISTS.** (Ph.D.Thesis in Medical and Health Social Sciences). MAHIDOL UNIVERSITY.

นิสัยใจคอ รสนิยมในการทำงาน วิธีคิด วิธีการมองโลกของนักวิจัยมีความเกี่ยวข้องกับวิธีการหาความรู้และตัวองค์ความรู้ที่ได้ ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้ศึกษาวิจัยยังรู้สึกแบ่งแยกแตกต่างจากเด็กและเยาวชนผู้ที่อยู่ในโลกของความรุนแรงโดยให้ความหมายและคุณค่าต่อพวกเขาว่าเป็นพวกอื่นที่น่ากลัว ชอบทำในสิ่งที่ไม่ควรทำ การกระทำหรือความรู้สึกเพ่งโทษ ความรังเกียจของผู้วิจัยที่มีต่อพวกเขาย่อมนำมาซึ่งความรู้สึกรูปแบบหนึ่งที่แตกต่างจากผู้วิจัยที่ยอมรับ เข้าใจ และรู้สึกร่วม

การที่นักวิจัยจะเปิดใจตนเองให้น้อมใจยอมรับในสิ่งที่ผู้คนในสังคมส่วนใหญ่มองด้วยสายตาตำหนิ เพ่งโทษและให้ความหมายว่า “เบี่ยงเบนจากปกติ” นั้นไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ หรือใช้เวลาสั้น ๆ หากแต่เป็นสิ่งที่นักวิจัยภาคสนามจะต้องสั่งสม ปรับเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ความรู้ในงานวิจัยชิ้นนี้จึงเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้ข้อมูลหลัก ตัวฉันและผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามอีก 6 คนที่ร่วมสร้างองค์ความรู้ในการอธิบายปรากฏการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในกลุ่มเด็กและเยาวชนไทยภาคกลาง

ตัวตนของนักวิจัย การให้ความหมายและคุณค่าเกี่ยวกับการกระทำทางสังคมของเด็กและเยาวชนมีผลต่อการเข้าถึงและเข้าใจความจริงของเด็กและเยาวชนเหล่านั้นด้วย บ่อยครั้งที่ผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามในทีมวิจัยของฉันทอดอຍ พวกเขาหวาดกังวล กลัว และไม่มั่นใจในการทำงานภาคสนามของตนเอง ความรู้สึกกลัว รู้สึกไม่มั่นคงในชีวิตและความปลอดภัยเกิดขึ้นเป็นระยะ ๆ ในขณะที่ถูกฉกฉวยกระตุ้นให้สนใจวิถีชีวิตที่เสี่ยงของเด็กๆ เหล่านั้น

“เราจะทำความเข้าใจการกระทำที่เสี่ยงจากเด็กกลุ่มเสี่ยง แต่เราเลือกคุยกับเด็กเรียบร้อยเลือกไปในที่ที่เราคิดว่าปลอดภัย พอดกเย็นก็กลับเข้าห้องพัก แล้วเราจะเข้าใจโลกความเสี่ยง ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนได้อย่างไร” ข้อความข้างต้นเป็นคำพูดส่วนหนึ่งของฉันที่พยายามจะโน้มน้าวผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามทั้ง 6 คนให้ก้าวเข้าไปสู่โลกและวิถีของการกระทำรุนแรงในบริบทของกลุ่มคน เวลา และสถานที่ (Social Space and Time) เพื่อสร้างคำอธิบายการกระทำรุนแรงในกลุ่มเด็กและเยาวชนและตอบโจทย์ของงานวิจัยชิ้นนี้

แต่ดูเหมือนว่าคำพูดดังกล่าวไม่มีพลังอำนาจพอในการลดทอนความกลัว ความรู้สึกไม่ปลอดภัยลงได้เท่าไรนัก หญิงสาวหนึ่งในทีมผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามของฉันเธอมีลูกสาวอายุ 4 ขวบ กล่าวกับฉันว่า “ถ้าแฟนหนูเขามาเห็นหนูนั่งคุยอยู่กับไอ้พวกนี้เขาไม่ให้หนูทำงานนี้หรอก” ความรู้สึกในลักษณะดังกล่าวเป็นสิ่งที่พบเห็นได้ทั่วไปในกลุ่มนักวิจัยซึ่งมีผลทำให้ฉันหลีกเลี่ยงที่จะศึกษาโดยใช้วิธีการที่มี “ระยะห่าง” ที่พวกเขา รู้สึกปลอดภัยและมั่นคงในการทำงาน ผลงานวิจัยส่วนใหญ่ในวงการวิชาการที่ผ่านมาจึงยังไม่สามารถทำให้เราเข้าใจโลกแห่งความรุนแรงของเด็กและเยาวชนได้อย่างชัดเจนมากนัก ทางแก้ไขหรือมาตรการต่าง ๆ ที่ผลักดันออกมาจาก

การศึกษาค้นคว้าที่ปราศจากความเข้าใจและการมองโลกอย่างที่พวกเขามอง พวกเขาเป็นนั่นย่อมก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่อาจจะไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องหรืออาจเป็นสิ่งที่ไปผลิตสร้างให้ปัญหาที่ดำรงอยู่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น หรือไปกำหนด นิยามความหมายปรากฏการณ์บางอย่างว่าเป็นปัญหาในขณะที่ยังปรากฏการณ์นั้นอาจเป็นเพียงปรากฏการณ์ธรรมดาที่ไม่ใช่ปัญหาต้องแก้ไข เป็นไปได้หรือไม่ว่า การศึกษาและข้อสรุปในการวิจัยต่าง ๆ นั้นก็เป็นความรุนแรงอย่างหนึ่งที่ดำรงอยู่ในสังคมไทยด้วย?

ทีมงานของเราเป็นองค์กรที่ประกอบไปด้วยกลุ่มคนที่อยู่ในภาวะของการ “เริ่มต้น” เรียนรู้นิสัยใจคอ วิธีการคิด วิธีมองโลก และวิธีการทำงานซึ่งกันและกัน การเริ่มต้นเรียนรู้กันนี้ทำไปพร้อมกับการเร่งรีบที่จะทำความเข้าใจบริบทของวิถีชีวิตวัยรุ่นในชุมชนเพื่อตอบคำถามการวิจัย การที่พวกเราใช้เวลาที่น้อยมากในการหาคำอธิบายปรากฏการณ์ที่มีความละเอียดอ่อนและสลับซับซ้อนสร้างความกดดันให้กับผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามและตัวฉันไม่น้อย

งานวิจัยเกี่ยวกับโลกของวัยรุ่นที่ผ่านมาของฉันนั้นฉันใช้เวลาในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับเด็กและเยาวชนในพื้นที่นาน 3 ปีโดยที่หกเดือนแรกเป็นการสร้างความสัมพันธ์และการสร้างความคุ้นเคย การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับเด็กและเยาวชนทำให้ฉันเรียนรู้ว่าบริบทชีวิตที่เต็มไปด้วย “ความไม่แน่นอน” ของกลุ่มเด็กและเยาวชนเหล่านั้นเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้พวกเขามี “เหลี่ยม” และตรวจสอบ “คนนอก” ก่อนที่จะพัฒนาความสัมพันธ์ใดๆกับใคร ความไว้วางใจเชื่อใจไม่ได้เกิดขึ้นง่าย ๆ แต่ต้องใช้กระบวนการตรวจสอบและพิสูจน์จนกระทั่งคนนอกนั้นถูกประเมินว่า “ผ่าน” นั่นแหละประตูของเกราะกำบังชั้นแรกจึงจะค่อย ๆ แฉกเปิด อย่างไรก็ตามฉันไม่สามารถถอยหนีจากงานชิ้นนี้ได้ในเวลาเช่นนี้ ฉันเริ่มขบคิด ทบทวนโจทย์ที่ได้รับมาและสรุปในเบื้องต้นว่า คำถามสำคัญที่ฉันและนักวิจัยภาคสนามจะต้องหาคำอธิบายเพื่อสร้างความเข้าใจคือ **ทำไมจึงเกิดปรากฏการณ์ความรุนแรงในกลุ่มวัยรุ่น และการกระทำรุนแรงที่แผ่ซ่านอยู่ในบริบททางสังคมวัฒนธรรมของพวกเขาเหล่านั้นดำรงอยู่ได้อย่างไร**

ความเชื่อพื้นฐานของฉันเกี่ยวกับ “การตีความ” ทำให้การเขียนงานวิจัยของฉันในส่วนนี้สร้างความรู้สึกล้อหลอให้แกฉันไม่น้อย ถึงแม้ว่าในที่สุดฉันได้ตัดสินใจทำ “งาน” เกินหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากการเป็นผู้บริหารจัดการทีม กลายเป็นผู้ที่ทำหน้าที่เก็บข้อมูลภาคสนามด้วยก็ตาม แต่ฉันก็ไม่ได้เก็บข้อมูลทั้งหมดด้วยตัวของฉันเอง

ลักษณะการได้มาซึ่งความรู้ดังกล่าวนี้ นอกเหนือจากการที่ฉันเป็นผู้ตีความในปรากฏการณ์ที่ฉันเห็น รู้สึกและมีส่วนร่วมแล้วนั้น ฉันยังมีผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามร่วมทีมที่เขามาร่วมตีความสิ่งที่พวกเขาเห็น ได้ยิน เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องอีก 6 คน นั้นหมายความว่าสิ่งที่ฉันกำลังจะ “เล่า” ต่อไปนี้ ฉันได้ประกอบสร้างมันขึ้นมาจากผู้คนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ที่เข้าไปใช้ชีวิตอยู่ร่วม

3 เดือน อีกทั้งฉันยังได้ประกอบสร้างมันขึ้นมาจากสิ่งที่ผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามได้สร้างขึ้นมาอีกทีหนึ่งด้วย ซึ่งพวกเขาก็ได้ประกอบสร้างขึ้นมาจากผู้คนที่พวกเขาเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ร่วมโดยผู้คนที่เขาเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ร่วมนั้นก็ได้ประกอบสร้างเรื่องราว เรื่องเล่าต่างๆมาอีกต่อหนึ่งผ่านการใช้ความสัมพันธ์กับผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนาม 3 เดือน

ฉันต้องการที่จะอธิบาย “สิ่งที่อยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์ความรุนแรงในกลุ่มวัยรุ่น” ฉันแอบหวังว่างานวิจัยชิ้นเล็กๆนี้จะทำให้ผู้คนที่เกี่ยวข้อง พิจารณาการกระทำรุนแรงของเด็กและเยาวชนจากปรากฏการณ์ที่คนทั่วไปคุ้นชินตั้งแต่ระดับปกติในชีวิตประจำวัน⁵ ไปจนกระทั่งถึงการกระทำรุนแรงที่มีการวางแผน มีการใช้วิธีคิดอย่างแบบยล⁶ ในกลุ่มเด็กและเยาวชนนั้น ให้ก้าวพ้นไปจากการดำเนิน เฟื่องโทยแต่เพียงมิติเดียว แต่เป็นการสร้างพื้นที่ของความเข้าใจเหตุปัจจัยที่นำไปในการกระทำของพวกเขาเหล่านั้น ในส่วนนี้อาจทำให้อคติหรือการดำเนินนั้นเป็นไปควบคู่กับความเมตตาและกรุณาต่อเด็กและเยาวชนเหล่านั้นด้วย เนื่องจากมองเห็นที่มาและความสมเหตุสมผลบางประการที่เกิดขึ้นจากเหตุปัจจัยมากมายที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำรุนแรงของพวกเขาเหล่านั้น และด้วยการพิจารณาว่ามีเหตุปัจจัยที่ล้นเหลือ ถ้าโถมเข้ามามีส่วนร่วมในการกระทำรุนแรงจะทำให้เราหลุดพ้นกับดักความคิดที่ว่ากระทำรุนแรงของเยาวชนเป็นเรื่องของพฤติกรรมในระดับปัจเจกบุคคล เป็นเรื่องเฉพาะตัวส่วนบุคคลแต่มองทะลุกรอบกับดักความคิดดังกล่าวไปถึงวัฒนธรรมและบริบทของความสัมพันธ์ทางสังคมที่เข้ามามีส่วนร่วมในการกระทำรุนแรงต่างๆ

การพิจารณาการกระทำรุนแรงของพวกเขาอย่างรอบด้านโดยเข้าใจถึงเหตุที่มาของการกระทำเหล่านั้นให้พ้นไปจากวาทกรรมที่เป็นกระแสหลักของสังคมเช่น “เป็นเพราะครอบครัวขาดความอบอุ่น” หรือ “มันเป็นธรรมชาติไอ้พวกวัยรุ่นมันก็หัวอย่างนี้ ผมก็เคยเป็น พอมันอายุมากขึ้นมีเมียมันก็หายเอง” อาจทำให้เราได้วิธีคิดใหม่ๆเกี่ยวกับการกระทำรุนแรงในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ลึกซึ้ง ชัดเจน ดังนั้นความมุ่งหมายหลักของฉันสำหรับการทำงานวิจัยชิ้นนี้จึงเป็นไปเพื่อสร้างความเข้าใจความซับซ้อนและที่มาของพฤติกรรมความรุนแรงเหล่านั้นของวัยรุ่นมากกว่าที่จะไปเฟื่องโทยหรือกำหนดแนวทางในการควบคุม จัดการ และนี่คือที่มาของการที่ฉันจำเป็นต้องใช้ข้อมูลและข้อสถานที่สมมติเพื่อรักษาจริยบรรณของนักวิจัย การเคารพต่อสิทธิของผู้ให้ข้อมูลหลักตามวิถีของการทำงานวิจัย

⁵ อย่างเช่น การใช้คำคำทอ เสียดสีเยาะเย้ย

⁶ อย่างเช่น การที่เด็กและเยาวชนเชิญชวนให้เด็กหญิงอายุ 12 ปีมาร่วมค้าประเวณี หรือการส่งเด็กสาวเป็นสิ่งแลกเปลี่ยนเพื่อขอรับความช่วยเหลือให้หลุดพ้นจากความขุ่นยากในการดำเนินคดีภายหลังจากการ “อุ้มรุม” การอุ้มรุม หมายถึง การที่เด็กและเยาวชนพากันไปนำตัวคู่อริมายังสถานที่อีกที่หนึ่งและรุมทำร้ายร่างกายผู้ที่ถูกนำตัวมานั้น

ถึงแม้ว่าฉันจะอยากได้ความเฉพาะเจาะจงที่ซับซ้อน (Complex Specifiness) และการคำนึงถึงสถานการณ์ที่เป็นอยู่ (Circumstantiality) ตามหลักที่สำคัญของการหาความรู้และคำอธิบายในแนวทางนี้ แต่ด้วยการสร้างข้อค้นพบบนพื้นฐานของการเก็บข้อมูลภาคสนามเพียง 3 เดือนและการเขียนงานในระยะเวลาสั้น ๆ เช่นนี้เป็นสถานการณ์ที่ทำให้ฉันรู้สึกอึดอัดเหลือในการตีความทั้งจากประสบการณ์การเก็บข้อมูลของฉันและการตีความผ่านคำบอกเล่าจากงานบันทึกภาคสนามของผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามที่มีประสบการณ์ไม่มากนัก

ฉันเริ่มต้นจากความพยายามที่จะ “มอง” การกระทำรุนแรงที่ฉันเห็นหรือได้รับฟังมาในลักษณะของสัญลักษณ์อย่างหนึ่งและมองหาคำอธิบายความหมายของการกระทำนั้นนั้นหมายความว่าหากฉันไม่ได้นำตัวเองเข้าไปอยู่ในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมเช่นเดียวกับเด็กและเยาวชนไม่ได้เข้าไปอยู่ในเหตุการณ์และสถานการณ์ของความรุนแรงในกลุ่มพวกเขาเหล่านั้นฉันก็จะไม่รู้สึกละไม่เข้าใจ และไม่สามารถอธิบายการกระทำรุนแรงในกลุ่มหรือระหว่างกลุ่มของพวกเขาได้เลย

ในระหว่างที่ฉันใช้ชีวิตอยู่ในภาคสนามนั้น นอกเหนือจากการที่ฉันได้มีโอกาสพบเห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่แสดงถึงความก้าวร้าว การผูกใจเจ็บ การอาฆาตในกลุ่มเด็กและเยาวชนเหล่านั้นแล้ว ฉันยังถูกนิทา ไซ้จากเสียดสี ลวนลาม เยาะเย้ย ถากถาง ฉันถูกโกง ถูกโกงเงิน บางครั้งฉันก็ยอมจำนน ในขณะที่บางครั้งฉันได้ตอบโต้การโกงด้วยการหาพวกที่มีอำนาจกว่าไปตอบโต้กดดันพวกเขาอีกทีหนึ่ง ตัวอย่างของการกระทำของฉันนั้นเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ในภาคสนามของฉันในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา

ประสบการณ์ความรุนแรงค่อย ๆ แผ่ซ่านและซึมซับเข้าสู่ความรู้สึกของฉัน นอกเหนือจากการที่ฉันทำตัวเป็นผู้สังเกตการกระทำรุนแรงในกลุ่มเด็กและเยาวชน ฉันถูกกระทำรุนแรงจากพวกเขาและผู้คนในสังคมของพวกเขาแล้วนั้น ฉันยังรู้สึกว่าตนเองได้กระทำรุนแรงต่อผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามผู้ร่วมงานของฉัน ในขณะที่เดียวกันผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามของฉันก็กระทำรุนแรงต่อฉันด้วย แม้ในขณะที่ฉันกำลังเขียนงานวิจัยฉบับนี้ ฉันก็ยังรู้สึกว่าฉันอยู่ในภาวะของผู้ที่ถูกกระทำรุนแรงและเป็นผู้กระทำรุนแรงด้วยเช่นกัน หมายความว่าฉันเริ่มรู้สึกว่า ความรุนแรงมีลักษณะความเป็นพลวัตรที่มีความซับซ้อน ลื่นไหล แลกเปลี่ยน เคลื่อนย้ายและตอบโต้ระหว่างกันของกลุ่มบุคคลทั้งหลายอยู่อย่างต่อเนื่อง เรื่องราวผ่านเรื่องเล่าต่าง ๆ เกี่ยวกับความรุนแรงซ้อนทับปรับเปลี่ยน แปรรูปอยู่ตลอดเวลาในสังคมของกลุ่มเด็กและเยาวชน

การเลือกพื้นที่ในการศึกษาวิจัยเป็นไปโดยการปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่พัฒนาสังคมจังหวัด ตัวฉันและผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนาม ทีมของเราพิจารณาข้อมูลจากฐานข้อมูลการสำรวจของศูนย์เฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เราพูดคุยกันเกี่ยวกับข้อจำกัดของการใช้ฐานข้อมูลดังกล่าว รวมถึงข้อมูลจากประสบการณ์การ

ทำงานในพื้นที่ของเจ้าหน้าที่พัฒนาสังคมจังหวัด เป้าหมายที่ทีมของเราต้องการคือ ความหลากหลายเชิงบริบททั้งในลักษณะของบริบทความเป็นชนบท บริบทของความเป็นเมือง บริบทของชุมชนที่มีการเคลื่อนย้ายถิ่นฐาน บริบทของชุมชนที่กำลังมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้เราพยายามที่จะทำการคัดเลือกพื้นที่ทั้งพื้นที่ที่มีปัญหาความรุนแรงและพื้นที่ที่ไม่มีปัญหาความรุนแรงโดยการตรวจสอบข้อมูลจากเจ้าหน้าที่กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในจังหวัด

ทีมของเราวางแผนกันว่าเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 12-25 ปี จะเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักที่สำคัญทั้งในฐานะของผู้มีประสบการณ์ความรุนแรง ผู้กระทำ ผู้ถูกกระทำ และผู้เห็นเหตุการณ์ความรุนแรง ทั้งชายและหญิง เด็กและเยาวชนทั้งที่อยู่ในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน นอกจากนั้นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญอีกกลุ่มหนึ่งคือ พ่อแม่ คนในครอบครัว ผู้นำชุมชน ครู หรือแม้กระทั่งเจ้าหน้าที่ตำรวจ อาสาสมัครต่าง ๆ ที่ทำงานอยู่ในชุมชน ผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มหลังนี้จะทำให้คำอธิบายบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่หล่อเลี้ยงหรือยับยั้งการกระทำรุนแรงในกลุ่มเด็กและเยาวชนมีความชัดเจนมากขึ้น

ทีมของเราใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการที่นักวิจัยนำตัวเองเข้าไปมีประสบการณ์ร่วมกับผู้ให้ข้อมูลหลักในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของพวกเขาเหล่านั้น ผ่านการเขียนบันทึกภาคสนาม ความรู้ที่ได้ในการนำมาใช้ในการประกอบสร้างคำอธิบายทำโดย การสังเกต การพูดคุย การเข้าไปมีส่วนร่วมปฏิสัมพันธ์ในกิจกรรมบางอย่างร่วมกันกับเด็กและเยาวชน การใช้ชีวิตอยู่ในวิถีทางสังคมของเด็กและเยาวชนทำให้ผู้วิจัยเข้าใจปรากฏการณ์การกระทำรุนแรงในกลุ่มพวกเขาได้ ถึงแม้ว่าจะมีข้อจำกัดจากระยะเวลาที่มีเพียง 90 วันก็ตาม นอกเหนือจากการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อเก็บความรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ จากพวกเขาเหล่านั้นโดยตรงแล้ว การค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลชุมชนโดยเฉพาะ อย่างเช่นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม การบริหารจัดการชุมชน นั้นจะถูกนำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ ตีความรวมถึงเป็นแนวทางในการสร้างประเด็นคำถามต่าง ๆ ในการสัมภาษณ์ พูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลหลัก ทั้งนี้มุ่งเน้นการใช้กรอบแนวคิดปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) จากการศึกษาประสบการณ์ การกระทำและสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของเด็กและเยาวชนเหล่านั้นในการอธิบายปรากฏการณ์ความรุนแรง

การตีความความรู้ที่ได้และการตอบคำถามการวิจัยถูกกระทำผ่านการมองปรากฏการณ์ในระดับลึก (Thick Description) โดยนั้นพยายามที่จะตีความหมายว่าปรากฏการณ์ความรุนแรงในกลุ่มเด็กและเยาวชนนั้นถูกผลิต รับรู้ และตีความอย่างไรผ่านการจำแนก แยกแยะเพื่อจัดประเภทปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Category) ที่เกิดขึ้นในชีวิตทางสังคมวัฒนธรรมของเด็กและ

เยาวชน ซึ่งการที่จะกระทำเช่นนั้นได้ฉันจำเป็นต้องเข้าใจข้อมูลที่เป็นภูมิหลังจำนวนมากพอและนี่ก็เป็นข้อจำกัดอีกประการหนึ่งในการทำงานชิ้นนี้

สิ่งที่ฉันได้เล่ามาในส่วนนี้เพื่อที่จะแสดงให้เห็นว่า การสร้างคำอธิบายในงานชิ้นนี้นั้นถูกประกอบสร้างด้วยบริบทของวิธีการแสวงหาความรู้ความจริงในลักษณะเช่นนี้ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านได้ตีความทำความเข้าใจงานเขียนของฉันผ่านบริบทดังกล่าวด้วย

ฉันและผู้วิจัยภาคสนามใช้เวลา 3 เดือนอยู่กับเด็กและเยาวชน ในห้วงเวลานี้ฉันได้เรียนรู้ภาษาของเด็กและเยาวชน คำพูดบางคำดูเหมือนว่าเป็นคำพูดธรรมดาใช้กันทั่วไปไปกลับกลายเป็นภาษาที่ฉันจะต้องปรับใจ ปรับความรู้ คุณค่าบางอย่างที่เคยคุ้นเคยมาให้สามารถเข้าใจนัยยะของภาษาเหล่านั้นได้บ้าง

นักธุรกิจเจ้าของหอพัก ร้านเกมส์คนหนึ่งในชุมชนเล่าให้ฉันฟังถึงประสบการณ์การฝ่าฟันปัญหาอุปสรรคต่างๆเมื่อคราวที่เขาเข้ามาอยู่ในชุมชนแห่งนี้ใหม่ๆ โดยถามฉันว่ารู้จักคำพูดที่ว่า “มังกรพลัดถิ่นหรือจะสู้ภูดินเจ้าที่” หรือไม่ ในขณะที่ลูกน้องของเขาซึ่งเป็นกลุ่มคนที่เพิ่งพ้นโทษจากเรือนจำ มีรอยสักและรอยแผลเต็มตัวขยายความให้ฉันฟังว่า “พี่มาอยู่ที่นี้พี่ก็ต้องรู้จักเจ้าที่ ต้องเข้าเฝ้า” คำว่าเจ้าที่ในที่นี้พวกเขาหมายถึงคนที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ที่มีอำนาจ ได้รับความเชื่อฟังจากคนในชุมชน ซึ่งภาษาและนัยยะเช่นนี้ถูกนำไปใช้ในกลุ่มคนอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของเด็กและเยาวชนผู้ให้ข้อมูลหลักด้วย วิธีคิดของการฝากเนื้อฝากตัวกับเจ้าที่เพื่อให้เจ้าที่คุ้มครองดูแลนั้นทำได้หลายวิธี อาทิเช่น เอาตัวเข้าไปทำตัวรับใช้ใกล้ชิดเป็นลูกน้อง คอยเดินตาม คอยซื้อของให้นั่งคุย นั่งดื่มเหล้าเป็นเพื่อน หรือการซื้อของฝากติดไม้ติดมือไปเยี่ยมเยียนเพื่อแสดงความคารวะขอรับการอุปถัมภ์ดูแล ฝากเนื้อฝากตัวไว้ในสังกัด หากไปมีปัญหามีเรื่องเดือดร้อนก็จะมีหวังว่าเจ้าที่หรือลูกพี่จะดูแลช่วยเหลือโดยคิดว่า ลูกพี่เป็นคนกว้างขวาง มีคนรู้จักมาก มีคนเกรงใจ มีอำนาจ บารมี การทำตัวเข้าไปสวามิภักดิ์ต่อเจ้าที่ในลักษณะนี้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ดัดแปลงในกลุ่มเด็กและเยาวชนจนเกิดวัฒนธรรมการตั้งขุม มีการปกครองตามอาวุโส การดูแลช่วยเหลือกันภายในขุมของเด็กและเยาวชนในชุมชนแห่งนี้

บารมีของผู้นำขุมจะเกิดขึ้นได้เมื่อบารมีนั้นแผ่ไปถึงสมาชิกขุมจนเป็นที่กล่าวขานถึงระหว่างเด็กและเยาวชนขุมอื่น ๆ ดังนั้น การช่วยเหลือปกป้องสมาชิกขุมเมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างขุมจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ทั้งนี้เพื่อรักษาสถานะของขุมและบารมีของผู้นำขุมด้วย

ฉันใช้ชีวิตบางช่วงเวลาอยู่ร่วมกับเด็กและเยาวชนในชุมชน พยายามทำความเข้าใจกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของพวกเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้คุณค่าและความหมายเกี่ยวกับความรุนแรงของพวกเขา ดังเรื่องราวของคำเด็กหนุ่มที่เติบโตในครอบครัวที่มีฐานะ ด้วยความที่เป็นคนเก่าแก่ของจังหวัดและมีฐานะด้วยอีกประการหนึ่งนั้นทำให้พ่อและแม่ของคำรู้จักข้าราชการ พ่อค้า

นักธุรกิจ และนักการเมืองมากมายในจังหวัด คำเล่าถึงคืนหนึ่งในงานประเพณีที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีของจังหวัดและเป็นช่วงเวลาของการแก้ไขและการประกาศศักดาความเป็นชุมชนของเหล่าเด็กและเยาวชนว่า

“คืนนั้น พวกผมคิดอย่างเดียวว่าจะเอาคืนให้ได้ และพวกผมก็มาเต้นรำๆกันตรงกลางหน้าเวที คืนนั้นพวกเรามันส์มากเพราะเป็นวันที่พวกเราเมากันมาก จนกระทั่งมีเรื่องในงาน พวกผมก็เลยเคี้ยวกระป๋องเบียร์ใส่มัน แล้วพวกมันก็ให้คำหยาบ⁷ กับพวกผม พวกผมเลยบอกว่าเดี๋ยวเจอกันนอกงาน คืนนั้นก่อนออกงานเพื่อนผมโดนจับไป 5 คนเรื่องมีอาวุธอยู่ในตัว พวกผมจนอาสาสมัครมากที่มันจับพวกเพื่อน ๆ ผมขึ้นบนรถถูกกรงพวกผมเลยบอกว่า เดี่ยวจะโทรฯให้พ่อแม่มาประกันตัว ก็ได้ประกันตัวป๊าในคืนนั้นเลย”

น้ำเสียงและการเล่าของคำแสดงให้เห็นความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันในกลุ่มเพื่อน ความภูมิใจในกลุ่มตนและบารมีในการมีคนโตช่วยเหลือในการต่อต้านการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐทำให้พวกเขารู้สึกว่าอำนาจนั้นแผ่มาถึงกลุ่มของตนเอง ทำให้กลุ่มดุมพลัง นำเกรงขาม สมาชิกกลุ่มเกิดความภูมิใจที่จะนิยามตนเองตามอัตลักษณ์ของกลุ่ม เมื่อรู้สึกว่าการชุมนุมของตนมีอำนาจมากกล้าที่จะกระทำรุนแรงและตอบโต้ต่อกลุ่มอื่นก็เพิ่มมากขึ้นด้วย

คำเคยถูกจับในข้อหาเล่นการพนันน้ำเต้า ปู ปลา ที่หน้าบ้าน ชาวบ้านบอกว่า “มันจะไม่เล่นได้ยังไง ก็แม่มันเล่นทุกวัน บ้านมันตั้งบ่อน เนี่ยลูกมันยังคินะ เล่นแค่น้ำเต้าปูปลา” วันที่แม่ของคำไปติดต่อเพื่อขอประกันตัวที่สถานพินิจฯนั้นแม่บ่นว่า “ทำไมยุ่งยากหยั่งงี้ นี่ก็โดนจับเหมือนกันไปติดต่อประกันแป๊บเดียว นี่อะไรก็ไม่รู้ เรื่องมาก” หลังจากนั้นไม่นาน “ผู้ใหญ่” คนหนึ่งก็โทรศัพท์เข้ามาถามเรื่องราวเกี่ยวกับคดีของคำ พร้อมกับขอให้เจ้าหน้าที่ช่วยเหลือด้วยโดยรับรองว่า “เด็กมันเป็นเด็กดี มันไม่มีอะไรหรอก คดีก็คดีเล็กน้อยไม่ใช่หรือแค่เล่นน้ำเต้าปูปลาเอง”

ในระหว่างที่พวกเราใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนนั้น ผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามทั้ง 6 คนในทีมของฉันทันต้องเก็บข้อมูลภายใต้สภาพแวดล้อมที่พวกเขาไม่คุ้นชิน ปัญหาที่พวกเขาเผชิญเริ่มต้นจากปัญหาที่นักวิจัยภาคสนามแทบทุกคนต้องเผชิญเช่น ปัญหาที่เกี่ยวกับการกินอยู่หลับนอน ความเหงา การไร้ความสงบ ไร้ความเป็นส่วนตัว ผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามรู้สึกวิตกกังวลต่อความรุนแรงที่พวกเขาอาจได้รับ ถึงแม้ว่าพวกเขาจะมีความต้องการที่จะทำงานให้ได้ตามที่ทีมงานได้ตั้งความหวังไว้เพียงไร แต่เมื่อพวกเขาเข้าไปสู่พื้นที่ชุมชนแล้วนั้นพวกเขาเริ่มเรียนรู้ที่จะปรับตัว และเลือกที่จะเก็บข้อมูลที่ทำให้พวกเขาไม่เกิดอันตรายมากนัก หลีกเลี่ยงการเก็บข้อมูลในเวลาที่เสี่ยงต่ออันตราย หลีกเลี่ยงการอยู่ในสถานที่ที่ดูเหมือนไม่ปลอดภัย และกลุ่มคนที่เขาคิดว่าอาจทำอันตรายต่อพวกเขา

⁷ คำหยาบที่เด็กและเยาวชนถือว่าเป็นสิ่งที่ขอมไม่ได้คือ การใช้คำเรียกอวัยวะเพศชายซึ่งส่วนใหญ่เป็นเหตุที่มาของการใช้ความรุนแรงของพวกเขา

การกระทำเช่นนี้สร้างความปลอดภัยให้กับนักวิจัยในขณะเดียวกันทำให้ระดับของความรู้ที่ได้อิงแอบอยู่กับบริบททางสังคม การรวมกลุ่ม และการใช้ชีวิตของกลุ่มคนที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักที่ผู้วิจัยได้เลือกที่จะเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ด้วยเช่นกัน

การวางตัวและการใช้ชีวิตของผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามในช่วงเดือนแรกนั้นเป็นไปอย่างกลัว ๆ กล้า ๆ และความวิตกกังวลเริ่มเพิ่มมากขึ้นเมื่อพวกเขาเริ่มทบทวนว่าพวกเขาได้ความรู้ไม่มากนักในการศึกษาชุมชนในห้วงเวลาที่ผ่านมา ผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามบางคนรู้สึกแปลกแยกแตกต่างจากเด็กและเยาวชน เขาไม่สามารถเข้าถึงและพูดคุยกับเด็กและเยาวชนได้อย่างสนิทใจเมื่อเวลาผ่านไปเขาพบเยาวชนคนหนึ่งที่เขาคุ้นได้ เยาวชนคนนี้เป็นสื่อกลางในการพาเขาไปรู้จักเพื่อนคนอื่นๆ และทำให้ความแตกต่างแปลกแยกระหว่างตัวเขากับเยาวชนในชุมชนผ่อนคลายลง

บริบทที่แตกต่างกับวิถีการดำเนินชีวิต: เบ้าหลอมที่ไม่ได้เลือก (ไม่ได้)?

ชุมชนเล็ก ๆ 6 ชุมชนจาก 2 จังหวัดในภาคกลางเป็นพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในงานชิ้นนี้ เด็กชายและเด็กหญิงอายุสิบสองถึงยี่สิบห้าปีใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนเล็ก ๆ โดยมี 3 ชุมชนที่อยู่ในจังหวัดที่ไม่ใช่เขตพื้นที่ติดต่อกับเมืองหลวงและเป็นพื้นที่นอกเขตอำเภอเมือง ในขณะที่อีก 3 ชุมชนอยู่ในจังหวัดที่มีเขตพื้นที่ติดต่อกับเมืองหลวงของประเทศไทยและเป็นพื้นที่ในเขตอำเภอเมือง ทั้ง 6 ชุมชนนั้นมีลักษณะทางกายภาพ สังคม วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ชุมชนที่แตกต่างกันไป จะมีส่วนที่เหมือนกันอยู่บ้างก็คือ สภาพพื้นที่ของชุมชนส่วนใหญ่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมในลักษณะของการที่ผู้คนส่วนใหญ่ในชุมชนดำรงชีวิตอยู่ในสังคมบนภาวะเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยการทำเกษตรกรรม อีกทั้งลักษณะชุมชนมีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงโดยเคลื่อนสู่สภาพความเป็นชุมชนเกษตรกรรมกึ่งเมือง ความแตกต่างของทั้ง 6 ชุมชนเป็นไปในลักษณะของการแผ่กระจายความเจริญและความเข้มข้นของ “ความเป็นเมือง” และ “ความทันสมัย” เข้าสู่ชุมชนแต่ละแห่งในระดับที่ไม่เท่ากัน

เด็กและเยาวชนใช้ชีวิตอยู่ในพื้นที่ชุมชนที่มีประวัติศาสตร์ที่ถูกเล่าขาน สืบทอดมาแตกต่างกันคำบอกเล่าเรื่องราวเชิงประวัติศาสตร์ทั้งในแง่ของประวัติศาสตร์ชุมชนและประวัติของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนเป็นบริบทที่มีความสำคัญในการก่อร่างวิถีคิดและวิถีการใช้ชีวิตของเด็กและเยาวชนในชุมชนเหล่านั้นด้วยส่วนหนึ่ง “ไปไหนไม่ยากบอกว่าเป็นคนบางบอนเขาจะหาว่าเราทำของ” อีกส่วนหนึ่งมีผลต่อการเข้าถึงความรู้ของผู้วิจัยด้วย อย่างเช่นการที่ชุมชนถูกรับรู้จากคนโดยทั่วไปในสังคมถึงความเป็นพื้นที่ที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดสูง มีความขัดแย้งอย่างรุนแรงทางการเมือง หรือแม้กระทั่งภูมิหลังที่มาของผู้นำชุมชนก็เป็นบริบทสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการ

⁸ ของ หมายถึง ยาเสพติด

กระทำรุนแรงในสังคมนั้นผู้คนในชุมชนจะทำการตรวจสอบ จับข้อ ระวังคนแปลกหน้าที่เข้าไปในชุมชนค่อนข้างสูง

ผู้ช่วยนักวิจัยคนหนึ่งของทีมของฉันเล่าว่าเวลาประมาณสองทุ่มเขาจึรถอยู่ในชุมชน เด็กและเยาวชนรุ่นโตนั่งจับกลุ่มดื่มเหล้ากันอยู่เมื่อเขาจึรถผ่านเด็กกลุ่มนั้นได้เรียกให้เขามานั่งด้วย “เขาเรียกผมไปถามว่า อยากรู้อะไรถามมา ถามมาตรงนี้จะตอบให้... ในกระเป๋ามีอะไร แอบอัดเทปไว้รีเปลา แต่ก่อนนี้มีสายตำรวจปลอมเป็นลิเกเข้ามาแต่โดนฆ่าตายไปแล้ว...” ต่อมาผู้ช่วยนักวิจัยได้รับคำแนะนำจากผู้นำชุมชนว่าให้หลีกเลี่ยงที่จะศึกษาข้อมูลจากคนกลุ่มนี้ โดยให้เหตุผลว่าอายุของคนกลุ่มนี้เกินจากอายุที่กำหนดไว้ในงานวิจัยคือไม่เกิน 25 ปี?

ความเข้มข้นของความเป็นเมือง ปริมาณและรูปแบบของแหล่งบันเทิง สถานบริการ หรือแม้กระทั่งความสว่างของแสงไฟในยามค่ำคืนที่แตกต่างกันในแต่ละชุมชนนั้น ทำให้วิถีชีวิตและการกระทำรุนแรงของเด็กและเยาวชนในแต่ละชุมชนมีความแตกต่างกันด้วย ผู้นำชุมชนแห่งหนึ่งพูดว่า “ชุมชนเราไม่มีเด็กและเยาวชนติกันหรือก จะติกันได้ไง ก็มีดามันก็ไม่มีอะไรแล้ว ร้านอาหารก็ไม่มี สถานบันเทิงก็ไม่มี โต๊ะสนุกก็ไม่มี มันจะติกันเฉพาะเวลาที่มิงานวัด หรือบางทีมันก็ไปตีกับคู่อริมันในเมืองนั้นแหละ” คำพูดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่ามีใจว่าเด็กและเยาวชนในชุมชนแห่งนี้จะไม่กระทำรุนแรง เพียงแต่พวกเขาไม่กระทำรุนแรงในพื้นที่ชุมชนหากแต่ไปกระทำรุนแรงในพื้นที่ชุมชนเมือง นั้นแสดงให้เห็นว่า ความเป็นเมืองมีความเกี่ยวข้องกับวิถีการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชน

วิถีชีวิตของเยาวชนรุ่นพี่ เป็นบริบททางสังคมที่มีส่วนในการสร้างวัฒนธรรมและหล่อหลอมปรับเปลี่ยนก่อร่างความคิดของเด็กและเยาวชนรุ่นหลังต่อมา “ก็ไม่รู้จะว่าบาดหมางกันเรื่องอะไร เรารู้แต่ว่าเด็กบางไม้ไม่ถูกกับซุ่มมะกอก มันไม่ถูกกันมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว เห็นหน้าพอรู้ว่าเป็นเด็กซุ่มมะกอกมันขึ้น⁹” ความรู้เริ่มแรกในส่วนนี้ทำให้ฉันต้องพูดคุยกับคนรุ่นใหญ่เรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นต่อรุ่นที่เรียบง่าย เชื่อมโยงมายังวิถีปัจจุบันของเด็กและเยาวชนด้วย ผู้ให้ข้อมูลหลักเริ่มขยายกลุ่มออกจากเด็กและเยาวชนอายุ 12-25 ปี ไปสู่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของเด็กและเยาวชนทั้งหลายเหล่านั้นอย่างเช่น พ่อแม่ของพวกเขา ผู้ใหญ่ในชุมชน พ่อค้า แม่ค้า เจ้าของร้านขายของชำ ตำรวจ และ ผู้นำชุมชน

อย่างไรก็ตามด้วยข้อจำกัดดังที่ฉันได้เล่ามาตั้งแต่เริ่มต้นเกี่ยวกับประสบการณ์ และความมุ่งมั่นที่ต้องการศึกษาความรู้ความจริง รวมไปถึงนิสัย บุคลิกของผู้วิจัยที่แตกต่างกันนั้นทำให้ความลึกซึ้งของข้อมูลในแต่ละพื้นที่ชุมชนมีแตกต่างกันด้วยนั้นเป็นที่มาที่แสดงให้เห็นภาพของข้อค้นพบบางประการที่ดูเหมือนจะได้มาจากข้อมูลที่ลึกซึ้งในระดับที่แตกต่างกันในแต่ละชุมชน

⁹ คำว่า “มันขึ้น” หมายถึง รู้สึกโมโห หมั่นเขี้ยว จนเกิดความรู้สึกอยากเข้าไปทำร้ายร่างกายคนคนนั้น

ชุมชนมะกอกและชุมชนบางไม้ เป็นชุมชนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลเดียวกัน เป็นชุมชนในเขตอำเภอเมือง พื้นที่ของชุมชนมีเขตติดต่ออยู่กับเขตเทศบาลเมือง ความใกล้ชิดตัวเมืองทำให้พื้นที่นี้มีการกระจายของความเป็นเมืองและความทันสมัยมายังชุมชนอย่างชัดเจน ดูได้จากการมีห้างสรรพสินค้า 3 ชั้น ซึ่งมีโรงภาพยนตร์และแหล่งบันเทิงภายในห้างสรรพสินค้าซึ่งตั้งอยู่ไม่ห่างจากชุมชนมากนัก มีสถานบันเทิงหลายแห่งในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นร้านคาราโอเกะ¹⁰ ร้านอาหาร สวนอาหาร ร้านค้าสะดวกซื้อที่เปิดตลอดยี่สิบสี่ชั่วโมง ตลาดสดขนาดใหญ่ที่มีชาวบ้านจากต่างอำเภอ ต่างตำบลมาจับจ่ายซื้อของ ชุมชนอยู่ไม่ห่างจากถนนใหญ่ มีร้านทอง ร้านขายยา อพาร์ทเมนต์ ห้องเช่าต่าง ๆ ที่สนนราคาที่แตกต่างกันไปตั้งแต่ 1,500 บาท จนถึง 2,500 บาท ในชุมชนนี้มีโรงเรียนทั้งระดับมัธยมและโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ ร้านเกมส์หลายร้าน ร้านเสริมสวยจำนวนมาก เป็นต้น ทั้งสองชุมชนนี้มีการผสมผสานระหว่างคนต่างถิ่นต่างชุมชนมาอยู่ร่วมกับคนถิ่นเดิมผู้นำชุมชนเป็นคนในถิ่นเดิม ผู้นำชุมชนพูดถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวเขากับเด็กและเยาวชนที่ถุกนิยามว่าเก่าว่า “ผมเคยเถามาก่อน ไอ้พวกนี้มันเห็นผมมันหลบหมด ไม่กล้ากับผม” ผู้นำชุมชนคนเดียวกันนี้เล่าว่า เขาเป็นคนธรรมดาๆ ไม่สนใจนาย ไม่ชอบเสนอหน้า ไปไหนเขาจะอยู่แต่ด้านหลังไม่ชอบออกงานแล้วต้องแต่งตัวเป็นทางการ เขาชอบอยู่ติดดินกับชาวบ้านมากกว่า “ผมมันลูกทุ่ง ไปงานศพก็อยู่จนเลิกนั่นแหละ แต่ผมไม่ไปนั่งข้างหน้านะ ผมนั่งอยู่ข้างหลังนั่งกับชาวบ้าน ” เขาใช้เวลาส่วนใหญ่ที่นั่งอยู่ที่ศาลาบริเวณด้านหน้าบ้านลูกบ้านเวลามีปัญหาที่จะมาหาที่นี่ไม่ไปที่สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล

ฉันนั่งอยู่ที่ศาลาและได้รับน้ำดื่มเป็นโอเลี้ยงทุกครั้งซึ่งทำกันจนเป็นประเพณีที่นี้จะมีน้ำโอเลี้ยง น้ำชาไว้บริการแขกหรือชาวบ้านที่แวะเวียนเข้ามา ที่ศาลาแห่งนี้จะมีสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ครู ตำรวจ และชาวบ้านเขาประจำนั่งอยู่และมีชาวบ้านแวะเวียนไปพูดคุยด้วยบรรยากาศแบบเป็นกันเอง ผู้นำชุมชนทำธุรกิจเกี่ยวกับการจำหน่ายเสื้อกีฬา กีฬาฟุตบอลเป็นกีฬาที่ผู้นำชุมชนและชาวบ้านในตำบลนี้ภาคภูมิใจ สนามกีฬาฟุตบอลเป็นสถานที่ที่ทุกคนภูมิใจและในตอนเย็นจะมีการซ้อมและแข่งขันอยู่เป็นประจำ ผู้นำชุมชนจะเข้าไปร่วมทำกิจกรรมการแข่งขันกีฬาฟุตบอลนี้บางคนก็ร่วมแข่ง บางคนก็ทำหน้าที่เป็นโฆษกโดยมีรูปแบบการพากย์กีฬาที่สนุกสนานและเปิดเพลงที่กำลังได้รับความนิยมในปัจจุบันสลับการพากย์ด้วยเช่นเดียวกันกับโต๊ะ

¹⁰ สถานที่ที่ค้าประเวณี ตั้งอยู่ริมทางของถนนใหญ่กว้าง 4 เลนส์และเป็นเส้นทางผ่านของรถจำนวนมากที่สามารถเดินทางไปยังต่างอำเภอหรือจังหวัดอื่น ๆ สถานที่ที่ค้าประเวณีในรูปแบบที่เรียกว่าคาราโอเกะนี้ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นร้านชั้นเดียวประดับด้วยดวงไฟเล็ก ๆ หลากสี เป็นที่รับรู้กันของชาวบ้านว่า ร้านคาราโอเกะนี้เป็นสถานให้บริการทางเพศราคาถูก “พวกรถบรรทุกกับพวกเลี้ยงกุ้งมันเที่ยว”

ปิงปองบนห้างสรรพสินค้าที่เป็นที่นิยมในกลุ่มเด็กและเยาวชน “ผมชอบหนีเรียนก็มาตีปิงปองที่นี้ แอร์เย็นดีไปฟังเพลงไป เราก็อยู่กันที่นี่ทุกวันแหละ ตีไปโยกไปตามเพลง”

“สังเกตดูนะ ที่นี้มันไม่ค่อยเก้นนะ ไอ้พวกเกมนักก็ไม่มาอยู่กับเรามันก็จะอยู่ของมัน เราก็ไม่ไปยุ่งกับมัน พ่อแม่มันยังเอามันไม่อยู่เลยแล้วเราจะเอามันอยู่ได้ยังไง” ผู้นำชุมชนพูดกับฉันถึงความสัมพันธ์ระหว่างเขากับเด็กและเยาวชนในชุมชน โดยคำว่าเก้นของเขานั้นเขาหมายถึงเรื่องการเสพและขายยาเสพติดของเด็กและเยาวชน เขาไม่ได้คิดว่าการทะเลาะวิวาทเป็นเรื่องของความรุนแรงในเด็กและเยาวชนที่ฉันจะต้องสนใจมาทำวิจัย

ชุมชนมะกอกและชุมชนบางไม้มีลักษณะที่แตกต่างกันอย่างเด่นชัดในสภาพของการกระจุกตัวของความเจริญและความทันสมัยโดยชุมชนบางไม้ที่ตั้งอยู่ในส่วนด้านหน้าเป็นพื้นที่เชื่อมต่อกับเขตเทศบาลเมือง พื้นที่นี้มีความเด่นชัดในเรื่องของการพาณิชย์ ตลาดสดขนาดใหญ่ ด้านหน้าตลาดมีร้านเกมส์ โต๊ะสนุกซึ่งตั้งอยู่ไม่ห่างจากชุมชนมากนัก มีห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ โรงแรม 3 ดาว ถนนขนาดใหญ่สี่เลนส์ตัดผ่านด้านหน้าชุมชน หมู่บ้านจัดสรรขนาดใหญ่ที่ปลูกสร้างบ้านเดี่ยว เทวี่เฮาส์ และอาคารพาณิชย์อยู่ไม่ห่างจากถนนมากนัก ภายในหมู่บ้านมีร้านเกมส์หลายร้าน

ถนนเส้นเล็กขนาด 2 เลนส์พอให้รถยนต์วิ่งสวนกันได้ทอดเข้าสู่ส่วนในของชุมชน สองข้างทางขนานด้วย บ้านเช่า ห้องแถว การจราจรในบริเวณนี้ในช่วงเช้าและช่วงเย็นเป็นไปอย่างสับสนไร้ระเบียบ ภาพของตำรวจจราจรคนหนึ่งซึ่งเป็นคนในชุมชนยื่นตะโกนว่ากล่าวผู้ขับจี้รถที่มักจอดรกติดขวางทางจราจรจนทำให้พื้นผิวถนนที่คับแคบอยู่แล้วดูแคบลงไปอีกเป็นภาพที่ฉันเห็นจนคุ้นชิน “มันเป็นหยั่งจี้ บอกว่าจอดไม่ได้ จอดไม่ได้ ไม่สนใจ เห็นแก่ตัว นึกจะจอดก็จอด แล้วหายไปไหนเนี่ยะ บอกหลายครั้งหลายหนไม่รู้จักฟัง” ตำรวจจราจรตะโกนบ่นด้วยเสียงดัง ท่าทางหงุดหงิดหงุ่นง่าน เดินไปเดินมาในขณะที่ผู้คนรอบข้างรวมทั้งฉันด้วยมองดูด้วยความรู้สึกขบขันในความหงุดหงิดอารมณ์เสียของเจ้าหน้าที่ตำรวจนายนั้น แม่ค้าแถวนั้นพูดกับฉันว่า “คนที่นี้มันเป็นหยั่งจี้แหละ มันก็จะจอดมันก็จะจอดไม่สนใจใคร ไอ้เนี่ยมันก็โวยวาย โวยวายทุกวัน ก็หยั่งจี้ละ”

ลักษณะของความเจริญและความทันสมัยเริ่มคลายความเข้มข้นลงตามถนนที่ทอดสู่ด้านในของชุมชนลึกขึ้น ๆ ซึ่งเป็นพื้นที่ชุมชนมะกอก สภาพของชุมชนมะกอกเป็นส่วนมาก บ่อทุ่งร้างกระจายอยู่เป็นหย่อม ๆ ในชุมชน การปลูกสร้างบ้านเรือนมีลักษณะที่ยังคงความเป็นชนบทใน รูปแบบของบ้านไม้ขนาดไม่ใหญ่ มีห้องเช่าในลักษณะห้องแถวชั้นเดียวราคาถูกกระจายอยู่เป็นหย่อมๆ ชุมไม้ไผ่ตั้งอยู่ในซอยเล็ก ๆ ที่หากไม่ใช่คนในชุมชนและไม่สังเกตก็จะไม่รู้ว่าในที่นั้นมีชุมไม้ไผ่ นอกจากชุมไม้ไผ่แล้ว ในชุมชนแห่งนี้มีการรวมกลุ่มกันเล่นการพนัน การขายหวยจับยี่กี แม่ของเด็กสาวคนหนึ่งซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในงานวิจัยครั้งนี้เล่าให้ฉันฟังว่า “เราชอบไปงานศพ

ไปขอหอย” ลักษณะของการขอหอยในงานศพนั้นทำเหมือนกับการเลี้ยงเซียมซีพอได้เลขมาก็ซื้อกันในงาน และไม่นานหอยก็ออก “วันนั้นนะถูกกันบานเลย กลุ่มหนึ่งถูกหอย อีกกลุ่มหนึ่งโดนจับไฟลองคิดดูสิมันทุเรศมียจับแม่กระทั่งในวัด ไอ้ตำรวจเห็นนี่อะ ชอบด้นัก เก่งด้นัก จับหอย จับไฟ ที่โจรมันไม่จับ”

วัดประจำชุมชนตั้งอยู่ใกล้กับโรงเรียนประถมและโรงเรียนมัธยมศึกษาใหญ่ บริเวณลานวัดส่วนหนึ่งถูกตัดแปลงเป็นลานกีฬาฟุตบอลในตอนเย็นไปจนถึงราวสี่ห้าทุ่มนั้นจะมีผู้นำชุมชนส่วนหนึ่ง ชาวบ้านและเด็กและเยาวชนมาชมการแข่งขันฟุตบอลที่นี่ ด้านข้างของสนามจะมีชาวบ้านนำของใส่รถเข็นมาขาย คนดูนั่งบนอัศจรรย์ มีการใช้เครื่องเสียงในการพากษ์การแข่งขัน ในลานวัดแห่งนี้ตอนเย็นจะมีผู้คนพลุกพล่านทั้งผู้ชายของ รถรับส่งนักเรียนรูปแบบต่าง ๆ นักเรียนจำนวนหนึ่งจะมาใช้เวลาว่างก่อนกลับบ้านที่ลานวัดแห่งนี้ ถนนที่ทอดยาวลัดเลาะชุมชนไปเรื่อย ๆ จนถึงสิ้นสุดปลายทางที่ถนนกว้างสี่เลนส์ที่โอบล้อมรอบชุมชนด้านนอกอยู่บริเวณชายถนนแห่งนี้จะเรียงรายไปด้วยร้านอาหารโอเคหลายร้านที่มีการให้บริการทางเพศแอบแฝงในรูปแบบการสนนราคาที่ไม่สูงนักอยู่ติด ๆ กันเป็นหย่อม ๆ ตอนกลางคืนจะเปิดไฟที่ตกแต่งหน้าร้านเป็นไฟดวงเล็ก ๆ หลายดวงหลากหลายสี “พ่อไอ้หนึ่งมันคุมคาราโอเกะ วันนั้นนะเขาพาเด็กคาราโอเกะที่มาใหม่ไปทำผมนะ พ่อเด็กคาราโอเกะออกมา เขาบอกอย่างงี้ไม่ได้แล้ว สาวญี่ปุ่น อวบอ้วนหยิ่งงี้เข้าบ้านเลยเข้าบ้านก่อนไม่ต้องทำงานแล้ววันนี้” แจ็กเด็กชายร่างเล็กอายุ 13 ปีเล่าถึงความสัมพันธ์ระหว่างพ่อเพื่อนกับสาวคาราโอเกะให้ฉันฟังด้วยสายตาแวววาว “วันนั้นนะ หนูเห็นตาชัยพ่อไอ้หนึ่งโอบสาวคาราโอเกะบนห้างไอ้โอ...”

ชีวิตผู้คนในชุมชนบ้านมะกอกนี้มีความหลากหลาย พ่อค้า แม่ค้าขายของ กลุ่มคนนั่งตั้งวงกินเหล้า คนแต่งชุดโรงงานเดินทั่วไปอยู่ในชุมชนโดยเฉพาะในช่วงเช้าและช่วงหัวค่ำ แรงงานต่างด้าวมีประปรายในชุมชนส่วนใหญ่มาทำงานเป็นลูกจ้างในร้านค้าปลีก ร้านอาหารบ้าง ร้านเสริมสวยบ้าง ทำงานในสวนบ้าง คนวัยหนุ่มใหญ่อายุราว 25 ปี ขึ้นไปมีลายสักยันต์เต็มตัวส่วนหนึ่งได้รับการบอกเล่าว่าเป็นคนพ้นจากการต้องโทษและถูกจำคุกมา มีคนสติไม่ดีที่ยังอยู่ในวัยหนุ่มเดินให้เห็นอยู่ในชุมชนราว 10 คน

“ແລນີ້ແຕ່ກ່ອນທີ່ຈະປາບປາມยาเสพติดคนะ เป็นดงเลย ทำของกัน ทั้งเสฟทั้งขาย มีมาตั้งนานแล้วตั้งแต่ผงขาวจนมาถึงยาบ้าแหละ ไอ้พวกที่สติไม่ดีที่เดิน ๆ อยู่หนะก็เป็นผลมาจากเสพยาทั้งนั้นแหละ” คำบอกเล่าส่วนหนึ่งทำให้ฉันเริ่มเข้าใจว่าประวัติศาสตร์ของชุมชนมีความเกี่ยวโยงมาถึงวิถีของเด็กและเยาวชน รุ่นลูก รุ่นหลานของพวกเขาอย่างไร

บ้านบางกุ่มในชุมชนบางบอน เป็นชุมชนที่อยู่ไม่ห่างจากชุมชนมะกอกและชุมชนบางไม้มากนักและมีพื้นที่ติดต่อกับเขตเทศบาลเมืองเช่นกัน ความแตกต่างกันของชุมชนบางบอนกับชุมชน

มะกอกและบางไม้คือ ในเขตพื้นที่ของชุมชนบางบอนนี้ไม่มีสถานบันเทิง มีร้านค้าโอเคเพียงสองร้าน มีโต๊ะสนุ๊กในชุมชนแต่ไม่มากนัก มีร้านเกมส์เล็ก ๆ อยู่เพียงร้านเดียว พื้นที่ส่วนใหญ่ของชุมชนเป็นพื้นที่เกษตรกรรมบ่อกุ้ง บ่อปลา ลักษณะของการปลูกสร้างบ้านเรือนถ้าเป็นคนพื้นถิ่นจะมีที่และปลูกบ้านเองทำให้บ้านแต่ละหลังตั้งอยู่ห่าง ๆ กันคั่นด้วยพื้นที่สวนบ้าง บ่อกุ้ง บ่อปลาบ้าง แต่ในบางส่วนของชุมชนก็มีลักษณะของกลายเป็นเมืองโดยชาวบ้านขายที่ให้กับนักลงทุนจากต่างถิ่นที่เข้ามาปลูกบ้านจัดสรรขาย เริ่มมีคนจากต่างถิ่นเข้ามาซื้อบ้านจัดสรรอยู่ในชุมชนบ้าง มาเช่าอยู่บ้าง ภาพของความแตกต่างแบ่งแยกระหว่างคนพื้นถิ่นเดิมกับคนต่างถิ่นเริ่มมีความชัดเจนมากขึ้น ประกอบกับการตัดถนนกว้างแปดเลนส์ยิ่งทำให้ชุมชนสองฟากถนนดูเหมือนว่าเป็นคนละชุมชนกัน ฉะนั้นเมื่อมอเตอร์ไซค์สำรวจชุมชนโดยรอบ สิ่งที่เราพบเห็นสะดุดตา คือ ป้ายบอกขายที่ดิน และการปลูกสิ่งก่อสร้าง อย่างเช่น ร้านค้า บริษัท โรงแรมขนาดเล็ก ร้านขายของเก่ามีสภาพที่แสดงให้เห็นว่า ในชุมชนแห่งนี้เริ่มมีการพัฒนาการลงทุนทางอุตสาหกรรมแทนที่สภาพเกษตรกรรมของชุมชนดั้งเดิม

เจ้าของร้านขายของชำแห่งหนึ่งในชุมชนเล่าว่า “ที่นี่เด็กไม่ดีกัน มันไปเที่ยวที่อื่นมันก็เลยไปดีกันที่อื่น ที่นี้ไม่มีที่ให้มันเที่ยว อย่างมากนะมันก็มาแต่งรถ บรีน ๆ เครื่องรถอยู่แถวนี้ นั่งจับกลุ่มคุยกันที่ร้านนี้ บางวันก็กินเหล้า กินเบียร์ แต่ไม่มีดีกัน แต่งรถ ร่อนรถอย่างเดียว”

เด็กและเยาวชนที่มีรสนิยมในการเที่ยวกลางคืนนั้นพวกเขาจะขี่รถมอเตอร์ไซค์ออกจากชุมชนมุ่งตรงสู่ถนนเส้นหนึ่งในตัวอำเภอซึ่งเป็นถนนที่มีสถานบันเทิงหลากหลายรูปแบบเรียงรายอยู่ตลอดสองข้างทางของถนนเส้นนั้น โดยพวกเขาจะใช้เวลาขี่รถมอเตอร์ไซค์เข้าสู่ตัวเมืองไปถึงจุดดังกล่าวประมาณ 15 นาที ถนนแปดเลนส์ขนาดใหญ่ตัดผ่านชุมชนทำให้ตำบลถูกแยกออกเป็น 2 ส่วนอย่างชัดเจน สภาพพื้นที่ทางกายภาพของตำบลส่วนใหญ่ยังคงลักษณะสังคมการเกษตรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ในขณะที่บางพื้นที่เริ่มมีลักษณะของการลงทุนในการสร้างห้องเช่าที่มีราคาราวสองพันบาท การสร้างบ้านจัดสรร โรงแรมขนาดเล็กที่มีชั้นเดียวแต่หลายห้องพักเริ่มเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาห้าปีที่ผ่านมา

ชาวบ้านส่วนใหญ่ในตำบลบางบอนนี้ยังคงเป็นคนถิ่นเดิม มีเพียง บ้านบางกุ้ง เท่านั้นที่มีคนต่างถิ่นจำนวนมากมาเช่าห้องพัก เช่าบ้าน หรือซื้อบ้านจัดสรรอยู่เป็นหย่อม ๆ โดยคนต่างถิ่นเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นคนที่มียาเสพติดอยู่ในอำเภอที่อยู่ติดกับตำบลแห่งนี้ มีบางส่วนที่เป็นแรงงานจากถิ่นไกลมาเช่าห้องเพื่อทำงาน และมีบางส่วนที่เป็นแรงงานต่างชาติดังเช่น กัมพูชา ลาว เป็นต้น

บ้านบางกุ้งซึ่งเป็นพื้นที่วิจัยในชุมชนบางบอนนี้มีความเป็นชุมชนชนบทใกล้เมืองเริ่มมีการขยายตัวของความเจริญด้านวัตถุเข้าสู่ชุมชน มีการย้ายเข้ามาของคนต่างถิ่นสู่ชุมชนในรูปแบบของการเข้ามาซื้อบ้านในหมู่บ้านจัดสรรซึ่งมีจำนวน 3 หมู่บ้าน มาเช่าห้องเช่า บ้านบางกุ้งอยู่ใกล้กับ

วัดแหลม ติดกับวัดเป็นโรงเรียนประถมชื่อ โรงเรียนวัดแหลมแต่ไม่เป็นที่นิยมของชาวบ้านในละแวกนี้ ชาวบ้านนิยมที่จะให้ลูกหลานไปเรียนโรงเรียนเทศบาลซึ่งอยู่ห่างออกไปจากชุมชนไม่ไกลมากนัก ถ้าเป็นลูกของคนมีฐานะก็จะเข้าไปเรียนในตัวอำเภอ เรียนโรงเรียนประจำจังหวัด หรือโรงเรียนเอกชน เด็ก ๆ ในบ้านบางกึ่งจะมารวมกลุ่มกันเล่นสนุกที่โต๊ะสนุกในชุมชนซึ่งมีอยู่ 2 แห่ง บ้างก็รวมกลุ่มกันที่ลานหน้าบ้านเด็กและเยาวชนละแวกหนึ่งซึ่งเป็นพื้นที่ว่าง และอยู่ใกล้โต๊ะสนุก ใกล้ร้านขายของชำ หว่ยจับยี่กีเป็นที่นิยมของชาวบ้านในละแวกนี้โดยมีคนเดินหว่ยเป็นเด็กและเยาวชนบ้าง หญิง-ชายวัยกลางคนบ้าง ชาวบ้านบางส่วนจับกลุ่มเล่นการพนันกันตามบ่อกึ่งบ้าง บ้านคนในชุมชนบ้างแต่ไม่มีใครพูดถึงเรื่องเหล่านี้มากนัก

บ้านบางกึ่งอยู่ภายใต้การบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลบางบอนซึ่งได้รับความชื่นชมจากภาคส่วนราชการและองค์การบริหารส่วนตำบลอื่นๆว่ามีระบบระเบียบในการบริหารจัดการ ผู้นำชุมชนถูกกล่าวขานจากคนส่วนใหญ่ทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และชาวบ้านต่าง ๆ ว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีพื้นฐานมาจากครอบครัวที่ดี มีการศึกษาสูง เป็นตระกูลที่ทำการเกษตรมาเป็นระยะเวลายาวนานเป็นคนดั้งเดิมในชุมชนที่มีฐานะดี “ผมอยากให้คนบางบอนที่ไปร่ำเรียนมา กลับบ้าน มาสร้างความเจริญให้บ้านเรา กลับมาดูแลบ้านเราโดยเฉพาะคนที่มียศมากแล้วควรกลับมาช่วยลูกหลาน ช่วยกันพัฒนาบ้านเรา ถ้าคนบ้านเรายังทิ้งบ้าน บ้านเราจะพัฒนาได้อย่างไร” ผู้นำชุมชนซึ่งเป็นคนที่ชาวบางบอนนับถือกล่าวกับฉันถึงการพัฒนาชุมชน นอกเหนือจากการทำหน้าที่ในฐานะของผู้นำชุมชนแล้วนั้น ผู้นำตำบลบางบอนยังมีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการมหาวิทยาลัยประจำจังหวัด มีสายสัมพันธ์เป็นเครือข่ายกับข้าราชการในด้านการศึกษา เป็นผู้ที่ปลูกฝัง ชักจูงให้ลูกชายทำงานพัฒนาเยาวชนโดยการจัดตั้งกลุ่มเยาวชนขึ้นในชุมชน ปัจจุบันลูกชายของผู้นำชุมชนกำลังศึกษาปริญญาเอก ณ ต่างประเทศ

ทัศนคติของชาวบ้านและผู้นำชุมชนอื่นที่มีต่อผู้นำชุมชนบางบอนนั้นไม่ได้มีความเป็นเอกภาพหากแต่มีบางส่วนเห็นแย้งว่าการที่ผู้นำชุมชนบางบอนเป็นคนที่มีพื้นฐานดังกล่าวทำให้ความคิด การใช้คำพูด การวางตัวและการบริหารจัดการเป็นไปในลักษณะที่เป็นทางการ ขาดความเป็นกันเอง ทำให้ชาวบ้านบางส่วนรู้สึกเห็นห่างไม่ใกล้ชิด คิดตามไม่ทัน “องค์การบริหารส่วนตำบลบางบอนเขาแต่งตัวดีแต่เขาเข้ากับชาวบ้านไม่ได้หรือทำไมเหมือนพวกผม พวกผมสนิทนะชาวบ้านไหนจะไปถึงผมให้กินเหล้าขาวก่อนเลย ผมอยู่ติดชาวบ้านนั่งกินกับชาวบ้าน ไม่ชอบเสนอหน้ากับนาย แต่งตัวหล่อ นำเสนองานดีผมทำไม่เป็นหรือ” หรือ “บางบอนเขาบ้านใครบ้านมันจะหาเขาต้องไปที่ อบต. แต่ที่นี้พบได้ 24 ชั่วโมงพวกเรามา นั่งรวมกันที่นี้” ผู้นำชุมชนบางบอนเองเคยปรารภกับฉันว่า “การทำงานที่ยากที่สุดก็คือการทำงานด้านสังคมนี้แหละ ชาวบ้านส่วนหนึ่งเขาไม่

เข้าใจ เขายังติดอยู่กับการพัฒนาวัตถุ ถนนหนทาง เราไม่ทำก็ไม่ได้ กลุ่มที่สร้างความเข้าใจยากและไม่ค่อยให้ความร่วมมือก็คือพวกครู อาจารย์ ปรับเปลี่ยนยาก ต้องอดทนใช้หลาย ๆ วิธี”

ในชุมชนบางบอนนี้มีการจัดตั้งกลุ่มเยาวชนด้วย ประธานกลุ่มเยาวชนเป็นเด็กสาวอายุราว 18 ปี พูดถึงเยาวชนบางบอนว่า **“เราไม่มีเด็กเก เราไม่ว่าใครเก ทุกคนเป็นคนดีหมด เราให้ทุกคนมาทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกัน”** สามทุ่มของคืนวันหนึ่งฉันไปที่บ้านของผู้นำเยาวชน บ้านของเธอเป็นร้านขายของชำ เรานั่งคุยกันสักพัก เด็กและเยาวชนชายทยอยกันจีรหมดเตอร์ไซค์มาจอดหน้าร้าน รถมอเตอร์ไซค์ของพวกเขามีลักษณะเฉพาะแลเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ผ่านการตกแต่งในลักษณะที่เด็กและเยาวชนเรียกว่า **“แต่งแรง”** และ **“แต่งสวย”** มาทั้งนั้น “นี่ไง พวกนี้เงถ้าอยากรู้เรื่องความรุนแรงต้องถามพวกนี้” เด็กสาวแนะนำให้ฉันรู้จักเด็กหนุ่มเหล่านั้น เราคุ้นกันได้อย่างรวดเร็ว เรื่องเล่าต่างๆ พรั่งพรั่ง “เด็กบางบอนไม่ค่อยแรงนะพี่ ไม่ค่อยตีกัน ไม่ค่อยหาเรื่องหรือก จะมีก็เรื่องเล็กๆ พวกลักขโมยก็เป็นเด็กต่างถิ่นที่ย้ายเข้ามา มีเรื่องยาบ้า ส่วนมากจะเป็นเรื่องชิงรถ แข่งรถ ถ้าตีกันจะเป็นแบบว่าไปรวมกับพวกอื่น ๆ ที่รู้จักกันนอกชุมชนแล้วไปตีกันที่อื่น ที่ในเมืองบ้าง ที่ห้างฯ... บ้าง ไม่แรง ไม่แรง เด็กบ้านเรา ไม่แรง”

ผู้นำชุมชนเล่าว่าในอดีตที่ผ่านมาชุมชนนี้ก็มีลักษณะเหมือนกับชุมชนอื่น ๆ เด็กและเยาวชนมีลักษณะแบ่งพรรคแบ่งพวกกันตามหมู่บ้าน ไม่มีความสามัคคี ไม่คิดว่าเป็นคนตำบลเดียวกัน บ่อยครั้งที่เด็กตำบลเดียวกันแต่ต่างหมู่บ้านกันตีกันเอง เด็กและเยาวชนติดยาเสพติดจำนวนมาก และขาดความรับผิดชอบต่อชุมชนเนื่องจากไม่มีสำนึกของความเป็นเด็กบางบอน ในช่วงนั้นลูกของผู้นำชุมชนก็เป็นวัยรุ่นก็เลยคิดกันว่าน่าจะตั้งกลุ่มเยาวชนขึ้นมาเป็นตัวเชื่อมระหว่างเด็กและเยาวชนหมู่บ้านต่างๆ ในชุมชนและพยายามที่จะเปลี่ยนความคิดของชาวบ้านเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนในชุมชนและวิธีการเลี้ยงลูก **“ชาวบ้านเขาชอบคิดว่า เขาไม่อยากจะให้ลูกเขามายุ่งเกี่ยวกับพวกเด็กเกเร เราก็พยายามที่จะบอกเขาว่ามันทำไม่ได้หรือที่จะไม่ยุ่งหนะ เราจะให้ลูกเราอยู่กับสิ่งดี ๆ เจอแต่สีขาวมันเป็นไปได้ไหม เราควรสอนให้เขาอยู่ได้ดี ๆ ในทุก ๆ สถานการณ์มากกว่า ถ้าเราดึงเด็กและเยาวชนที่เก ๆ เข้ามามีส่วนร่วมกับเราได้ ชุมชนของเรา ก็จะน่าอยู่มากขึ้น”** เป้าหมายหลักของการจัดตั้งกลุ่มเยาวชนของผู้นำชุมชนนี้คือการปลูกฝังให้เยาวชนรู้จักทำงานร่วมกันเพื่อชุมชนและสร้างความรู้สึกร่วมกัน **“พวกเดียวกัน”**

ชุมชนห้วย

สภาพพื้นที่ตำบลห้วยเป็นชุมชนเกษตรกรรมมีโรงงานเกษตรอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลางริมแม่น้ำแม่กลอง ตั้งอยู่ในเขตอำเภอท่าใหม่ พื้นที่ในตำบลห้วยมีทั้งหมด 7 หมู่บ้านสี่ชุมชน คือ ชุมชนห้วย วังปลาหมอหมอ และสัก ชุมชนแรกคือพื้นที่บริเวณหมู่ที่ 1-4 ชื่อ ชุมชนห้วย ฝั่งของหมู่ 1 พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่อยู่อีกฝั่งถนนไปตำบลแสนตอพื้นที่บริเวณนี้เป็นเขตค้าขาย ที่

อยู่อาศัย มีโรงเรียนเอกชนสอนระดับประถมอยู่หนึ่งแห่ง มีพื้นที่ไร่อ้อย ไร่ข้าวโพด นาข้าวอยู่กลางชุมชน ส่วนอีกฝั่งถนนริมแม่น้ำแม่กลองเป็นพื้นที่บางส่วนของหมู่ 3 และหมู่ 4 พื้นที่บริเวณนี้เป็นเขตที่อยู่อาศัยของประชาชนเป็นส่วนใหญ่ มีพื้นที่ทำการค้าอยู่สามจุด คือ บริเวณตึกแถวสร้างใหม่ ใกล้กับสำนักงานเทศบาล ร้านค้าในชุมชนที่ชาวบ้านเรียกว่าตลาดบนบริเวณสี่แยกนางวงค์ และตลาดล่างบริเวณริมแม่น้ำใกล้กับสถานีอนามัยประจำตำบล นอกจากนี้พื้นที่การค้าแล้ว ยังเป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการภายในตำบลด้วย เช่น โรงเรียน สถานีอนามัย สำนักงานเทศบาล ประชาชนชาวкокหมู่บ้านเขตริมแม่น้ำแม่กลองส่วนนี้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนไทย และคนไทยจีนอาศัยอยู่ร่วมกัน

ชุมชนหาวมีพื้นที่ของหมู่ 2 และหมู่ 3 บางส่วนอยู่ในเขตเกษตรกรรมด้วย พื้นที่บริเวณนี้อยู่ในอีกฟากของฝั่งคลองชลประทานแนวเดียวกับชุมชนดอน และชุมชนสัก มีป่าอ้อยแทรกล้อมอยู่รอบพื้นที่ กลุ่มหมู่บ้านตั้งอยู่ติดถนน พื้นที่บริเวณหมู่ 2 มีโรงงานไฟแช็ค โรงงานปุ๋ย อู่รถสับล้อ และลานดิน ทราย ในการทำธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของนายกเทศมนตรีคนปัจจุบันของคอกหมู่บ้าน ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวมอญ ส่วนบริเวณชุมชนดอน ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่บางส่วนของหมู่ 4 และหมู่ 5 แยกออกไปอยู่นอกคลองชลประทานมีไร่อ้อย และผืนนาล้อมอยู่ ประชากรส่วนใหญ่ในชุมชนดอนเป็นกลุ่มชาวมอญ

ส่วนชุมชนที่สามคือชุมชนบริเวณ หมู่ 5 และหมู่ 7 ในเขตริมแม่น้ำแม่กลองเรียกว่าชุมชนวังปลาหมอ พื้นที่ของสองหมู่บ้านนี้อยู่ติดกัน เพราะว่าหมู่ 5 มีจำนวนประชากรจำนวนมาก ต่อมาได้มีการแยกหมู่บ้านเพิ่มอีกหนึ่งหมู่บ้านคือหมู่ 7 พื้นที่ในเขตนี้มีโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปไม้อัดขนาดใหญ่อยู่หนึ่งแห่ง มีโรงงานทอผ้าอยู่หนึ่งแห่ง ปะปนกับบ้านเรือนที่อยู่อาศัยของชาวบ้าน และไร่อ้อย กับไร่ข้าวโพดแอ้ และสวนผัก ประชากรในเขตชุมชนวังปลาหมอนี้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาวมอญ

ชุมชนที่สี่ คือ ชุมชนของหมู่ 6 มีชื่อว่าชุมชนสัก ชาวบ้านเป็นกลุ่มชาวมอญ ส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรมไร่อ้อย ทำนา กลุ่มวัยรุ่นในชุมชนมีประมาณ 30 กว่าคน เด็กที่ไม่ได้เรียนหนังสือมีอยู่ปริมาณมากกว่ากลุ่มที่เรียนหนังสือในสัดส่วนประมาณ 20 ต่อ 10 คน เด็กที่ไม่ได้เรียนหนังสือมักทำอาชีพรับจ้างทำสี รับจ้างงานก่อสร้าง พื้นที่ของชุมชนสักอยู่แยกออกไปอีกด้านในทิศตรงข้ามกับชุมชนดอน ผู้คนในชุมชนสักมีความใกล้ชิดทางเครือญาติมากกว่าหมู่บ้านอื่น หาวมีตระกูลใหญ่เพียงสี่ตระกูล การตั้งบ้านเรือนของชาวบ้านกระจุกตัวรวมกันอยู่ในเขตเกษตรกรรมอยู่โดดออกไปแยกห่างจากหมู่บ้านอื่นมีถนนสายทำไหม-หนองตากยา และถนนเลียยคลองชลประทานกันอยู่ คนในหมู่บ้านสักค่อนข้างมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมาก เวลามีปัญหาความขัดแย้งกันระหว่างเด็กและเยาวชนต่างหมู่บ้านเกิดขึ้นคนในหมู่บ้านจะรับรู้ร่วมกัน และสอนให้เด็กและเยาวชนในหมู่บ้านช่วยเหลือกัน เพราะส่วนใหญ่คือญาติพี่น้องกัน ลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะเฉพาะของ

ชุมชนสักที่ต่างจากชุมชนอื่น คนในหมู่บ้านอื่นมักมองว่าหมู่บ้านสักเป็นหมู่บ้านนักเลง ถ้าเด็กในหมู่บ้านมีปัญหาทะเลาะวิวาทกับใครนอกหมู่บ้านเด็กทั้งหมู่บ้านจะรวมตัวช่วยเหลือกัน และมีผู้ใหญ่ในหมู่บ้านคอยให้การสนับสนุน

กลุ่มคนในตำบลห้วยที่มีฐานะปานกลางมักนิยมส่งลูกหลานเข้ามาเรียนในโรงเรียนในตัวเมือง ส่วนคนที่มีฐานะไม่ดีนักมักส่งลูกเรียนที่โรงเรียนวัดห้วย โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่เปิดสอนระดับประถมถึงชั้นมัธยมต้นในชุมชน แต่บางคนที่มีฐานะระดับกลางอาจให้ลูกหลานเรียนโรงเรียนในชุมชนเพราะเดินทางสะดวก และเชื่อว่านักเรียนที่เรียนในโรงเรียนในตัวเมืองเป็นเด็กเก๋ (เกร) จึงไม่ส่งลูกไปเรียน เพราะได้ยินว่านักเรียนในโรงเรียนนี้มีการทะเลาะวิวาทกันเป็นประจำทั้งในโรงเรียนและบริเวณหน้าโรงเรียน

พื้นที่วิจัยในชุมชนห้วยนี้ตั้งอยู่ไม่ห่างจากตัวอำเภอท่าใหม่ ที่อำเภอนี้มีโรงเรียนมัธยม มีสถานที่ราชการ และร้านค้าตั้งอยู่หลายแห่ง อาทิเช่น ตัวอำเภอ สถานีตำรวจ โรงพยาบาลบริษัทเทศบาลตำบลท่าใหม่ ร้านค้าขนาดใหญ่ที่สุดของท่าใหม่ คือ ห้างสรรพสินค้าเทสโก้โลตัสสาขาย่อยริมถนนด้านซ้ายมือ ในวันพฤหัสบดีประจำสัปดาห์บริเวณหน้าโลตัสจะมีการจัดตลาดนัดคลองถม มีเด็กและเยาวชนและชาวบ้านเข้ามาซื้อของมากมาย เด็กและเยาวชนชายหญิงมักจะมากันเป็นกลุ่มเดินตามร้านขายเสื้อผ้า ร้านซีดี ร้านเครื่องหนัง เข็มขัด รองเท้า ต่างหู ร้านเจาะต่างหู ร้านรับสัก เพ้นท์เล็บ ห้างสรรพสินค้าขนาดเล็กซื้อช้อปปิ้งมอลล์ ภายในช้อปปิ้งมอลล์มีตู้เกมส์ คาราโอเกะ ร้านกาแฟ ร้านอาหาร ส่วนร้านค้าขนาดเล็ก ๆ เป็นตึกแถวบริเวณสามแยกไฟแดงท่าใหม่แยกไปห้วย มีร้านขายของชำ อุปกรณ์สำนักงาน ร้านถ่ายรูป ร้านข้าวสาร เซเว่นอีเลฟเว่น ร้านขายอาหารร้านขายยา และร้านเกมส์

สถานที่ หรือ แหล่งรวมที่เด็กและเยาวชนในชุมชนห้วยมักเดินทางไปยังชุมชนใกล้เคียงที่อาจเสี่ยงต่อการกระทำความรุนแรงของเยาวชน ได้แก่ สถานที่รับสักลายบนผิวหนัง (Tattoo) โต๊ะพนันบอล ตลาดคลองถม เด็กและเยาวชนในหมู่บ้านเล่าให้ผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามฟังว่าในเขตท่าใหม่มีบ่อนการพนัน แต่ผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามไม่เคยพบเห็นด้วยตัวเองว่าสถานที่ดังกล่าวตั้งอยู่ที่ใด

ตำบลห้วยเป็นพื้นที่อยู่ระหว่างกลางระหว่างตัวเมืองขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ มีความสะดวกสบายในการเดินทางหลายเส้นทาง และตัวของเด็กและเยาวชนในพื้นที่เองได้เดินทางไปยังพื้นที่ภายนอกข้างต้นอยู่ตลอดเวลาด้วยจุดประสงค์หลากหลายบางคนเดินทางไปนอกชุมชนเพื่อศึกษาต่อ เช่น เข้าศึกษาระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ศึกษาต่อระดับอนุปริญญาในวิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยการอาชีพ บางคนเดินทางออกนอกชุมชนไปกับกลุ่มเพื่อนเพื่อขับรถเที่ยวหลังเลิกเรียน และไปเที่ยวกับกลุ่มเพื่อนตามร้านอาหาร ดิสโก้เธค แหล่งท่องเที่ยวตามร้านอาหาร

หรือ คิสโก้เชนนั้นมักอยู่ในตัวเมืองใหญ่ประจำจังหวัด ซึ่งอยู่ไกลออกไปจากชุมชนประมาณเกือบสี่สิบกิโลเมตร กลุ่มเด็กและเยาวชนไม่ได้เดินทางไปบ่อยนักมักไปเมื่อมีโอกาสำคัญ เช่น มีวัยรุ่นในกลุ่มเอารถยนต์มารับพากันไป โดยส่วนใหญ่แล้วเด็กและเยาวชนหายมักจะรวมตัวกันอยู่ในชุมชน การเดินทางไปยังภายนอกชุมชนปกติมักเป็นสถานที่ใกล้ ๆ เด็กและเยาวชนที่ออกมาจากชุมชนมักเดินทางด้วยรถมอเตอร์ไซด์เป็นกลุ่ม เพื่อขับรถมอเตอร์ไซด์เที่ยว หาสถานที่กินอาหารยามค่ำกินพูดคุยระหว่างกลุ่มเพื่อน การเดินทางออกนอกชุมชนของเด็กและเยาวชนบางครั้งเมื่อไปพบกับกลุ่มวัยรุ่นเข้าถิ่น หรือต่างถิ่น อาจมีปัญหากระทบกระทั่งกัน เช่น การมองหน้าไม่พอใจ มาเหล่านี้แล้วแสดงกริยาให้อีกฝ่ายหมั่นไส้ ยกพวกตะลุมบอนกันบ้าง

สภาพพื้นที่ภายในของชุมชนหายบริเวณริมแม่น้ำแม่กลองส่วนใหญ่เป็นเขตที่อยู่อาศัยของผู้คน มีย่านการค้าของชุมชนอยู่สี่จุด มีโรงงานทำโครงหลังคาเหล็กขนาดเล็กอยู่หนึ่งแห่ง ที่เหลือคืออู่จอร์รถลึงของบรรดากลุ่มคนที่ทำอาชีพรับเหมาก่อสร้าง มีปั้มน้ำมันเอสโซ่อยู่หนึ่งปั้มภายในชุมชน และด้านหน้าชุมชนริมถนนใหญ่อีกหนึ่งปั้ม พื้นที่ในหายมีที่ปล่อยว่างอยู่สามจุด จุดละประมาณ 2 ไร่ ถึง 5 ไร่ มีบริเวณทำเกษตรกรรมอยู่สองแห่งคือบริเวณริมลำคลองชลประทานติดกับฝั่งหมู่สองมีการทำไร่ข้าวโพดแอ้อยู่ประมาณสักเกือบ 10 ไร่ และริมคลองชลประทานติดกับฝั่งของพื้นที่หมู่ 4 หลังโรงเรียนวัดหายมีการทำสวนผัก และไร่อ้อย จุดที่สามอยู่ท้ายชุมชนในซอยหลังสถานีอนามัยประจำตำบลลงไปมีพื้นที่เลี้ยงวัวแอ้อยู่ติดกับที่อยู่อาศัยของชาวบ้านในซอยหลังสถานีอนามัย และมีพื้นที่ทำไร่อ้อย ไร่ข้าวโพดแอ้ ปลูกผัก เช่น คีปรี ชะอม พริก ขาวลงไปถึงเขตของโรงงานเย็บผ้า และที่พักกองไม้ขนาดใหญ่ของโรงงานเมโทรเพื่อแปรรูปไม้ท่อนให้เป็นไม้อัดในเขตของหมู่ 5 พื้นที่บริเวณนี้มีบ้านของชาวบ้านตั้งอยู่กระจายตัวกันตามริมถนนมีพื้นที่เกษตรกันเป็นช่วง ๆ ภายในชุมชนหายมีสถานที่ถือเป็นจุดรวมตัวของประชาชนคือ โรงเรียน วัด และสถานีอนามัยตั้งอยู่ในส่วนท้ายชุมชน

การตั้งบ้านเรือนของชาวบ้านในชุมชนหายมีสี่แบบ แบบแรกอยู่กระจายทั่วชุมชนไล่ตั้งแต่เขตถนนใหญ่ลงมาถึงวัดเป็นเขตที่อยู่อาศัยของกลุ่มคนที่มีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจในระดับดี เช่น พวกที่ทำอาชีพรับเหมาก่อสร้าง พ่อค้าไควด้าอ้อย ข้าราชการครู ข้าราชการทหาร บ้านอยู่อาศัยของคนกลุ่มนี้ส่วนมากมีขนาดใหญ่ มีพื้นที่บริเวณภายในมีรั้วปูนล้อมรอบอยู่ แบบที่สองคือกลุ่มของบ้านแบบทาวเฮาส์อยู่ติดกัน และบางจุดเปิดทำการค้าอยู่ชั้นล่างเช่นตามจุดทำการค้าสี่จุดในชุมชน จุดแรกตั้งอยู่บริเวณริมถนนใหญ่หน้าหมู่บ้าน มีทั้งแบบที่เป็นตึกใหญ่ค้าขาย และตึกแถวเล็กค้าขายปะปนกับการเช่าเพื่อเป็นที่อยู่อาศัย จุดที่สองเป็นตึกแถวใหญ่เพิ่งสร้างเสร็จบางส่วนยังไม่สำเร็จ เจ้าของที่ดินสร้างตึกแถวติดถนนซอยกลางเข้าหมู่บ้าน เพื่อเปิดเป็นร้านค้าให้เช่าประมาณ 7 ห้อง จุดที่สามคือตึกแถวการค้าบริเวณถนนซอยกลางสี่แยกนางวงศ์เชื่อมระหว่างพื้นที่เขตชุมชนนี้กับ

พื้นที่หมู่ 2 ที่อยู่ถัดไปอีกฝากหนึ่งของคลองชลประทาน ตั้งแต่สี่แยกนางวงศ์เลียบยาวลงมาถึงหน้าโรงเรียนวัดคอกหญ้าเป็นพื้นที่ทำการค้าขายของชุมชน มีร้านขายอาหารสดตอนเช้า ร้านขายอาหารแห้งสองร้าน ร้านทำผม ร้านซ่อมรถมอเตอร์ไซด์ จุดที่สี่บริเวณริมแม่น้ำชอยวงเวียนหอ นาฬิกาที่เชื่อมระหว่างชุมชนห้วยกับชุมชนดอน และชุมชนวังปลาหม่อมเข้าหากันได้ ห้องแถวบริเวณนี้มีทั้งห้องแถวไม้สองชั้นบางห้องยังเปิดค้าขายอยู่ เช่น ขายอาหาร ขายยา แต่ส่วนใหญ่ไม่ได้ค้าขายกลายเป็นที่อยู่อาศัย ลักษณะที่อยู่อาศัยในแบบที่สามเป็นบ้านชั้นเดียวขนาดเล็กบางหลังสร้างด้วยปูน บางหลังสร้างด้วยไม้ ส่วนใหญ่อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ได้แก่ จุดด้านหลังปั๊มเอสโซ่ ริมถนนบริเวณสี่แยกนางวงศ์ด้านที่เชื่อมกับชุมชนหมู่สอง บริเวณริมแม่น้ำแม่กลอง และจุดบริเวณใกล้กับกองขยะของเทศบาล กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในบ้านลักษณะนี้กับห้องแถวขนาดเล็กมักเป็นกลุ่มคนที่ประกอบอาชีพทำงานรับจ้าง เช่น ลูกจ้างกวาดขยะของเทศบาล คนงานทำความสะอาดในโรงพยาบาล ลูกจ้างตามโรงงานอุตสาหกรรมในและนอกชุมชน ทำงานรับจ้างก่อสร้าง รับจ้างตามสวนผักของเก่าแก่ รายได้ของคนกลุ่มนี้ไม่ค่อยแน่นอนขึ้นอยู่กับช่วงการทำงานส่วนใหญ่ได้รับค่าตอบแทนไม่เกินวันละ 200 บาท คนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ไม่ได้มีที่ดินเป็นของตัวเองมักเช่าบ้านอยู่หรือมีเฉพาะบ้านที่อยู่อาศัยเท่านั้นที่เป็นของตนเอง คนกลุ่มนี้ส่วนหนึ่งเป็นคนห้วยมีญาติพี่น้องอยู่ในชุมชน ส่วนหนึ่งย้ายมาจากที่อื่นเพื่อมาทำงานรับจ้างในชุมชนให้กับกลุ่มเก่าแก่เจ้าของธุรกิจใหญ่ของห้วยแล้วมาแต่งงานอยู่กินกับคนห้วย แบบที่สี่คือเขตที่อยู่อาศัยของชาวบ้านที่มีอาชีพทำเกษตรเป็นกลุ่มคนส่วนน้อยที่สุดในชุมชนมีเพียงมีถึงสิบหลังคาเรือนเท่านั้นที่ยังคงมีพื้นที่ทำเกษตรภายในชุมชน ลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นบ้านไม้สองชั้นบ้าง ชั้นเดียวบ้างไม่มีการทำนาภายในชุมชน มีการทำสวนผัก ไร่ข้าวโพด และไร่อ้อยบนที่ดินของชาวบ้านกลุ่มนี้

ลักษณะทางเศรษฐกิจ และการเมืองในชุมชน

พื้นฐานการประกอบอาชีพของคนในชุมชนห้วยแบ่งตามฐานของการประกอบอาชีพได้สี่รูปแบบ

รูปแบบแรก คือ กลุ่มของคนรายอยู่ในกลุ่มชาวไทยเชื้อสายจีน พวกนี้เป็นเจ้าของที่ดินจำนวนมากทั้งในและนอกชุมชน อาชีพของคนกลุ่มนี้ได้แก่การทำการค้าทั้งในภาคเกษตรอุตสาหกรรม เช่น การปลูกไร่อ้อย และเป็นหัวหน้าไคว่ดำอ้อยเพื่อส่งโรงงานน้ำตาลในพื้นที่แถบอำเภอท่าใหม่ และท่าเรือ รับเหมาประมูลงานก่อสร้าง รับเจาะบ่อบาดาล บริษัทขนส่งสินค้า และเปิดปั๊มน้ำมันในชุมชน คนกลุ่มนี้มีบางคนเข้ามามีบทบาทด้านการเมืองท้องถิ่นของชุมชนหลายตำแหน่ง อาทิเช่น เข้ามาลงสมัครเป็นสมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในห้วยนายกเทศบาลคนปัจจุบันมาจากตระกูลในกลุ่มคนจีนมีเครือญาติลงเล่นการเมืองท้องถิ่นหลายคน เมื่อถามถึงบุคคลที่มีความร่ำรวยมากที่สุดในชุมชนคนส่วนใหญ่มองว่านายกเทศบาลคนปัจจุบัน

คือบุคคลที่ร่ำรวยที่สุด หัวหน้าสถานีอนามัยคอกหญ้าประเมินให้ผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามฟังว่านายกฯจะมีทรัพย์สินระดับพันล้านบาท เพราะทรัพย์สินที่ดินของเขาเองมีอยู่หลายร้อยไร่ทั้งในและนอกคอกหญ้า ยังได้เข้าทำงานในตำแหน่งนายกเทศบาลและมีธุรกิจรับเหมาก่อสร้างด้วยยอมนำมาสู่การเพื่อสถานะทางเศรษฐกิจให้กับครอบครัวอย่างมาก เพราะการรับประมูลงานไม่ได้ขึ้นอยู่กับแค่การรับประมูลงานในเขตตำบลห้วยเท่านั้น ยังมีเขตตำบลใกล้เคียง และในจังหวัดต่าง ๆ ด้วย

รูปแบบที่สองคือกลุ่มคนที่ประกอบอาชีพรับราชการ ซึ่งส่วนใหญ่รับราชการเป็นครู

รูปแบบที่สาม คือ การทำอาชีพค้าขาย มีทั้งตั้งร้านค้าขายในชุมชน และค้าขายตามตลาดนัด ในห้วยมีตลาดนัดทุกวันอังคาร และวันอาทิตย์ บริเวณลานวัดติดริมแม่น้ำแม่กลอง ตลาดนัดในวันอาทิตย์มีปริมาณร้านค้าที่เข้ามาขายสินค้ามากกว่าวันอังคาร สินค้าที่นำมาขายในชุมชน ได้แก่ เสื้อผ้า อาหารสด อาหารแห้ง อาหารสำเร็จรูป สินค้าที่นำมาขายส่วนใหญ่เป็นสินค้าจำพวกอาหาร

ส่วนรูปแบบสุดท้าย คือ กลุ่มคนที่ประกอบอาชีพรับจ้าง คนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มคนที่มีการศึกษาในระดับต่ำมีรายได้ค่อนข้างต่ำ รูปแบบสุดท้ายถือเป็นรูปแบบที่มีจำนวนประชากรน้อยที่สุดกว่าคนกลุ่มอื่นๆในชุมชน คือ การทำสวนผัก ไร่ข้าวโพดแอ้ และเลี้ยงสัตว์

บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนห้วย

สังคมในชุมชนห้วยในปัจจุบันเป็นสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงมาจากชุมชนเกษตรกรรมในอดีตเข้ามาสู่ลักษณะสังคมแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท สภาพภายในชุมชนมีทั้งจุดของที่อยู่อาศัย ร้านค้า และมีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นล้อมอยู่ และยังมีการทำเกษตรกรรมภายในชุมชนบ้างเล็กน้อย แต่พื้นที่รอบนอกมีแหล่งเกษตรล้อมอยู่ ขณะที่อีกด้านของชุมชนอยู่ติดกับเขตตัวเมืองของอีกอำเภอ สามารถเดินทางติดต่อไปยังตัวเมืองใกล้เคียงได้ง่าย ทวิลักษณะของความเป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบททั้งจากความหลากหลายของกลุ่มคนต่างระดับต่างฐานะในชุมชน หลากหลายอาชีพ ทำให้ภาพของความเป็นชุมชนเกษตรกรรมที่มีการช่วยเหลือด้านแรงงานการเกื้อกูลกันของคนในชุมชนกันแบบอดีตไม่ค่อยปรากฏออกมาให้เห็นชัดเจน ความสัมพันธ์ของผู้คนในชุมชนส่วนใหญ่อยู่บนฐานของเครือญาติ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างเครือญาติยังคงมีอยู่ แต่การช่วยเหลือกันของคนในชุมชนปัจจุบันเป็นแบบการจ้างแรงงาน การช่วยเหลือด้านแรงงานของภาคเกษตรกรรมแบบลงแขกไม่มีปรากฏให้เห็นเนื่องจากรูปแบบการเพาะปลูกเปลี่ยนไปไม่ใช่การปลูกข้าวเพื่อยังชีพ แต่เป็นการปลูกพืชไร่เพื่อขาย แรงงานที่เข้ามาในไร่ฮ้อยไร่ข้าวโพด และสวนผักในปัจจุบันคือแรงงานรับจ้าง เช่น รับจ้างปลูกฮ้อย ไร่ป๊อ ตัดฮ้อย ปลูกข้าวโพด ตัดข้าวโพด แฝกข้าวโพดบรรจุถุง เหตุผลของเปลี่ยนความสัมพันธ์จากการช่วยเหลือลงแขกมาเป็นการจ้างแรงงานน่าจะมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่ทุกคนในชุมชนต่างต้องอาศัยเงินทองในการอยู่รอด

ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งเพราะมีการใช้เทคโนโลยีใหม่มาช่วยทุ่นแรงในการเพาะปลูก และการเก็บเกี่ยวที่ไม่ต้องอาศัยแรงงานคนปริมาณมากเช่นเดิม ได้แก่ การมีรถไถดินสำหรับเตรียมดินทำนา รถเกี่ยวข้าว รถเกี่ยวอ้อย รถหนีบอ้อย เข้ามาช่วย เด็กและเยาวชนในชุมชนแห่งนี้ไม่มีใครอยากทำอาชีพเกษตรส่วนใหญ่พวกเขานิยมเข้าไปทำงานรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม เพราะไม่ต้องทำงานหนักและได้ค่าตอบแทนแน่นอน อีกเหตุผลหนึ่งคือที่ดินทำเกษตรกรรมมีอยู่เพียงเล็กน้อยในชุมชน

ชุมชนรางหวายน้อย

ชื่อบ้านรางหวายน้อยตั้งตามสภาพภูมิประเทศและทรัพยากรที่มีในชุมชน กล่าวคือ สมัยก่อนพื้นที่นี้เคยมีร่องน้ำที่ชาวบ้านเรียกกันว่าราง ในรางนั้นจะมีน้ำและมีต้นหวายขึ้นริมหน้านั้น ชาวบ้านจึงเรียกกันว่า “รางหวาย” สภาพภูมิประเทศในบริเวณนี้เป็นที่ราบลุ่ม มีภูเขาหินอยู่บริเวณใกล้เคียง 2-3 ลูก พื้นที่ราบนี้เหมาะแก่การเพาะปลูกชาวบ้านจึงเป็นที่นาและไร่เป็นส่วนใหญ่ ชาวบ้านในพื้นที่นี้จึงประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก แต่เดิมชาวบ้านจะทำนาปีอาศัยน้ำฝนในการทำนา ปีไหนฝนดีก็จะได้ผลผลิตดี ปีไหนฝนไม่ดีข้าวก็จะไม่งามเท่าไร ถ้าปีไหนฝนตกชุกเกินไปน้ำก็จะท่วมขัง จากคำบอกเล่าของผู้สูงอายุในชุมชนทราบว่าแต่เดิมพื้นที่เหล่านี้เป็นที่ทุรกันดารมาก่อน เป็นพื้นที่แห้งแล้งไม่มีแม่น้ำไหลผ่าน มีแต่หนองน้ำ หรือรางน้ำที่มีน้ำขังอยู่ แหล่งที่สำคัญคือรางหวาย การใช้น้ำก็จะนำมาจากแหล่งน้ำตามธรรมชาติเหล่านี้ ซึ่งไม่เพียงพอต่อการใช้ในชุมชน ชาวบ้านต้องไปหาน้ำมาใช้ในครัวเรือน การประกอบอาชีพในสมัยก่อนมีการทำนาปี ทำไร่ คนทำไร่แต่ก่อนทำไร่ข้าวฟ่าง ข้าวโพด หลังจากนั้นเริ่มนิยมทำไร่อ้อยและไร่มัน แต่ก่อนชาวบ้านอยู่อย่างยากลำบากการทำนาต้องรอน้ำฝนอย่างเดียว ต้องเสี่ยงดวงถ้าฝนแล้งก็แล้ง ถ้าฝนมากน้ำก็ท่วม ผู้คนบางส่วนต้องไปทำงานที่อื่น

การใช้ชีวิตของคนสมัยก่อนจะอยู่ตามห่อมบ้านต่าง ๆ ซึ่งในรางหวายน้อยจะมีห่อมบ้านต่าง ๆ ที่เรียกกันจนถึงปัจจุบัน เช่น คอนมะตูม, ดงตาล, กลางลำ, ชายลำ, ท้ายวัด ซึ่งแต่ก่อนอยู่กันเป็นห่อม ๆ ต่อมาก็ขยายกันมากขึ้นห่อมบ้านต่าง ๆ จึงเชื่อมต่อถึงกันหมดรวมกันเป็นหมู่บ้าน เดียวคือรางหวายน้อย ซึ่งคนในชุมชนจะเป็นเครือญาติเดียวกัน ซึ่งมีทั้งที่เป็นพี่น้องแท้ ๆ ลูกพี่ลูกน้อง และเป็นดอกร่วมกัน คือลูกหลานของแต่ละฝ่ายแต่งงานกันก็เป็นญาติกัน สมัยที่มีการพัฒนาก็จะมีถนนซึ่งถนนที่ตัดผ่านหมู่บ้านเป็นถนนเชื่อมไปที่อำเภออื่นๆ แต่เดิมเป็นทางเกวียน พัฒนามาเป็นถนนดินลูกรัง และเป็นคอนกรีตเช่นปัจจุบัน ส่วนเรื่องวิถีชีวิตความเป็นอยู่จะมีการพึ่งพาอาศัยกันได้ แต่ก่อนชาวบ้านจะช่วยกันทำงาน ทำนา ทำไร่ เอาแรงกัน การทำนาหน้าฝนดินบริเวณนี้น้ำจะท่วมขังนาน ในนาข้าวมักเป็นหนองน้ำต้องลุยน้ำเกี่ยวข้าว บางทีน้ำก็ท่วมหมู่บ้านบางปีต้องพายเรือกลางถนน มีน้ำขังในนาจะมีปลาอาหารการกินสามารถหาปู ปลา และเก็บผักตามท้องไร่ท้องนาได้ การพัฒนาระบบสาธารณสุขปโลกมีการพัฒนาในสมัยต่าง ๆ อย่างเรื่องน้ำกินน้ำใช้ มีการขุดบ่อ ขุดสระ

น้ำ ซึ่งไม่เพียงพอและปัจจุบันมีประปาหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน เป็นน้ำบาดาล เมื่อมีการพัฒนาก็มีไฟฟ้าเข้าหมู่บ้าน มีคลองชลประทานผ่าน มีคลองทิ้ง มีการจัดรูปที่ดินมีน้ำในการทำเกษตรเพียงพอมากขึ้นสามารถทำนาได้ปีละ 2-3 ครั้ง น้ำที่เคยท่วมขังที่นาก็ไหลลงคลองทิ้งไป พวกปลาที่หาได้ในนาข้าวก็หายไปด้วย และชาวบ้านมาทำนาหวานกันทำนาได้ปีละสองสามครั้งทำให้คนมีฐานะดีขึ้น แต่ต่างคนต่างต้องทำของตัวเองการเอาแรงกันก็ไม่ทำกันแล้ว ปัจจุบันพื้นที่รอบ ๆ ชุมชนรางหวานน้อยจึงมีแต่ทุ่งนาที่มีการจัดรูป มีคลองชลประทานผ่าน มีการทำนาข้าว ไร่อ้อย และบ่อกุ้ง สำหรับที่ดอนที่ไม่สามารถใช้น้ำจากคลองส่งน้ำได้ อย่างเช่นพื้นที่เชิงเขา จะมีการทำไร่มันสำปะหลัง และสวนยูคาลิปตัส ในการพัฒนาเรื่องการขุดคลองเริ่มมาในสมัยกำนันลัมฟ้า ปันสุวรรณ ซึ่งปัจจุบันก็ได้ดำรงตำแหน่งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในช่วงเวลาที่เป็นกำนัน 10 กว่าปีนี้ได้ร่วมกันพัฒนาท้องถิ่น ขอนน ขอไฟฟ้า ขอระบบชลประทาน จากคำบอกเล่าของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล การพัฒนาท้องถิ่นนี้จะอาศัยการพัฒนาจากจังหวัดสุพรรณบุรี ในสมัยนายกบริหารทางนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณโดยเข้าทางนายกบริหาร กำนันจึงดึงงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นนี้ได้เยอะ แต่เดิมการทำคลองชลประทานของชุมชนเอาน้ำจากเขต จ.สุพรรณบุรี ต่อมาได้รับงบขุดคลองจากนายกบริหารจึงทำโครงการเพิ่ม โดยกำนันทำหน้าที่เจรจาขอพื้นที่จากชาวบ้านเพื่อขุดคลองผ่าน ชาวบ้านก็ยินดีให้โดยเอาน้ำจากเขื่อนท่าม่วงเข้ามาในชุมชน จากนั้นก็ทำการจัดรูปที่ดิน คือการจัดรูปที่นาให้มีคลองส่งน้ำย่อย ๆ เข้ามาในที่นา การทำถนนเข้าแปลงนา โดยการทำนี้จะเอาความสมัครใจของชาวบ้านใครอยากจัดก็จัด ใครไม่อยากทำไม่ยอมให้ที่ก็ไม่ได้มีการบังคับ มีการขอที่จากชาวบ้านในการทำคลองส่งจากชาวบ้าน และทำคลองทิ้ง คลองทิ้งคือคลองทิ้งน้ำที่เหลือจากการทำการเกษตร คลองทิ้งที่ผ่านแปลงเกษตรของคนในชุมชนย่านนี้จะไหลไปทาง อีกอำเภอหนึ่งในจังหวัดอื่น ลงสู่แม่น้ำท่าจีน ปัจจุบันนี้ในชุมชนได้มีการปกครองในรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ 3 สมัยแล้ว

หมู่บ้านรางหวานแต่เดิมเป็นหมู่บ้านใหญ่ เป็นหมู่บ้าน 2 หมู่เดียวต่อมาแบ่งหมู่บ้านออกเป็นหมู่บ้าน 10 และแบ่งต่อเป็นหมู่บ้าน 16 และหมู่บ้าน 20 ตามลำดับเพื่อเป็นการกระจายงบประมาณในการพัฒนาต่าง ๆ เพราะหมู่บ้านใหญ่ มีประชากรเพิ่มขึ้น จำนวนหลังคาเรือนเพิ่มมากขึ้น ถ้าไม่แบ่งหมู่บ้านงบประมาณอะไรเข้ามา ชาวบ้านก็จะได้รับการจัดสรรไม่ทั่วถึง อย่างเรื่องกองทุนหมู่บ้านถ้ายังเป็นหมู่บ้านใหญ่จะแบ่งกันกันไปใช้ได้ไม่ทั่วถึง ไม่เพียงพอ การจัดบริการต่าง ๆ ชาวบ้านจะไม่ได้รับผลอย่างเต็มที่และการปกครองจะได้ง่ายขึ้นกระจายกันไปจึงต้องแยกหมู่บ้าน ถึงแม้ว่าการปกครองตามระบบการปกครองของพื้นที่ทางปกครอง แต่พื้นที่ทางสังคมชาวบ้านก็ยังอยู่ร่วมกันถือว่าเป็นหมู่บ้านเดียวกันคือบ้านรางหวาน

ในบริเวณชุมชนใกล้เคียงนี้มีแหล่งโบราณสถานอยู่หลายที่ เช่น บ้านเขา บ้านวัง จะมีโบสถ์เก่า ๆ สระน้ำ โดยชาวบ้านสันนิษฐานว่าสร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยา จากคำบอกเล่าของคนในชุมชนทราบว่าเดิมมีโบราณสถานหลายที่อยู่ตามละแวกนี้ แต่จากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของชาวบ้าน จึงมีการทำลายสิ่งก่อสร้างเหล่านั้นด้วยการทุบทิ้งใช้รถไถดันทิ้งเพื่อให้ที่เหล่านั้นเป็นที่ทำการเกษตร และเคยมีการขุดพบซากของใช้ในสมัยโบราณ เช่น ถ้วย ชาม ดาบ หอก โดยชาวบ้านจะเชื่อว่าแต่ก่อนเป็นทางผ่านของกองทัพพม่าที่เข้ามาคืออยุธยาด้วย ว่ากันว่าชุมชนบ้านวังกลุ่มนี้อาจจะเป็นชุมชนที่มีความรุ่งเรืองอยู่ในสมัยพระเจ้าอยู่ทอง เพราะที่นี่ยังติดกับอำเภออยู่ทองด้วย โดยมีหลักฐานหลงเหลือคือโบสถ์ร้างที่อยู่ตามชายทุ่งหนึ่งแห่ง โบสถ์เก่าที่อยู่ในวัดวังกลุ่ม ซึ่งปัจจุบันมีการสร้างโบสถ์ใหม่ครอบโบสถ์หลังเก่า และมีพระปรมาภิไธยที่บ้านเขารักษ์ซึ่งมีการบูรณปฏิสังขรณ์ให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์อยู่

ลักษณะทางประชากร สังคม เศรษฐกิจ

ประชากรของชุมชนราวหวน้อยที่ทำการศึกษารวบรวมและประชากรจะศึกษาเฉพาะหมู่ที่ 2 ซึ่งได้ข้อมูลจากทะเบียนราษฎร หมู่ 2 มีจำนวนประชากรทั้งหมด 501 คน ชาย 240 คน หญิง 261 คน โดยมีคนที่มีอายุระหว่าง 12-24 ปี จำนวน 105 คน เป็นชาย 51 คน หญิง 54 คน มีเลขที่บ้านอยู่ 131 ครัวเรือน มีบางครัวเรือนไม่มีบ้านตั้งอยู่ในชุมชนแต่ไปตั้งบ้านอยู่ในทุ่งนาและบ่อทุ่งแทนซึ่งจะอยู่ภายนอกบริเวณชุมชน

การใช้ภาษาของคนในชุมชนจะเป็นภาษาไทยที่มีสำเนียงเฉพาะถิ่นที่เรียกว่าสำเนียง “เหนือ” แต่ชาวชุมชนมักจะออกเสียงว่า “เน่อ” และภาษากลางที่ใช้ในชุมชนนี้จะเรียกว่าสำเนียง “เอียง” มีคำพูดที่เป็นศัพท์เฉพาะถิ่นหลายคำ เช่นคำว่า “กะลูก” ซึ่งแปลว่า หลุม บ่อ ที่อยู่ตามพื้นดินหรือพื้นถนน ชุมชนนี้ยังมีสภาพชุมชนเป็นชุมชนเกษตรกรรมอยู่ การประกอบอาชีพของผู้คนในชุมชน โดยส่วนใหญ่แล้วคนในชุมชนนี้จะประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก มีการทำการเกษตรกรรมได้แก่ ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้มีอาชีพรับจ้างทำงานทั้งในและนอกชุมชน ค้าขาย และรับราชการหรือพนักงานของรัฐ

การทำนา คนในชุมชนส่วนใหญ่ทำนาและมีที่นาเป็นของตัวเอง มีบางส่วนที่เช่าที่นาเพื่อนบ้านทำ การทำนาก็จะเป็นนาปลั่งที่ใช้น้ำจากคลองชลประทานที่ไหลผ่านทุ่งนาในชุมชน คนในชุมชนสามารถทำนาได้ปีละ 2-3 ครั้ง (หน้า) ปัจจุบันนี้จะมีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการทำนาทั้งหมด ใช้รถไถในการไถ การดีดินเตรียมหว่าน ถึงหน้าเก็บเกี่ยวก็ใช้รถเกี่ยวซึ่งในชุมชนจะมีหลายเจ้ารับจ้างไถ และเก็บเกี่ยว การทำนาปลั่งจะทำเพื่อขายโดยเฉพาะมีการใช้สารเคมีทั้งหมด คนที่ทำนาจะซื้อข้าวกินเนื่องจากข้าวที่ทำจะเป็นข้าวแข็งไว้สำหรับขาย ส่วนข้าวที่บริโภคในชุมชนจะเป็นข้าวอ่อน ข้าวหอมมะลิซึ่งมีบางเจ้าที่ทำนาไว้กิน โดยนาที่ทำไว้กินจะทำนาที่ใช้น้ำฝน เป็นนา

ปี จากการบอกเล่าของชาวนาทราบว่าการทำงานมีต้นทุนสูงเนื่องจากต้องใช้ปุ๋ย ยากำจัดศัตรูพืชและวัชพืชมาก ขั้นตอนการทำงานต้องอาศัยเครื่องจักรก็ต้องจ้างเขาทำ เช่นจ้างรถไถ รถเกี่ยว และราคาข้าวในตลาดก็ไม่ได้ การทำนาก็จะขายผลผลิตได้ทั้งหมดทั้งข้าวและฟางข้าว ฟางข้าวจะมีคนมารับซื้อไปอัดเป็นก้อนทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าไปขาย ใช้ในการเลี้ยงสัตว์ ใช้คลุมดินปลูกผัก โดยฟางที่อัดเป็นก้อนแล้วจะขายกันก้อนละ 20 บาท การทำนาของชาวนาจะมีการผูกราคาไว้กับระบบตลาดของประเทศซึ่งถ้าเศรษฐกิจดีราคาข้าวจะดี ถ้าเศรษฐกิจไม่ดีราคาข้าวก็ตกชาวนาที่เดือดร้อนตาม การทำนาต้องใช้ทุนสูงคนที่ไม่มีทุนของตัวเองมักไม่มีโอกาสได้ทำ ถึงทำก็จะไม่คุ้มค่าน้อยบางคนทำไม่ไหวปล่อยให้เขาเช่าไป เจ้าตัวหันไปทำอาชีพรับจ้างก็มี

ทำไร่ ในพื้นที่ที่ไม่สามารถใช้น้ำจากคลองชลประทานจะทำการปลูกพวกมันสำปะหลังและอ้อยซึ่งระยะเวลาที่จะเก็บเกี่ยวได้ปี บริเวณที่ราบเชิงเขาจะทำไร่มันและไร่อ้อย

ค้าขาย การค้าขายในชุมชนเป็นทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริม มีหลายรูปแบบมีทั้งร้านขายปลีกและขายส่ง การค้าสินค้าการเกษตร การขายของตามตลาดนัด ซึ่งการค้าส่งจะเป็นร้านค้าใหญ่ที่ขายปลีกด้วยและมีรถส่งของไปลงตามร้านขายปลีกในชุมชน ซึ่งร้านขายของชำในชุมชนไม่ต้องไปซื้อของจากที่อื่นมาขายจะมีรถจากร้านขายส่งในหมู่บ้านมาส่งของให้ถึงที่มีรถส่งของจากข้างนอกก็มีแล้วแต่ว่าร้านค้าจะรับของใคร ในหมู่ 2 จะมีร้านใหญ่อยู่ร้านหนึ่ง มีร้านขายของชำอีก 6 ร้านซึ่งจะขายของกินของใช้ทั่วไป มีเหล้าเบียร์ขาย มีร้านขายปุ๋ยและสารเคมีที่ใช้ในการเกษตร มีร้านซ่อมและขายโทรศัพท์มือถือ 2 ร้าน ร้านนวดแผนไทย 1 ร้าน บั๊มน้ำมัน 2 แห่ง ร้านตัดผมชาย 1 ร้าน ร้านเสริมสวย 2 ร้าน ร้านอาหารตามสั่งและก๋วยเตี๋ยว 2 ร้าน ร้านก๋วยเตี๋ยว 2 ร้าน ร้านเกมส์ 2 ร้าน ร้านขายเครื่องใช้ไฟฟ้าร้าน อู่ซ่อมรถยนต์ 2 แห่ง อู่ซ่อมรถแห่งหนึ่งมีการต่อรถสามล้อข้างมอเตอร์ไซค์ด้วย ชาวบ้านเรียกว่าชาเล้ง มีร้านซ่อมมอเตอร์ไซค์ 1 แห่ง การขายของอีกแบบคือการขายของตามตลาดนัดซึ่งในชุมชนจะมีตลาดนัดตามจุดต่าง ๆ ในละแวกนี้ ในหมู่ 2 จะมีที่บริเวณวัดและบริเวณลานกว้างใกล้ปั๊มน้ำมัน จะหมุนเวียนตามวันและสถานที่ในละแวกนี้ ซึ่งคนในชุมชนจะมาจับจ่ายใช้สอยกันตามตลาดนัด มีของขายจำพวก กับข้าว ขนม เนื้อ หมู ไข่ ผลไม้ ผัก ของใช้ต่างๆ ซึ่งจากการสัมผัสกับชุมชนนี้พบว่าชุมชนต้องพึ่งพาระบบตลาดกล่าวคือไม่มีการผลิตด้วยตัวเอง การพึ่งตนเองในการผลิตอาหารบริโภคในครัวเรือนแทบจะไม่มีเลย ผักปลาที่จะมาทำอาหารในครัวเรือนต้องซื้อจากตลาดทั้งหมด มีบ้างที่ปลูกสวนครัวแต่ไม่มาก ส่วนการค้าสินค้าทางการเกษตรจะมีการค้ากึ่งคือจะรับซื้อจากบ่อกุ้งของคนในชุมชนไปขายตามตลาดนัดขายส่งซึ่งอยู่ที่อื่น การค้าวัวควายจะใช้รถรับซื้อวัวหรือแพะจากที่ต่าง ๆ ไปขายกันที่ตลาดนัดที่มีพ่อค้าวัวไปชุมนุมกันพวกโรงเชือดจากที่ต่าง ๆ ก็จะมารับซื้ออีกทีหนึ่งโดยเขาจะเรียกกันว่า วัวโรง หมายถึงการบรรทุกวัวใส่รถวิ่งไปขาย มีการวิ่งรับซื้อของเก่า เก็บของเก่าไปขายก็มีซึ่งมีแหล่งรับซื้ออยู่ในชุมชน และมีการเก็บของป่ามาขายก็มี

เช่น หน่อไม้ เห็ด อึ่ง ซึ่งจะขึ้นอยู่กับฤดูของมัน ในชุมชนมีร้านขายยาซึ่งเป็นคนกรุงเทพฯ มาเช่าห้องเปิดร้านขายยาอยู่ 1 แห่ง

รับจ้าง อาชีพรับจ้างของคนในชุมชนมีหลายแบบเช่นกัน จะมีการรับจ้างภายในและภายนอกชุมชนซึ่งภายในชุมชนจะมีการรับจ้างทำงานในไร่ นา จะมีการรับจ้างขับรถไถ รับจ้างขับรถเกี่ยวซึ่งในชุมชนจะมีเจ้าแ้วแก่ที่มีรถเกี่ยว 2 จั๊ว และรถไถอีกหลายจั๊ว รับจ้างหว่านข้าว หว่านปุ๋ย พ่นยา เกี่ยวข้าว (ไปกับรถเกี่ยว) ขุดมัน รับจ้างทำงานในสวนยูคาลิป รับจ้างลากจูง รับจ้างตัดหญ้า รับเย็บผ้าตามบ้านซึ่งจะเป็นผ้าโหลที่มีเจ้าแ้วแก่มาส่งให้เย็บคิดค่าแรงเป็นตัวหรือโหล จะมีการรวมตัวไปเย็บตามบ้านที่มีจักรเย็บผ้าซึ่งจักรเย็บผ้าก็ต้องผ่อนส่งเขาและทางเจ้าแ้วแก่จะมีมอเตอร์มาตลอด การรับจ้างภายในชุมชนจะมีทั้งรายวันและรับเหมา ถ้างานเหมาจะเฉลี่ยแบ่งกัน ถัารายวันจะได้วันละ 150 ขึ้น อย่างการเกี่ยวข้าว พ่นยา ไถนาเขาจะคิดค่าจ้างเป็นไร่ ส่วนการรับจ้างภายนอกชุมชนจะมีการไปรับจ้างในโรงงานแถวท่าม่วง ท่ามะกา หรือแถวปทุมธานี โดยจะมีรถรับส่งไปที่ทำงาน เป็นพวกโรงงานอาหารกระป๋อง โรงงานทำไก่ มีการจ้างงานเป็นกะเป็นเวลา ในโรงงานมีกฎระเบียบเยอะชาวบ้านไม่ค่อยนิยมไปทำเท่าไร นอกจากนี้ก็มีคนไปทำงานรับจ้างในเมืองและในกรุงเทพฯ ด้วย นอกจากนี้ก็จะมีอาชีพเป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง มีชาวบ้านหลายครอบครัวที่มีความสามารถในการก่อสร้าง จะรับเป็นผู้รับเหมาก่อสร้างตามที่ต่าง ๆ ในละแวกบ้านและในพื้นที่อื่น ๆ

เลี้ยงสัตว์ ในชุมชนจะมีการเลี้ยงสัตว์หลายชนิด ซึ่งที่พบมากจะเป็นวัว แพะ แกะ กุ้ง มีเป็ด หมู ไก่บ้าง การเลี้ยงวัว แพะ แกะ จะไปเลี้ยงตามทุ่งนา บริเวณเชิงเขา และบริเวณคันคลอง การเลี้ยงวัวเลี้ยงแพะจะมีการสร้างคอกให้ตามที่ต่างๆเช่น บริเวณเชิงเขา ชายทุ่ง ช้างบ้านมีการมุงหลังคาทางมุงให้ด้วย ช่วงหน้าฝนจะปล่อยหากินตามทุ่งหญ้า หรือบนเขา ถ้าน้ำแล้งจะให้กินฟางอยู่ในคอกหรือเกี่ยวหญ้ามาให้ คนเลี้ยงวัวก็ต้องซื้อหญ้า ซื้อฟางมาเลี้ยงด้วย ส่วนการขายก็จะเป็นพวกมูลสัตว์ที่ขายได้ การเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่งจะมีเจ้าเปิดที่บ้านตอนเช้าก็จะเอาเป็ดขึ้นรถแล้วไปปล่อยให้หากินในทุ่งนา ตอนเย็นก็เก็บขึ้นรถกลับบ้าน การทำบ่อกุ้งกึ่งที่ชาวบ้านเลี้ยงจะเป็นกึ่งก้ามกรามโดยเขาจะขุดบ่อตามทุ่งนา ต้องทำเครื่องปั้มน้ำให้ ให้อาหาร ต้องไปสร้างบ้านหรือกระท่อมในบ่อกุ้ง เจ้าของต้องดูแลอย่างใกล้ชิดเนื่องจากต้นทุนการทำบ่อกุ้งจะสูงมากและมีความเสี่ยงสูงซึ่งผู้ที่ทำบ่อกุ้งนี้ก็ต้องมีฐานะพอสมควร ในการขายกุ้งที่หนึ่งกำไรที่ได้ก็มักเป็นหลักแสนเช่นเดียวกัน

รับราชการ มีส่วนหนึ่งที่ทำอาชีพรับราชการซึ่งจะมีทั้ง ครู ตำรวจ ทหาร พยาบาล เจ้าหน้าที่เกษตร เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งการรับราชการส่วนมากจะเป็นครูซึ่งจะมีตำแหน่งระดับผู้อำนวยการโรงเรียนอยู่หลายคน

ลักษณะบ้านเรือนในชุมชนจะมีผสมผสานกันหลายแบบ มีบ้านไม้ และบ้านปูนทั้งยกพื้น มีและไม่ยกพื้น ทั้งชั้นเดียวและสองชั้นแต่ส่วนใหญ่มักจะเป็นบ้านที่สร้างด้วยอิฐและปูน การใช้ไม้สร้างบ้านจะเป็นไม้ที่ซื้อมาจากบ้านเก่าที่อื่นมาเนื่องจากในพื้นที่ไม่สามารถหาไม้สร้างบ้านได้แล้ว ไม้ที่มาใช้สร้างบ้านส่วนใหญ่ใช้ไม้มะค่าโมง บ้างก็ใช้ไม้มะม่วง ไม้สร้างบ้านหายากชาวบ้านสมัยนี้ จะหันมาอยู่บ้านที่สร้างด้วยปูนเนื่องจากหาซื้อได้ง่ายและมีค่าใช้จ่ายต่ำกว่า สถาปัตยกรรมที่ก่อสร้างบ้านเรือนจะเป็นแบบชาวบ้านจะสร้างแบบเรียบง่ายให้ใช้อาศัยอยู่ได้ ไม่ค่อยเน้นเรื่องความหรูหราเท่าไรนัก โดยทั่วไปรูปแบบการสร้างบ้านจะอิงกับวัตถุประสงค์การใช้งานเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือทำธุรกิจ อุปกรณ์ตกแต่งบ้านจะเป็นของใช้ที่ใช้ในบ้าน กรอบรูปต่างๆประดับไว้ตามข้างฝาบ้าน มีเฟอร์นิเจอร์ โต๊ะ เก้าอี้ ที่ใช้สอย บริเวณบ้านจะปลูกต้นไม้ เช่น ต้นมะม่วง มะขาม มะกอก และไม้ดอก ไม้ประดับ บริเวณบ้านมักจะมีที่พักผ่อนของคนในบ้าน เช่น แคร่ โต๊ะหินอ่อน เบลูวูด ไม้ไผ่ตามบริเวณใต้ถุนบ้านหรือใต้ร่มไม้หน้าบ้านเพื่อเป็นที่พักผ่อน นั่งคุยกัน และหลบคลายความร้อนในตอนกลางวัน และบางบ้านจะมีปลูกพืชสวนครัว เช่น โหระพา กะเพรา ตะไคร้ ไว้บริเวณบ้าน ในหมู่บ้านหอยมบ้านที่เป็นญาติพี่น้องมักจะไม่มีการบ้าน บ้านจะตั้งอยู่ติดกันไปมาหาสู่กันได้สะดวก บ้านที่มีรั้วส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวใหญ่ หรือมีบ้านหลายหลังอยู่ในรั้วเดียวกัน ในบริเวณบ้านชาวบ้านที่นี้จะมีการสวดพระภูมิประจำบ้านซึ่งจะมีทุกบ้านบ้านละ2หลังคือสวดพระภูมิกับศาลเจ้าที่ในวันพระและวันสำคัญจะมีการไหว้ศาลพระภูมิ นำดอกไม้ ธูป เทียนและของเซ่นไหว้ จันทน์ศาลพระภูมิ

บทบาททางศาสนา

ในชุมชนบ้านรางหวายมีวัดพุทธศาสนาหนึ่งแห่ง คือ วัดรางหวาย คนในชุมชนทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ชาวบ้านอุปถัมภ์ค้ำชูวัดเป็นอย่างดี เห็นได้จากการร่วมกันบริจาคเงินทำบุญสร้างโบสถ์ที่วัด และศาลาในบริเวณวัด ซึ่งบริเวณข้างโบสถ์มีป้ายแสดงรายนามผู้ถวายปัจจัยสร้างโบสถ์จะเป็นรายชื่อของคนในชุมชนทั้งหมด ซึ่งยอดการถวายเงินสร้างโบสถ์ของแต่ละครอบครัวหรือแต่ละคนจะมียอดสูงสุดถึง 20,000 บาท มีจำนวนหลายราย ผู้บริจาคอย่างต่ำจะอยู่ที่ประมาณ 1,000 บาท ชุมชนที่มาทำบุญที่วัดจะมีหลายหมู่ในบริเวณนี้ ซึ่งบ้านที่เรียกชื่อหมู่บ้านว่าบ้านรางหวาย ในที่นี้ประกอบด้วยบ้านที่แยกหมู่เป็นหมู่บ้านตามการปกครองจะมี หมู่ 2, 16 และหมู่ 20 ซึ่งแต่ละหมู่มีครัวเรือนราว ๆ ร้อยกว่าหลังคาเรือน นอกนั้นมีหมู่ 10 บ้านรางทอง, หมู่ 3 บ้านลาดหมู (มีหอยมบ้านซุกฟี่ บ้านวังไทร รวมอยู่ด้วย), หมู่ 18 บ้านนาทราย ซึ่งหมู่บ้านเหล่านี้จะมีความรู้สึกตัวเองเป็นชุมชนเดียวกัน จะมาร่วมทำบุญที่วัดรางหวายร่วมกัน และวัดนี้ก็เป็นของคนในชุมชนละแวกนี้ที่ใช้ประกอบพิธีกรรม ทำบุญตามวันสำคัญต่างๆทางศาสนา เป็นวัดที่คนในชุมชนเอาลูกหลานมาบวชตามประเพณี เป็นที่ประกอบพิธีฌาปนกิจศพเมื่อมีคนในชุมชนเสียชีวิต วัดจึงมีบทบาทต่อเรื่องความเชื่อ ความศรัทธา และการประกอบกิจกรรมทาง

ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งได้แก่ ประเพณีงานบวช, งานแต่ง, ขึ้นบ้านใหม่, งานศพ, และอีกหลาย ๆ งานที่ต้องอาศัยพระสงฆ์ไปประกอบพิธีในงาน โดยพระสงฆ์จะประกอบพิธีสวดมนต์ให้เพื่อความเป็นสิริมงคล มีการเทศนาสั่งสอน ให้ชาวบ้านได้ทำบุญ สร้างความสบายใจให้แก่ผู้ทำบุญ

ชุมชนมีประเพณีการบวชซึ่งเป็นประเพณีที่สำคัญของคนในชุมชน บ้านไหนมีลูกชายจะต้องให้บวชเมื่ออายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ เป็นความเชื่อว่าถ้าลูกชายได้บวชพ่อแม่จะได้รับผลบุญกุศลนั้น เด็กผู้ชายทุกคนจะมีความเชื่อเรื่องนี้อย่างจริงจัง เขาเชื่อว่าในชีวิตลูกผู้ชายต้องบวชและจะมีความเชื่อว่าจะต้องบวชก่อนแต่งงานเพื่อทดแทนพระคุณพ่อแม่ สร้างความปลื้มปิติให้แก่พ่อแม่ และถ้าใครมีลูกชายพ่อแม่ต่างก็คาดหวังจะให้ลูกชายได้บวช ได้เห็นชายผ้าเหลืองของลูกชาย ในงานบวชของลูกชายชาวชุมชนจะมีการจัดงานอย่างสมเกียรติ และมีการถือเป็นหน้าเป็นตาอย่างหนึ่งของครอบครัวและวงศ์ตระกูลในงานบวชจะมีการบอกงานกันญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านก็จะมาช่วยงานและร่วมงาน ในงานมีกิจกรรมรื่นเริง มีโต๊ะไทย มีเครื่องเสียงมีวงดนตรีมาเล่น ซึ่งวงดนตรีก็จะเป็นของคนในชุมชนกันเองที่จ้างมาเล่นในงาน ตอนเช้าวันต่อมาจะมีกิจกรรมแห่ناقไปที่วัดและร่วมพิธีอุปสมบทต่อไป

นอกจากนี้ยังมีประเพณีสำคัญของชุมชน คือ วันสาตจีน และสาตไทย งานสาตจีนคนในชุมชนที่มีเชื้อสายจีนจะมีพิธีการไหว้เจ้า ไหว้บรรพชนในบ้านและไปทำบุญที่วัดจะเป็นวันรวมญาติคนในครอบครัวจะมีการทำพิธีและรับประทานอาหารร่วมกัน ส่วนวันสาตไทยจะมีการทำบุญที่วัดโดยมีขนมกระยาสาตไปถวายและมอบให้ญาติผู้ใหญ่และเพื่อนบ้าน แต่ก่อนชาวบ้านจะกว่นกระยาสาตกันเองไปทำบุญที่วัดและมีการแจกจ่ายแลกเปลี่ยนกันตามบ้าน ต่อมาก็จะเป็นการซื้อกระยาสาตสำเร็จรูปจากตลาดนัดมาทำบุญกัน เพื่อความสะดวก กิจกรรมการร่วมกันกว่นกระยาสาตของชาวบ้านจึงหายไป

ในวันปกติจะมีพระสงฆ์ออกมาบิณฑบาตในหมู่บ้านทุกเช้า ในวันพระและวันสำคัญทางศาสนาชาวบ้านจะไปทำบุญที่วัดกันคนที่ไปส่วนใหญ่จะเป็นวัยกลางคนและผู้สูงอายุ วัยอื่นก็จะมีเด็กที่พ่อแม่พาไปด้วย ส่วนวัยรุ่นและวัยทำงานไม่ค่อยไป จะไปก็เมื่อเป็นวันสำคัญมาก ๆ เช่น วันสำคัญทางศาสนา วันเกิด ในวันพระจะมีคนเฒ่าคนแก่ไปปฏิบัติธรรมถือศีลอยู่ที่วัด วัยกลางคนก็มีบ้างและส่วนใหญ่จะเป็นแม่บ้านมากกว่าที่ชอบไปวัด พูดถึงบทบาทของวัดต่อเด็กและเยาวชน จากการสังเกตวัดไม่ค่อยมีบทบาทต่อเด็กและเยาวชนเท่าไรในชีวิตประจำวัน แต่จะมีอิทธิพลต่อความรู้สึกลึกซึ้งของเด็กและเยาวชนบ้างในเรื่องประเพณีความเชื่อเกี่ยวกับบาปบุญคุณโทษ ในวันสำคัญจะมีเด็กและเยาวชนไปร่วมทำบุญที่วัดบ้าง ถ้าเป็นวันสำคัญใหญ่ ๆ จะไปกันเยอะไปทำบุญร่วมกับพ่อแม่และเพื่อน ๆ แต่โดยปกติเด็กและเยาวชนหรือแม้แต่คนวัยทำงานจะไม่ค่อยไปวัด แต่ก็มีความเชื่อทางศาสนาอยู่และจะไปวัดในวันเทศกาลสำคัญ ๆ เท่านั้น

วัดกับโรงเรียนมีการทำกิจกรรมร่วมกันในเรื่องการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กนักเรียน ซึ่งในวันพระ ครูจะนำนักเรียนในโรงเรียนไปร่วมทำบุญ ฟังธรรมในตอนเช้าก่อนเข้าแถวเคารพธงชาติ และกลับมาหลังเข้าแถวเคารพธงชาติเสร็จ จะสลับกันไปครั้งละหนึ่งชั้นเรียน นักเรียนที่ครูพาไปวัดมักเป็นนักเรียนช่วงประถมตอนปลายและมัธยมต้น วัดกับทางโรงเรียนจะประสานความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดเนื่องจากโรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนวัดมาก่อนครูจึงมีแนวคิดในการให้เด็กได้ใกล้ชิดกับวัด และทางวัดจะมีกิจกรรมธรรมศึกษาให้นักเรียนชั้นมัธยมเรียนวิชาธรรมศึกษา มีการสอบและให้ประกาศนียบัตรแก่นักเรียนเป็นนักธรรมตรี โท เอก ด้วย ในระหว่างเรียนมีคาบแนะแนวหรือกิจกรรมบางครั้งครูจะส่งนักเรียนไปนั่งฟังเทศน์กับหลวงพ่ที่วัด จากการเข้าร่วมสังเกตการณ์พบว่ามึนักเรียนที่เข้าร่วม ที่เคยไปเจอเป็นเด็กมัธยมซึ่งมีบางส่วนที่ตั้งใจฟัง และมีส่วนที่ไม่สนใจฟัง นั่งคุยและนั่งหลับ พอกลับมาครูมักจะถามว่ารับรู้ะไรมาบ้าง ซึ่งในรศพระธรรมหรือไม่ มักจะได้คำตอบว่าไม่รู้เรื่องที่ไปเพราะครูสั่งให้ไปประมาณนั้น บางทีนักเรียนทำผิดครูปกครองได้ข่าวว่านักเรียนไปเล่นการพนันก็จะมึกิจกรรมให้นักเรียนห้องนั้นไปฟังเทศน์ที่วัดให้หลวงพ่อบรมสักชั่วโมงหรือสองชั่วโมง การเดินทางไปวัดครูจะให้นักเรียนเดินไปเป็นแถวอย่างเป็นระเบียบและครูจะจับมอเตอร์ไซค์ตามไปดูแลแถวอย่างใกล้ชิด เวล่านักเรียนเดินแตกแถวและเล่นกันในแถว ครูก็จะกำชับให้เดินให้เป็นระเบียบและสำรวมกิริยา

โรงเรียนและองค์กรของรัฐในชุมชน

โรงเรียนในชุมชนรางหวายจะมีหนึ่งแห่ง คือ โรงเรียนอนุบาลพนมทวน (วัดรางหวาย) ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 2 บ้านรางหวาย ซึ่งทราบจากคำบอกเล่าของผู้รู้ว้ว่าแต่ก่อนโรงเรียนอยู่ในบริเวณวัดเป็นโรงเรียนวัดรางหวาย ต่อมาย้ายมาตั้งอยู่ในที่ตั้งปัจจุบันโดยได้รับบริจาคที่ดินจากกำนันในหมู่บ้านซึ่งปัจจุบันกำนันท่านนี้คือนายก องค์การบริหารส่วนตำบลรางหวาย และทางอำเภอได้งบประมาณสร้างโรงเรียนอนุบาลพนมทวน จึงเห็นว่าโรงเรียนวัดรางหวายมีความพร้อมจึงเอางบประมาณมาลงที่โรงเรียนนี้ จึงเปลี่ยนชื่อโรงเรียนจากโรงเรียนวัดรางหวายเป็นโรงเรียนอนุบาลพนมทวน (วัดรางหวาย) ปัจจุบันโรงเรียนอนุบาลพนมทวน (วัดรางหวาย) ทำการเปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นโรงเรียนขยายโอกาส ซึ่งมีเด็กจากชุมชนในบริเวณใกล้เคียง (ภายในตำบลรางหวาย) มาเรียนหนังสือ ซึ่งโรงเรียนโรงเรียนนี้มีเขตพื้นที่บริการในหลายชุมชน ได้แก่หมู่ 2, 10, 16, 20 บ้านรางหวาย, หมู่ 3 บ้านลาดหมู ชุกพื้ วังไทร, หมู่ 14 บ้านวังกุ่ม, หมู่ 18 บ้านนาทราย, หมู่ 21 บ้านหนองแก ซึ่งเด็กหมู่บ้านเหล่านี้จะมาเรียนร่วมกันที่โรงเรียนรางหวายซึ่งจะอยู่ไม่ไกลจากโรงเรียน ระยะไกลสุดจากหมู่บ้านถึงโรงเรียนประมาณ 3 กิโลเมตร นอกจากนี้ยังมีเด็กนักเรียนจากบ้านหนองจอก และบ้านโคราษ มาเรียนด้วย โรงเรียนมีครู 28 คน มีนักเรียนจำนวน 500 คน

ครูในโรงเรียนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชน และเป็นคนในชุมชน ครูในโรงเรียนจะเป็นที่เคารพของเด็กรักเรียนและคนในชุมชน เนื่องจากเป็นครูมานานมีความเป็นกันเองกับนักเรียนทั้งศิษย์เก่าศิษย์ปัจจุบัน โรงเรียนนี้เป็นแหล่งรวมตัวของคนในชุมชนในการเล่นกีฬา โดยเด็กและเยาวชนในชุมชนจะมาเล่นฟุตบอล ตะกร้อ วอลเลย์บอลที่โรงเรียนในตอนเย็นทุกวัน นอกจากนี้จะมีกิจกรรมเล่นดนตรีของวัยรุ่นเป็น โดยโรงเรียนได้รับงบประมาณสนับสนุนเครื่องดนตรีจากองค์การบริหารส่วนตำบล ทางครูจึงมีกิจกรรมให้วัยรุ่นที่สนใจดนตรีมาเล่น มาซ้อมดนตรีที่โรงเรียนในตอนค่ำเพื่อดึงเด็กเข้ามาให้อยู่ในความดูแลของครู มาพูดคุยแลกเปลี่ยนเรื่องสถานการณ์วัยรุ่นในชุมชนกับครู เพื่อพวกเขาจะได้ไม่เติบโตไปทำอย่างอื่น เช่น ขับรถเที่ยว จับกลุ่มกินเหล้า โรงเรียนจะเป็นสถาบันที่มีบทบาทในเรื่องการให้ความรู้ การเสริมสร้างทักษะทางกีฬา ดนตรี การเป็นผู้นำ อบรมสั่งสอน เรื่องคุณธรรมจริยธรรม ดูแลความประพฤติของนักเรียน และเป็นตัวกลางในการจัดการปัญหาของนักเรียน

สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลรางหวาย เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ในหมู่ 2 เช่นกัน ทำหน้าที่ในการปกครองชุมชนในตำบล ซึ่งการปกครองในตำบลนี้จะมีรูปแบบการปกครองแบบองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาล ซึ่งในเขตที่ศึกษานี้เป็นเขตการปกครองโดยองค์การบริหารส่วนตำบล มีการปกครองและพัฒนา บริหารจัดการในด้านต่างๆซึ่งมีหมู่บ้านที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 20 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 17, 18, 19, 20, 21, 22 และ 23 องค์การบริหารส่วนตำบล มีบทบาทในการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ ในเขตรับผิดชอบ มีศูนย์บรรเทาสาธารณภัย บริการรถดับเพลิง รดขยะ มี อปพร. ทำหน้าที่ช่วยดูแลความสงบและบรรเทาสาธารณภัย มีศูนย์รับแจ้งเหตุโดยมี อปพร. เข้าเวรเฝ้าวิฑู และมีสมาชิก อปพร.อยู่ตามชุมชนต่าง ๆ มีวิฑูสื่อสารคอยแจ้งเหตุเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ต้องปฏิบัติงานจะมีการเรียกรวมตัวกันไปช่วยเหลือ เมื่อมีงานเลี้ยงหรืองานอะไรในชุมชนสมาชิก อปพร.จะไปช่วยอำนวยความสะดวกเรื่องการจัดอาหารและการรักษาความปลอดภัย มีบริการการแพทย์ฉุกเฉินเวลาชาวบ้านเจ็บป่วยหรือประสบอุบัติเหตุจะมีรถจากองค์การบริหารส่วนตำบล พาไปส่งโรงพยาบาลฟรีตลอด 24 ชั่วโมง แต่อุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ยังไม่พร้อม มีการทำศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบล จะมิงงบประมาณในการจ้างครูสอนเด็กอนุบาลในโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนอุปกรณ์กีฬาให้แก่โรงเรียนต่าง ๆ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ที่สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล มีการจัดเก็บภาษีต่าง ๆ มีบริการจ่ายค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์ และองค์การบริหารส่วนตำบล มีกิจกรรมส่งเสริมชุมชนในด้านต่าง ได้แก่ ครอบครัว ผู้สูงอายุมีชมรมผู้สูงอายุ การดูแลแม่และเด็ก การจัดกิจกรรมให้กับเด็กนักเรียนในเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ และการป้องกันยาเสพติด โดยจะมีกิจกรรมอบรมอยู่บ่อย ๆ ให้แก่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ

ป้อมตำรวจบ้านรางหวาย ตั้งอยู่ที่มีตำรวจจากโรงพักในตัวอำเภอมาประจำอยู่ 2 นาย และมีตำรวจอาสาในชุมชนมาช่วย บทบาทของตำรวจจะรักษาความสงบในชุมชน คอยอำนวยความสะดวกในงานต่าง ๆ ของหมู่บ้าน รับแจ้งเหตุและระงับเหตุเมื่อเกิดเหตุด่วนเหตุร้าย ซึ่งมักจะมีเรื่องการทะเลาะวิวาท อุบัติเหตุรถชนกันในชุมชน ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในชุมชน นอกจากการระงับเหตุการณ์จะมีการไกล่เกลี่ยปัญหาอย่างการทะเลาะวิวาทจะมีการระงับเหตุปรามกัน การจับกุมการเล่นการพนันในชุมชน เช่น เล่นไพ่ ดีโก้ เล่นสล็อตเกอร์ แต่ตำรวจที่ประจำอยู่ในชุมชนจะไม่ค่อยจับคนที่จับจะเป็นตำรวจจากโรงพักในตัวอำเภอ ส่วนเรื่องที่เป็นการกระทำความผิดของเด็กนักเรียนในโรงเรียน เช่น การลักขโมย การทะเลาะวิวาทของเด็กนักเรียน ตำรวจจะให้ครูฝ่ายปกครองในโรงเรียนจัดการแทน

สถานีอนามัยบ้านโคราช ตั้งอยู่ที่หมู่ 1 บ้านโคราชซึ่งอยู่ไม่ไกลจากชุมชนนี้มากนัก ชาวบ้านจะไปใช้บริการทางสุขภาพที่นั่น ซึ่งโคราชกับรางหวายเป็นชุมชนที่ต่อเนื่องกันแต่มีการแบ่งเขตปกครองเป็นต่างหมู่บ้าน และบ้านโคราชจะเป็นเขตเทศบาล ซึ่งในชุมชนจะมีอาสาสมัครหมู่บ้านเป็นผู้ช่วยในการเข้าถึงชาวบ้านในการรณรงค์ให้ความรู้ต่าง ๆ และการสำรวจข้อมูลต่าง ๆ ในชุมชน

ความสัมพันธ์ทางสังคม ประเพณี วัฒนธรรม การเกาะเกี่ยว การพึ่งพาอาศัยกัน

ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนจะมีความเกี่ยวพันเป็นเครือญาติกัน ในชุมชนนี้มีคนไม่กี่ตระกูลแต่ละตระกูลก็จะแต่งงานกันเองในชุมชนทำให้โยงใยเกี่ยวพันกันเป็นญาติพี่น้องทั้งหมด การตั้งบ้านเรือนคนที่เป็ญาติพี่น้องกันจะตั้งบ้านอยู่ในหอย่อมบ้านเดียวกัน ในหมู่บ้านจะมีการตัดถนนทางเข้าบ้านเป็นซอยคนเป็นญาติกันก็จะอยู่ซอยเดียวกันโดยชาวบ้านจะเรียกกันว่าหมู่เดียวกัน ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนจะรู้จักกันหมดทุกคน แต่ถ้าต่างหมู่บ้านที่ผู้ใหญ่ก็ไม่ค่อยรู้จักเด็กรุ่นหลังเวลาผู้ใหญ่เจอเด็กมักจะถามกันว่าเป็นลูกหลานของใครแล้วก็จะรู้ ในหมู่ที่เป็นญาติพี่น้องกันจะไปมาหาสู่กันเฉพาะบ้านใกล้ ๆ เท่านั้นจะไม่ค่อยไปไกลการใช้ชีวิตมักจะอยู่กันเฉพาะหมู่ของตัวเอง ถ้าไปทำไร่ทำนาเจอเพื่อนบ้านตามทางหรือทำงานด้วยกันเขาจะทักทายกัน ความสนิทสนมกันการคบกันการเข้ากลุ่มของคนในชุมชนจะแบ่งกันเป็นกลุ่ม ๆ ตามความสนใจหรือกิจกรรมร่วมกัน การทำกิจกรรมก็จะเข้ากิจกรรมของกลุ่มของตัวเองและมีการคบกันตามรุ่น ตามวัย คนวัยต่าง ๆ ก็จะมีกลุ่มมีกิจกรรมของตัวเองร่วมกัน อย่างกลุ่มพ่อบ้านก็จะมีการทำนา รับจ้างร่วมกัน พบปะกันพูดคุยแลกเปลี่ยนเรื่องงานกัน กินเหล้าร่วมกัน กลุ่มแม่บ้านจะรู้จักกันทั้งหมดมักจับกลุ่มคุยกันตามบ้าน ตามร้านค้าหลังเลิกงานหรือพักกลางวันโดยจับกลุ่มคุยกันและนั่งทำกิจกรรมร่วมกัน การคบกันของกลุ่มคนใหญ่จะไปมาหาสู่กันในละแวกบ้าน ส่วนวัยรุ่นจะมีกลุ่มของตัวเองในการทำกิจกรรม เช่น เรียนหนังสือ เล่นกีฬา ขับรถเที่ยว เล่นดนตรี ดีโก้ ดื่ม เป็นต้น ถ้าในช่วงเวลา

ปกติแต่ละกลุ่มจะทำกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มตัวเอง ถ้ามีงานหรือเทศกาลจะมีการไปร่วมงานรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งช่วงเวลาที่ปกติกลุ่มต่าง ๆ ก็จะแยกย้ายกันทำกิจกรรมของตัวเองไม่ก้าวก่ายกันถ้าไม่มีปัญหา อย่างวัยรุ่นพ่อแม่ก็จะให้อิสระในการเข้ากับกลุ่มเพื่อนไปทำกิจกรรมที่กลุ่มตัวเองสนใจ โดยไม่กีดกัน ปล่อยให้ไปอยู่ไปเล่นและเที่ยวกับพวก ผู้ใหญ่ก็ทำงานของผู้ใหญ่ไป จากการแบ่งกลุ่มกันของคนวัยต่าง ๆ ก็จะเกิดช่องว่างบางอย่างขึ้นมาจนคนในชุมชนและชุมชนใกล้เคียงที่เป็นญาติกันจะนับญาติกันไม่ถูกและไม่รู้ว่าตัวเองเป็นญาติกัน

ชุมชนจะมีประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งแต่เดิมประเพณีวัฒนธรรมเหล่านี้ได้เชื่อมประสานความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนให้แน่นแฟ้น อย่างการทำไร่ ทำนา ในสมัยก่อนมีการพึ่งพาอาศัยกันใช้แรงงานกันโดยห้อมบ้านใกล้ ๆ กันจะช่วยกันผลัดกันไปช่วยทำงานในไร่ นา ของกันและกันซึ่งการใช้ชีวิตลักษณะนี้จากการบอกเล่าของชาวชุมชนทราบว่าคนที่อยู่หมู่ละแวกบ้านเดียวกันก็จะพึ่งพาอาศัยกันแต่ในหมู่ตัวเองไม่ค่อยไปยุ่งกับหมู่อื่นสักเท่าไร มีงานอะไรก็มักช่วยกันเอง ถ้ามีงานบวช งานศพในหมู่อื่นถ้าเจ้าภาพไม่มาบอกบุญก็จะไม่ไปหรือจะไปเฉพาะญาติพี่น้องของตัวเอง และแต่ละหมู่จะมีลักษณะพฤติกรรม ความคิดที่แตกต่างกัน บางหมู่อยู่แบบกระตือรือร้น บางหมู่อยู่อย่างสบาย ๆ ไม่ทะเยอทะยาน มีคนให้ข้อสังเกตว่าบางหมู่ที่รับราชการก็มักจะมีแต่คนรับราชการในหมู่นั้น บางหมู่มีฐานะดีก็จะดี และมีบางหมู่ที่ฐานะไม่ค่อยดีก็มี

ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนจะเป็นสังคมชาวพุทธ ก็จะมีประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนา มักเกี่ยวกับเรื่องการทำบุญทำทาน จากคำบอกเล่าและที่ได้สัมผัสก็จะมีการบวช การแต่งงาน การจัดงานศพ เทศกาลอย่างเช่น วันสาตจีน สาตไทย วันเข้าพรรษา ออกพรรษา กิจกรรมเรื่องงานบวช งานแต่งจะมีคนในชุมชนไปช่วยงานและร่วมงานกัน คนที่ไปช่วยงานเป็นญาติพี่น้องกันไปช่วยจัดสถานที่ ช่วยงานต่าง ๆ ในงาน มีดนตรี เครื่องเสียงเครื่องไฟโดยเขาจะเช่าจากคนในชุมชนมารับงาน ในการเอาเต็นท์มาลงจะมีการจ้างคนในชุมชนที่ทำอาชีพนี้ มีโต๊ะในงานเลี้ยงผู้ที่มาร่วมงานเลี้ยงซึ่งจะได้รับบัตรเชิญหรือได้รับการบอกงานจากเจ้าภาพให้มาร่วมงาน คนที่มาร่วมงานก็จะนำของใส่เงินมาช่วยงานบุญ ซึ่งการช่วยงานนี้ถ้าเป็นงานแต่งงานจะเรียกกันว่า “การเอาแรง” โดยเจ้าภาพจะต้องจดชื่อผู้มาร่วมงานและร่วมลงขันช่วยงาน เมื่อถึงงานของเขาทางเจ้าภาพก็ต้องไปลงขันให้เขาเช่นเดียวกัน จำนวนที่ลงก็ไม่ควรต่ำกว่าที่เขาเคยให้มา และคนที่ไปร่วมงานไปลงขันช่วยงานเขาก็จะทำบุญของตัวเองไว้เช่นเดียวกันว่าไปช่วยงานใครมาแล้วทำไร่บ้าง ถึงเวลางานตัวเองแล้วจะรู้ว่าใครที่ติดเราอยู่บ้าง จะเอาบุญขึ้นมาเปิดดู เล่ากันว่าบางคนตามทางถึงบ้านเลยก็มี ส่วนเจ้าภาพเองเมื่อมีงานที่ไหนก็มักจะต้องมาเปิดดูบัญชีของตัวเองว่าติดค้างใครหรือเปล่า ส่วนงานศพไม่ต้องมีการบอกงานถ้าคนรู้ก็จะไปร่วมงานเอง ไปร่วมพิธีสวดศพ ในงานศพจะมีกิจกรรม

เล่นการพนัน โดยว่ากันว่าอยู่เป็นเพื่อนเจ้าภาพประมาณนั้น ซึ่งงานของชุมชนเหล่านี้จะมีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วย เป็นการสร้างบรรยากาศในการพบปะกัน

ในงานวันเข้าพรรษาแต่ก่อนจะมีการทำบุญโดยใช้ขนมเงินแต่ละบ้านจะทำขนมเงินเอง บางบ้านทำร่วมกับเพื่อนบ้านหรือญาติพี่น้อง มีการแจกจ่ายแบ่งกันตามบ้านแลกเปลี่ยนน้ำยากัน และไปทำบุญกันที่วัด ส่วนวันสาธิตจะมีกิจกรรมกวนขนมกระยาสาด แจกกันไปมาตามบ้าน มอบให้ญาติผู้ใหญ่ กิจกรรมเหล่านี้ชาวบ้านเล่าว่าทำให้ได้พบปะสังสรรค์กัน สนุกสนาน เชื่อมความสัมพันธ์กันในชุมชน แต่ช่วงหลัง ๆ มาชุมชนมีการะงานเยอะขึ้นต้องเอาเวลาไปทำมาหากินจึงไม่ค่อยทำกันแล้ว เห็นแก่ความสะดวกก็ซื้อตามตลาดนัดที่มีคนทำขาย ซื้อมานิดหน่อยพอไปทำบุญและกินกันในครอบครัว

ความทันสมัยและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในชุมชน

ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมของชุมชนมีหลายยุคสมัย แต่เดิมชุมชนเป็นสังคมเกษตรกรรมดั้งเดิมทำการเกษตรเพื่อเลี้ยงชีพ ต่อมามีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในชุมชน อย่างการตัดถนนเข้ามาในหมู่บ้านซึ่งเป็นทางผ่านเชื่อมไปยังชุมชนอื่น ๆ การขุดคลองชลประทาน การมีไฟฟ้า ประปา ระบบการศึกษา เข้ามาในชุมชนทำให้สภาพสังคมมีความเจริญขึ้น การผลิตแบบยังชีพเป็นการผลิตเพื่อป้อนเข้าระบบตลาด ตัวอย่างการดำเนินงานแต่เดิมทราบว่าทำนาปีไว้บริโภคในครัวเรือนมีการใช้แรงงานสัตว์และใช้แรงงานคนในชุมชนช่วยกันทำ หลังจากมีระบบชลประทานที่ทางก็จะอุดมสมบูรณ์ขึ้นการทำนาได้ผลผลิตดีขึ้นชุมชนจึงหันมาทำนาปีละ 2-3 ครั้งทำเพื่อขาย ทำไร่พืชเศรษฐกิจ ใช้เครื่องจักรแทนแรงงานคนทำให้สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปมีกิจกรรมใหม่ ๆ เข้ามาในชุมชน เกิดอาชีพรับจ้างต่าง ๆ ต้องใช้เงินเป็นสื่อกลางในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้นการพึ่งพาอาศัยแรงงานกันก็จะน้อยลง ต่างคนต้องทำงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัวสร้างฐานะครอบครัวให้ดีขึ้น จนเป็นลักษณะของการแข่งขันกัน มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น ในชุมชนจะมีการใช้เครื่องจักรในการทำการเกษตร มีรถไถ รถบรรทุก รถเกี่ยวข้าวรับจ้างทำนา มีร้านค้าสินค้าที่ใช้ในการทำการเกษตร คนในชุมชนมีบ้านสวย ๆ มีรถขับทั้งรถเก๋ง รถกระบะ และมอเตอร์ไซค์ ซึ่งรถมอเตอร์ไซค์จะมีกันทุกบ้าน บางบ้านก็มีหลายคัน ใช้อำนวยความสะดวกในการขนส่ง การเดินทางไปไหนมาไหน การใช้รถในชุมชนกันเยอะจึงมีปั้มน้ำมันในชุมชนถึง 2 แห่ง มีอุโมงค์รถยนต์ 2 แห่งและมอเตอร์ไซค์อีกแห่ง มีการใช้โทรศัพท์บ้าน คนในชุมชนมีการศึกษา มีหน้าที่การงานดี มีฐานะดีก็มีความต้องการใช้ในการติดต่อสื่อสาร มีการใช้คอมพิวเตอร์ ใช้อินเทอร์เน็ต ปัจจุบันมีการใช้โทรศัพท์มือถือในชุมชนกันอย่างแพร่หลายโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งจะใช้กันเยอะเข้าถึงได้ง่าย ในชุมชนมีร้านขายโทรศัพท์ถึง 2 ร้าน ทั้งรถและมือถือจึงเป็นปัจจัยที่จำเป็นสำหรับคนในชุมชน นอกจากนี้การทำงานนอกบ้านการรับค่านิยมต่าง ๆ จาก

ภายนอกเข้ามา เรื่องความสวยความงามก็เป็นอีกอย่างที่เขาไม่ได้ทั้งวัยรุ่นและผู้ใหญ่ก็จะมีการใช้บริการเสริมสวยจากร้านเสริมสวยในชุมชนซึ่งมีหลายร้าน ส่วนเรื่องสื่อที่ชุมชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารก็จะมีโทรทัศน์ทุกบ้าน บางบ้านติดยูทูปี่ด้วย มีการรับหนังสือพิมพ์รายวันตามร้านอาหารตามสั่ง มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านทุกหมู่

ประวัติศาสตร์ ประสบการณ์ความขัดแย้งในชุมชน และการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

จากคำบอกเล่าทราบว่าสมัยก่อนในชุมชนเคยมีขโมยที่มัลลั้ว ควาย ของชาวบ้านไปขาย บ้างเป็นคนในชุมชนและนอกชุมชนเป็นคนทำ ชาวบ้านมักเดือดร้อนในเรื่องพวกนี้ มีวัวมีควายชาวบ้านจึงต้องระวังเรื่องการขโมย โดยคนที่มาขโมยควายจะไปขายที่โรงฆ่าสัตว์ถ้าเจ้าของควายไปเจอควายตัวเองโดนขโมยไปขายที่โรงฆ่าสัตว์ก็ต้องเสียเงินไถ่ควายคืน ถ้าไม่มีเงินก็มักจะเสียวัวควายไปเลย โดยส่วนมากเขาบอกว่าถ้าเป็นวัวควายที่โจรขโมยมาทางโรงเชือดจะรีบทำก่อนเลย ซึ่งเขาเห็นว่าโรงเชือดกับพวกขโมยจะร่วมมือกัน ในชุมชนแต่ก่อนชาวบ้านยังใช้ควายในการไถนา ถ้าควายหายชาวบ้านก็จะเดือดร้อนไม่มีควายไถนา ฉะนั้นชาวบ้านจึงต้องระวังไว้และต้องมีอาวุธปืนในการปกป้องทรัพย์สินของตัวเอง ถ้ามีคนมาที่คอกควายตอนกลางคืนมักจะสันนิษฐานว่าเป็นโจรเขาก็จะใช้ปืนยิง

ในสมัยที่มีการพัฒนาช่วงแรกๆมีเหตุการณ์ยิงผู้นำชุมชน คนที่เป็นผู้ใหญ่บ้าน กำนันจะถูกยิงบ่อยจนไม่มีใครกล้าเป็นกำนัน (ประมาณเกือบ 30 ปีก่อน) เคยเกิดเหตุการณ์ยิงกำนันในหมู่บ้าน บริเวณกลางหมู่บ้าน คุณยายท่านหนึ่งเป็นผู้เห็นเหตุการณ์เล่าให้ฟังว่า วันนั้น กำนันขับรถยนต์ผ่านมา มีคนขี่รถเครื่องขับตามประกบยิง แล้วรถกำนันคนนั้นจึงพุ่งลงข้างทางและรู้ว่ากำนันถูกยิงตาย ยายบอกวันนั้นมีคนมาเกี่ยวข้าวในนาที่อยู่ริมถนน เป็นช่วงพักกินข้าวกลางวัน มีคนมาดูเหตุการณ์กันเยอะ บ้านยายอยู่ริมถนนจึงเห็นเหตุการณ์ทั้งหมดและตำรวจให้ไปให้ปากคำที่โรงพักด้วยแต่ยายไม่ไปเพราะกลัว อีกเหตุการณ์หนึ่งมีการยิงผู้ใหญ่บ้านพร้อมเมียผู้ใหญ่เป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ใกล้เคียง นี่ถูกยิงเสียชีวิตหน้าวัดกลางวันแสด ๆ เช่นกัน คุณยายท่านที่เล่าเรื่องกำนันบอกว่าเป็นญาติของแกวันนั้นแกได้ยินเสียงปืนก็วิ่งไปดูเหตุการณ์ เรื่องนี้มีปากคนหนึ่งบอกว่าเป็นเรื่องความขัดแย้งเกี่ยวกับผลประโยชน์ในการรับเหมาร้างถนน ขุดคลอง ในตอนนั้น และเมียผู้ใหญ่ก็เป็นคนที่ปากร้ายอาจจะมีคนไม่ชอบเขา อีกเหตุการณ์หนึ่งมีคนที่มีคนมาร่วงานเผาศพที่วัดแล้วมาซื้อของที่บ้านกำนัน มาเจอคู่อริในร้านค้าแล้วก็ยิงกันตายในบ้านกำนัน

ในสมัยที่มีคลองชลประทานผ่านที่นาของคนในชุมชน มีคนมีความขัดแย้งเรื่องการใช้น้ำจากคลองมีการทะเลาะกันเรื่องการใช้น้ำ ลูกท่านหนึ่งเล่าเหตุการณ์หนึ่งให้ฟังมีชาวบ้านในชุมชนคนหนึ่งตกลงกันเรื่องการใช้น้ำไม่ได้ ไม่แบ่งกันดี ๆ ต่างคนต่างอยากเอาน้ำเข้านาจึงมีปากเสียงกัน เกิดการทะเลาะวิวาทคนหนึ่งจึงใช้มีดแทงอีกคนเสียชีวิต ลูกเล่าว่าคนที่ยิงเขานี้กว่าคนที่โดนยิงจะชักปืน

จากถ่วงยามมาถึงเขาจึงใช้มีดแทงก่อน คนที่แทงเขาตายจึงต้องติดคุกและเสียเงินให้แก่ญาติผู้ตาย หลังจากนั้นคนนั้นก็เลิกทำนาเลยมีแต่ลูกหลานของเขาที่ทำกินอยู่ตอนนี้

ความขัดแย้งกันของคนในชุมชนที่เคยมีจะมีเรื่องการทำมาากิน การแบ่งเขตที่ทำกิน มีการรุกรานกัน เกิดการทะเลาะด่ากัน ผิดใจกัน การจัดการปัญหาเรื่องพวกนี้ชาวบ้านจะนัดกันไปคุยกันที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน โดยผู้ใหญ่จะเป็นคนไกล่เกลี่ย ถ้าไม่จบก็จะไปกันที่อำเภอให้ทางอำเภอช่วยตัดสิน มีการให้ทำการรังวัดใหม่โดยเขาจะให้คนผิดเป็นคนจ่ายค่ารังวัด โดยคนที่เคยมีความขัดแย้งกันในเรื่องพวกนี้มักไม่ค่อยจะคุยกันต่างคนต่างอยู่ ไม่ค่อยชอบหน้ากัน บ้างก็เลิกคุยกันเลย นอกจากนี้ยังมีเรื่องความขัดแย้งทั่วไป คนที่เป็นญาติพี่น้องกันขัดแย้งกันเรื่องทรัพย์สิน เรื่องที่ดิน จนบางคนจะไม่ถูกกันต่างคนต่างอยู่ห้ามก้าวต่อกัน เจอกันด่ากัน นินทากันลับหลัง มีเรื่องของข้างบ้านนินทากันขัดแย้งกัน พูดจาไม่เข้าหู ด่ากัน ไม่ค่อยถูกกัน

เมื่อช่วง 5-6 ปี ที่ผ่านมาพื้นที่นี้เป็นพื้นที่การแพร่ระบาดของยาเสพติด (ยาบ้า) เป็นแหล่งขายส่งทำให้คนในชุมชนส่วนหนึ่งเป็นผู้ค้าและเกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยมักจะเป็นผู้ชายมากกว่าผู้เสพ บางแหล่งบอกว่ามีคนขายครั้งต่อครั้งของคนในชุมชนเลยทีเดียว ในช่วงที่มีการปราบยาบ้าในสมัยทักษิณเป็นนายกรัฐมนตรีชาวบ้านในชุมชนถูกจับดำเนินคดีเป็นจำนวนหลายราย ปัจจุบันนี้เพิ่งจะออกจากเรือนจำก็มี ยังอยู่ในเรือนจำก็มี และมีคนในชุมชนที่ถูกฆ่าตัดตอนด้วยคนหนึ่งแต่ถูกกระทำนอกชุมชน ส่วนคนในชุมชนที่ถูกจับจะมีสายตำรวจมาตามบ้านมีสืบดูลาดเลาโดยปลอมตัวมาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น พ่อค้าเร่ ลิเก คนบ้า เมื่อช่วงที่เขาปราบจะมีตำรวจเข้าค้นบ้านของชาวบ้านที่มีประวัติการขายบางบ้านเจอของกลางก็ถูกจับกุม คนที่ไม่พบหลักฐานตำรวจก็จะยึดของกลางให้เนื่องจากมีการสืบรู้ว่าเขาทำจริง จากคำบอกเล่าของคนในชุมชนทราบว่าช่วงที่มีการแพร่ระบาดนั้นชาวบ้านที่ทำธุรกิจผิดกฎหมายนี้จะร้ายว่ผิดปกติ มีการใช้จ่ายเงินอย่างฟุ่มเฟือย การขายยา ดูเป็นเรื่องที่โจ่งแจ้งซึ่งเล่ากันว่ามีเยอะมากจนขึ้นชื่อว่าชุมชนเป็นแหล่งที่มีการค้ายาและทำให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องด้วยมักเดือดร้อนเมื่อไปไหนมาไหนเจอด่านตรวจถ้าบอกว่าเป็นคนบ้านนี้ก็จะโดนตรวจเข้มเป็นพิเศษ วัยรุ่นบางกลุ่มจึงมีรายได้จากการวิ่งส่งยา และเสพยาด้วยเนื่องจากหาได้ง่าย เด็กที่เรียนหนังสือในโรงเรียนที่อื่นจะเอาของไปปล่อยด้วย บางคนจะเป็นทั้งคนขายและคนเสพ และวัยรุ่นกลุ่มที่ไม่ติดยาหรือขายส่วนมากจะเคยลอง หลังจากมีการปราบปรามทำให้สงบลงชาวบ้านที่เคยทำธุรกิจนี้ก็หันกลับมาทำไร่ ทำนาตามปกติ ในช่วงการแพร่ระบาดของยานี้ทำให้วัยรุ่นในชุมชนมักจะถูกตำรวจตรวจจึงขึ้นชันการที่วัยรุ่นจะรวมกลุ่มกันมักถูกมองว่ามีการมั่วสุมกัน ซึ่งส่งผลให้วัยรุ่นไม่ค่อยชอบตำรวจเนื่องจากบางคนเล่าว่าตำรวจชอบวางอำนาจ ชอบข่มเหง ข่มขู่ ชอบหาเรื่องจับไม่เรื่องยากก็เรื่องรถ บางครั้งยึดยาให้แล้วเรียกเอาเงินจากวัยรุ่นหรือคนในชุมชน วัยรุ่นบางกลุ่มไม่พอใจจึงใช้ก้อนหิน ขี้วัวปาสีป้อมตำรวจในชุมชน จนกระเจกแตก

การใช้อาวุธของคนในชุมชน ที่แสดงถึงคุณค่าของการใช้ความรุนแรง

การใช้อาวุธของคนในชุมชน ทราบว่าคนในชุมชนจะมีปืนเป็นพวกปืนพก ปืนลูกซอง สำหรับไว้ป้องกันทรัพย์สินของตัวเอง เพราะมีการเลี้ย่วว เลี้ย่วพะ แกะ ทำบ่อกึ่ง ซึ่งต้องป้องกัน เรื่องการลักขโมยการบุกรุกจากผู้ร้าย ถ้าโดนขโมยทรัพย์สินไปจะเกิดความเสียหาย ซึ่งทรัพย์สินที่ต้องป้องกันมักจะเป็นสัตว์เลี้ย่ว รถมอเตอร์ไซค์ รถไถ เครื่องสูบน้ำ เป็นต้น ซึ่งจากสถานการณ์ในชุมชนทราบข่าวว่าเคยมีของหายบ่อย มีเหตุการณ์คนมาขโมยเครื่องรถไถถึงในหมู่บ้าน

ประเภทและวิถีชีวิตของวัยรุ่น

การแบ่งกลุ่มจัดกลุ่มวัยรุ่นออกเป็นประเภทน่าจะเป็นเรื่องง่ายแต่กลับเป็นสิ่งที่ทำให้ฉันรู้สึกยุ่งยากใจพอสมควรเนื่องจากเมื่อพิจารณาองค์ประกอบที่แตกต่างก็จะทำให้การจัดประเภทแตกต่างกันไปด้วย ในที่สุดฉันเลือกที่จะจัดประเภทตามการวิเคราะห์ประเด็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นในกลุ่มเด็กและเยาวชน

การกระทำรุนแรงที่เกิดขึ้นในกลุ่มเด็กและเยาวชนเป็นการผลิตซ้ำความรุนแรงในระดับโครงสร้างและการผลิตซ้ำความรุนแรงนั้นได้ก่อร่างวัฒนธรรมความรุนแรงที่สืบทอดต่อเนื่องมารุ่นแล้วรุ่นเล่าจนการกระทำทางสังคมที่นักวิชาการและคนในชนชั้นกลางเรียกว่า “ความรุนแรง” นั้นกลายเป็นเรื่องปกติในวิถีชาวบ้าน ก่อร่างวิธีคิดว่าความรุนแรงเป็นสิ่งที่แก้ไขไม่ได้ หรือ จำเป็นต้องแก้ไขเนื่องจากมันจะหายไปตามวัยที่ผ่านพ้นของคนแต่ละรุ่นเอง จากสถิติของการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถิติคดีของสถานพินิจ และ สถิติคดีของศาลคดีเด็กและเยาวชนพบว่าการกระทำรุนแรงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้นเกิดขึ้นกับกลุ่มเด็กที่มีอายุน้อยลง โดยเด็ก ๆ เหล่านั้นกระทำรุนแรงมากขึ้นและการกระทำรุนแรงได้แพร่ขยายเข้าสู่กลุ่มเด็กหญิงในฐานะผู้กระทำการมากขึ้นด้วย ปรากฏการณ์การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องต่างมีมุมมองต่อปรากฏการณ์ดังกล่าวแตกต่างกันไป “ผู้เสียหายเขามาแจ้งความนะ พอเราจับได้เขามา เขาเห็นว่าเป็นเด็ก เขาก็สงสารไม่เอาเรื่องเราก็ไม่ยอมจับแล้ว จับแล้วก็เป็นอย่างนี้ แล้วเดี๋ยวนี้จับเด็กมานะกระบวนกรรมมันยุ่งยากมาก เสรีแล้วส่วนใหญ่ศาลปล่อยให้คุมประพฤติ เขาก็ไม่ไปคุมหรอก มันไปรายงานตัวแป๊บเดียวเขาจะรู้ได้ยังงี้ว่าเวลามันอยู่ในชุมชนมันเป็นอย่างไร” เสียงของเจ้าหน้าที่ตำรวจพูดถึงการทำหน้าที่ในการปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายของกลุ่มเด็กและเยาวชน

ครอบครัว : จุดเริ่มต้นของความรุนแรง

“แม่กับญาติ ๆ หนู เขาช่วยกันเค้นท้องหนู ทั้งเค้น ทั้งกระทืบ หนูปวดไปหมด มันก็ไม่ยอมออก” เด็กสาวอายุราว 19 ปีเล่าให้ฉันฟังถึงห้วงเวลาที่ทุกข์ทรมาน ในครั้งนั้นความลับที่เธอเก็บ

ซ่อนไว้ถูกเปิดเผย เธอมีความสัมพันธ์กับชายหนุ่มซึ่งเป็นสามีของพี่สาวของเธอและอยู่บ้านเดียวกัน เมื่อทุกคนรู้ว่าเธอท้อง พวกเขาพยายามจะให้เธอทำแท้งเพราะกลัวว่าจะเกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา การทำทุกวิถีทางเพื่อให้แท้งไม่ว่าจะเป็นการกินยาบางชนิด การเค้นท้อง การกระแทบท้อง “ทำทุกอย่าง มันก็ไม่ยอมออก มันหัวแข็ง”

เด็กและเยาวชนที่กระทำรุนแรงส่วนหนึ่งเป็นกลุ่มคนที่ถูกกระทำรุนแรงจากคนในครอบครัวก่อน บางส่วนเป็นกลุ่มที่สังเกตเห็นการกระทำรุนแรงในครอบครัว อย่างเช่น ความขัดแย้งระหว่างตัวเขากับพ่อเลี้ยง การโดนพ่อตีอย่างรุนแรงเนื่องจากดิดยาเสพติด การด่าทอด้วยถ้อยคำดูถูก เลียดสีและหยาบคาย เด็กบางคนถูกพ่อใช้มีดฟัน ถูกลงตบจนหูไม่ได้ยิน แม่บังคับให้ขายยาบ้าในโรงเรียน ถูกแม่ตีด้วยไม้ขัดหม้อ ถูกผู้ใหญ่ตบหัวเล่นโดยไม่มีเหตุผล เด็กเหล่านี้เติบโตมาอย่างไม่ได้รับการใส่ใจดูแลจากครอบครัวเท่าที่ควร การลงโทษเป็นไปโดยใช้อารมณ์ขาดการอบรมสั่งสอนถึงเหตุที่นำไปของการกระทำผิดในแต่ละครั้ง การถูกลงโทษไม่ได้ทำให้เด็กเรียนรู้และรู้สึกลัวว่าเขาถูกลงโทษด้วยความรัก ความเมตตาของผู้ปกครอง ความสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับตัวเด็กเป็นไปในลักษณะขอเพียงอย่าให้มันมาสร้างความเดือดร้อน “เอามันไปส่งที่ร้านเกมส์ให้มันอยู่ร้านเกมส์นั่นแหละดีที่สุดแล้วมันจะได้ไม่ทะเลาะกับน้อง ก่อนเอามันไปส่งก็ให้ช่วยตากผ้าก่อน ” การที่ถูกหลานไปโรงเรียนจึงเปรียบเสมือนการลดภาระในการดูแลมากกว่าที่จะตั้งใจให้เขาได้รับการพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นคนมีคุณภาพในสังคม “จริง ๆ มันได้โควต้าที่โรงเรียนสมถวิลแต่มันติดเพื่อน เพื่อนมันต้องเรียนโรงเรียนพัฒนาพิทยาคมมันอยากเรียนกับเพื่อนก็เลยตามใจมัน ถ้าไม่ให้มันเรียนกับเพื่อนเดี๋ยวมันก็ไม่เรียน” ฐานะทางครอบครัวของเด็กเหล่านี้ไม่ดี รายได้ไม่พอใช้ชีวิตอย่างสมควรในครอบครัว มีหนี้สิน บางครอบครัวพ่อแม่ติดการพนัน ดื่มสุรา บ้างก็เสพยาเสพติด

“มันเป็นได้แค่นี้ก็ดีแล้วนะ แม่มันวัน ๆ อยู่แต่ในวงไพ่ ชอบใช้ให้มันถือไพ่ให้บ่อย ๆ”

“ผมก็ไม่รู้ว่าทำไมครูเขาถึงจะให้มันออก มันก็เป็นอย่างนี้แหละ ผมก็เป็นอย่างมันนี่แหละ เนี่ยนะผมว่ามันดีกว่าผมอีกนะ จะเอาอะไรหนักหนากับเด็ก ไม่ให้มันเรียนแล้วจะทำยังไง แล้วผมจะทำยังไง” คำพูดของพ่อคนหนึ่งที่ถูกครูเรียกไปบอกว่าจะให้เขาเอาลูกลาออกจากโรงเรียน

“นี่ นี่ มีงูอะไรนี่ กูจะให้กูของดี” เด็กน้อยอายุราว 5 ขวบพูดโอ้อวดพวกเราและเดินข่มตัวไปหีบป้องกันงูที่ทำได้ด้วยไม้ไผ่มาอวดพวกเรา พร้อมทั้งทำท่าดูอย่างเชี่ยวชาญ เด็กชายอายุ 12 ปีผู้เป็นพี่เล่าว่าเขาเห็นพ่อซึ่งเป็นชายหนุ่มอายุ 20 ปี ทำให้ดูบ่อย ๆ ฉันทเคยได้ยินเวลาแม่เพื่อนพ่อของเขาตะโกนถามว่าพ่อไปไหน เขาได้ตอบกลับมาว่า “ไปขายยา”

ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกไม่มีความสนิทสนมหา “เขารู้ว่าลูกเขาเป็นยังไง ทำไมเขาจะไม่รู้ ก็รู้ทั้งรู้แต่ใครจะรู้ว่าลูกมันไม่ได้ ไม่ยอมรับ กลัวเสียหน้า” ครู ชาวบ้านและผู้เฒ่า

ชุมชนพูดเป็นเสียงเดียวกันเมื่อฉันถามว่าเมื่อพบว่าเด็กและเยาวชนกระทำในสิ่งที่ไม่ดีทำไมถึงไม่
แจ้งให้ผู้ปกครองของเด็กทราบ

“อย่าว่าหยิ่งจ๋านอย่างงี้เลย มีครูอยู่คนนึง คุณมาก นักเรียนก็กลัวกันมาก เป็นครูฝ่ายปกครอง
ด้วยนะ แต่กลับโอ้ลูกชายตัวแสบคนเดียว ทำอะไรมันไม่ได้ มันมีแม่มันให้ท้าย จนพ่อมันต้องปลง
ตัดหางปล่อยวัด ลูกตัวเองยังแก้ไขไม่ได้จะไปแก้ไขลูกใครได้ เนี่ยะ หัวอกพ่อแล้วจะให้ทำยังไง”

ผู้นำชุมชนพูดถึงการเลี้ยงลูกของพ่อแม่ที่เปลี่ยนไปจากยุคสมัยที่ผ่านมาว่า “สมัยก่อน
พ่อแม่เลี้ยงแบบลูก สมัยนี้เลี้ยงเป็นแบบพ่อแม่เราเลย”

พื้นที่และเวลาของคนต่างวัยในชุมชนมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ในวันธรรมดาที่
ไม่ใช่วันหยุดราชการความพลุกพล่านของผู้คนในชุมชนเป็นกลุ่มผู้ใหญ่ที่กระจุกอยู่บริเวณตลาดสด
ย่านที่มีการค้าขาย และกระจายอยู่ตามเรือกสวนไร่นา บ่อกึ่ง บ่อปลาตามวิถีอาชีพการงาน เด็กและ
เยาวชนที่เรียนหนังสือจะไปโรงเรียน ในขณะที่เด็กและเยาวชนอีกกลุ่มหนึ่งจะไปทำงานตาม
โรงงานบ้าง ทำนา ทำสวน บ่อกึ่ง บ่อปลาบ้าง ในขณะที่เด็กและเยาวชนอีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่ได้
เรียนหนังสือและไม่ได้ประกอบอาชีพเด็กกลุ่มนี้จะตีสายและมักออกมานั่งรวมกลุ่มอยู่ในจุดที่พวก
เขาใช้เป็นแหล่งนัดพบ เช่น ลานบ้านของเพื่อนในกลุ่มบ้าง โต๊ะที่วางอยู่ด้านหน้าร้านขายของชำใน
ชุมชนบ้าง หน้าร้านเกมส์ และโต๊ะสนุกในชุมชนบ้าง

ฉันเริ่มตั้งคำถามว่า ทำไมเด็กรุ่นราวคราวเดียวกันเป็นเพื่อนกันบ้าง เป็นเครือข่ายกันบ้าง
กลุ่มหนึ่งเรียนหนังสือ กลุ่มหนึ่งทำงานและอีกกลุ่มหนึ่งไม่เรียนหนังสือและไม่ทำงานด้วย การเรียน
หนังสือ การทำงาน และการไม่เรียนหนังสือและไม่ทำงานด้วยนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการกระทำ
รุนแรงในกลุ่มพวกเขาอย่างไร

ฉันพบคำตอบว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำรุนแรงส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ไม่ประสบ
ความสำเร็จในการเรียนและไม่ทำงานด้วย ทำไมเขาจึงไม่เรียนและหากไม่เรียนทำไมจึงไม่ทำงาน
การใช้ชีวิตโดยไม่เรียนและไม่ทำงานเป็นอย่างไร

ปฐมวัยของการใช้ชีวิตในครอบครัวที่แตกต่างกันเป็นจุดเริ่มต้นในการก่อร่างอัตลักษณ์
ตัวตน พ่อแม่ของเด็กส่วนใหญ่ในพื้นที่วิจัยภาคกลางนี้ทำการเกษตรพวกเขาจึงเติบโตมาบนวิถีชีวิต
แบบเกษตรกร มีเด็กบางส่วนที่พ่อแม่รับราชการ บางส่วนค้าขาย และมีบางส่วนที่ทำงานรับจ้าง
ถึงแม้ว่าบางครอบครัวจะมีฐานะและส่งลูกเรียนในโรงเรียนที่คนในชุมชนมีค่านิยมว่าเป็นโรงเรียนที่
ดีโดยให้คุณค่าว่าเด็กที่เรียนจบจากโรงเรียนที่ดีจะสามารถไปสอบเข้าเรียนต่อในโรงเรียนที่ดีได้ส่วน
พ่อแม่ที่มีฐานะที่ไม่ดีนักจะส่งลูกเรียนในโรงเรียนของรัฐในชุมชนซึ่งอยู่ไม่ห่างจากบ้านมากนัก เด็ก
ทุกคนในชุมชนมีโอกาสได้เข้าเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษาจนจบชั้นประถมศึกษา เด็กส่วน
ใหญ่เรียนในโรงเรียนประถมที่อยู่ในชุมชน มีส่วนน้อยที่เดินทางมาเรียนในตัวอำเภอการใช้ชีวิตโดย

เรียนด้วยกันในชั้นประถมทำให้พวกเขารู้จักกันประกอบกับเป็นเพื่อนบ้านในชุมชนเดียวกันบ้าง เป็นเครือญาติกันบ้างทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กในชุมชนค่อย ๆ ก่อร่างฐานความสัมพันธ์แน่นแฟ้นมากขึ้น นอกเหนือจากการทำกิจกรรมทางสังคมในพื้นที่โรงเรียนตั้งแต่ช่วงเช้าจนกระทั่งถึงช่วงเย็น เรื่อยมาจนหลังเลิกเรียนมีการจัดกลุ่ม การเล่น การพูดคุยกันบริเวณลานวัด ลานกีฬาก่อนที่จะพากันเดินทางกลับบ้านโดยการเดินเป็นกลุ่มๆบ้าง จักรจักรยานกลับบ้าง บางคนเป็นเด็กที่มาจากต่างพื้นที่จะมีรถประจำมารับเป็นรถสองแถว รถตู้ ในเวลาเย็นไปจนถึงหัวค่ำและวันเสาร์-อาทิตย์ พื้นที่ว่างหน้าบ้าน บ่อน้ำ คลองชลประทาน ลานกีฬาบริเวณโรงเรียนเป็นพื้นที่ที่เด็กนักเรียนโรงเรียนเดียวกันและเป็นเพื่อนบ้านกันชักชวนกันไป “เล่น” บางกลุ่มเล่นประทัด บางกลุ่มเล่นน้ำในคลอง บางกลุ่มตกปลา และบางกลุ่มก็ขี่รถจักรยานแข่งกัน

การพูดคุยกันในเด็กกลุ่มเล็กๆส่วนใหญ่เกี่ยวกับการเล่นของพวกเขา การชื่นชมเพื่อนที่มีความสามารถในการเล่นบางอย่าง อย่างเช่น “โอ้หมีมันเก่งอะ มันผลิเตะเบ็ดปิงปอง ขว้างไปเสียงดังสนั่นเลย” ในบางครั้งเรื่องเล่าก็เกี่ยวพันไปถึงคนรุ่นโตกว่า “โอ้โฮ วันนั้นนะกูเห็นแป๊ะบ้าลากมีดมาหยั่งจี หยั่งจี จีรถลากมีดมา ฟันฉีบฉีบ อย่างะมึง อย่างะมึงใครซื้อของร้านแม่กู ตาย กูจะฟันไม่เลียงเลย” การเล่าเป็นไปอย่างออกรสออกชาติแสดงท่าทางประกอบ เด็ก ๆ ในกลุ่มสนใจฟังกันและหัวเราะพร้อมกับเริ่มคุยโอ้อวดถึงเหตุการณ์คล้ายคลึงกันที่ตนเองไปประสบมา

โรงเรียน : สถานที่บ่มเพาะภูมิปัญญาหรือพื้นที่ผลิตซ้ำความรุนแรง?

ประสบการณ์ความรุนแรงในช่วงชีวิตวัยประถมศึกษาของพวกเขาส่วนใหญ่เป็นลักษณะของผู้ที่สังเกตเห็นความรุนแรง ประสบการณ์ของการเป็นผู้กระทำความรุนแรงและถูกกระทำความรุนแรงเกิดขึ้นในช่วงชีวิตที่เริ่มเข้าเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ความเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตที่มีความเกี่ยวพันกับความรุนแรงนั้นมีความชัดเจนในช่วงที่พวกเขาเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 การย้ายมาเรียนในโรงเรียนมัธยมเป็นพิธีกรรมที่นับได้ว่าเป็นจุดเปลี่ยนผ่านที่ทำให้พวกเขามีความรู้สึกรู้ว่าเรา “โต” แล้ว ถึงแม้ว่าเด็ก ม.1 จะเป็นเด็กรุ่นเล็ก ซึ่งมีพี่รุ่นกลางคือเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 , 4 , 5 และพี่รุ่นใหญ่คือพี่ ม.6 และพวกพี่นอกโรงเรียนก็ตามแต่เขายังรู้สึกว่าเขาโตแล้ว และสักวันหนึ่งฉันจะ “โต” และ “แจ๋ว” เหมือนพี่พวกนั้น

เพื่อน ๆ ในกลุ่มของพวกเขาบางคนเริ่มมีรถมอเตอร์ไซด์ขี่มาเรียนที่โรงเรียนแทนการขี่รถจักรยาน เริ่มสนใจเพื่อนต่างเพศ “ตอนนี้หนูไม่สนใจอะไร สนใจเรื่องความรักอย่างเดียว” ป๊อบเล่าด้วยสายตาแวววาวยิ้มอาย “อะไร” ในความหมายของป๊อบนั้นหมายถึงเรื่องการชกต่อย ยกพวก รุมกัน ในกลุ่มของพวกเขาพวกเขากับพวกคู่อริในช่วงนี้เขาสนใจและคลุกอยู่กับกลุ่มเด็กสาวรุ่นพี่ที่เข้ามาหาพักอยู่ในชุมชน เด็กสาวเหล่านี้อยู่ในหอพักราว 5 คน มีชายหนุ่มแวะเวียนมาหาที่ห้อง บ้างก็มาค้าง

คืน บ้างก็มาอยู่ในตอนกลางวัน “อีหน้อยมันเป็นเด็กของเจ้แดง” ป๊อบเล่าว่าเด็กสาวชื่อหน้อยซึ่งเป็นเพื่อนของแฟนของเขาที่อยู่ในห้องเดียวกันนั้นมีอาชีพค้าประเวณีในสังกัดของเด็กสาวที่ชื่อแดงที่เด็กและเยาวชนในชุมชนเรียกว่า “เจ้แดง”

ช่วง มัธยมศึกษาปีที่ 1 เทอมปลายนั้น เด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งเริ่มมีแฟน เริ่มพากันหนีเรียน ชักชวนกันไปเที่ยวห้างสรรพสินค้าที่อยู่ไม่ไกลจากชุมชนมากนัก ไปเล่นเกม เล่นปิงปองที่มีเพลงฟังด้วย ไปร้องเพลงคาราโอเกะที่อยู่บนห้างสรรพสินค้า เด็กบางคนไม่ได้ขีรณมอเตอร์ไซค์ไปโรงเรียนแต่เมื่อกลับถึงบ้านเขาเอารถมอเตอร์ไซค์ของพ่อแม่ออกมาขี่ไปบ้านเพื่อน ไปร้านเกมสัปดาห์ประมาณ 21.00 น. จึงจะกลับเข้าบ้านมีเด็กมัธยมศึกษาปีที่ 1 ส่วนหนึ่งที่ใช้ชีวิตอยู่ที่ร้านเกมสัปดาห์เปิดบริการทั้งวันทั้งคืนในชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่วิจัยที่เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะของความเป็นเมือง

“ครูให้ทำรายงานกันจากเน็ต ก็จ้างเขาค้นแล้วก็นั่งเล่นเกมสัปดาห์” เหตุผลของการมาทำรายงานที่ร้านอินเทอร์เน็ตคู่มือพิลังอานาใจในการต่อรองให้พ่อแม่ยอมให้พวกเขามาทำรายงานที่ร้านเกมสัปดาห์ในยามค่ำคืน

การรวมกลุ่มของเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นี้เป็นไปในลักษณะที่มีสมาชิกกลุ่มที่แน่นอนชัดเจนแตกต่างจากการรวมกลุ่มกันของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา ความเป็นกลุ่มที่ชัดเจนมีสมาชิกประจำและทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันนั้นทำให้ความเหนียวแน่นในกลุ่มเพิ่มขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป ในช่วงภาคปลายของการเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นั้นสมาชิกกลุ่มบางคนมีลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้นำกลุ่มเป็นที่ยอมรับของคนในกลุ่ม ลักษณะดังกล่าวเช่น เป็นลูกของครู ในโรงเรียน เป็นลูกผู้นำชุมชน เป็นลูกคนมีฐานะ เป็นลูกนักเลงโตในชุมชน เป็นคนกล้า ไม่กลัวใคร กล้าชกต่อย และหมัดหนัก ฝีมือดี เป็นคนที่สามารถช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่มเมื่อเพื่อนในกลุ่มถูกทำร้ายจากเพื่อนต่างกลุ่ม พวกเขาสนใจที่จะใช้ชีวิตจับกลุ่มคุยกันนอกห้องเรียนบ้าง ชวนกันหนีเรียนไปเล่นเกมบ้าง ขีรณมอเตอร์ไซค์เที่ยวบ้าง ไปเล่นสนุกบ้าง ไปเดินเล่นที่ห้างสรรพสินค้าบ้าง ความสนใจในการเรียนน้อยลง การให้ความสำคัญกับการใช้ชีวิตในกลุ่มเพื่อนเพิ่มมากขึ้น ในช่วงปลายของการเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นั้นพวกเขาเริ่มมีความสนใจเพศตรงข้ามมากขึ้น “มันชวนผมไปดูหนังไปกัน 4 คนมันนั่งกับอีกมันไม่ได้ดูหนังหรอนั่งกอดกัน จูบปากกันด้วย ผมก็ทำเสีย.....” ผู้เล่าเป็นเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตัวผอมเล็ก ผมสั้นเกรียน เล่าถึงความสัมพันธ์ของพวกเขา กับนักเรียนหญิง ด้วยสายตาแวววาว นอกเหนือจากการพูดถึงการจีบสาวผ่านการแชทอินเทอร์เน็ตและแลกเปลี่ยนโทรศัพท์กับสาว ๆ จากนั้นก็ติดต่อกันผ่านการโทรศัพท์คุยกันตอนกลางคืนแรก ๆ ก็ จะคุยกันเป็นเวลานาน ๆ ทุกคืนเมื่อเวลาผ่านไปความตื่นเต้นมีชีวิตชีวาที่จางลงและเปลี่ยนความสนใจเป็นเพื่อนหญิงคนใหม่ เงินค่าโทรศัพท์ที่ได้มาจากเงินค่าขนมที่เก็บเอาไว้บ้าง การแอบหยิบเงิน

ของแม่ในยามที่ไปช่วยแม่ขายของบ้าง “ผมหยิบเงินมาเป็นกำไม่ได้นับ แม่เขาก็ไม่คิดว่าเป็นผม เขาคิดว่า พ่อเลี้ยงผมเป็นคนเอาไป สมน้ำหน้ำมัน ผมเอาเงินให้ยายด้วยให้ยายไว้ใช้ยายเขาก็รู้ว่าผมแอบหยิบเงินแม่มา...เขาไม่ได้ว่าอะไร

“พวก”

ความเป็นกลุ่มเรา-กลุ่มเขา พวกเราพวกเขาเริ่มมีความชัดเจนมากขึ้นในช่วงมัธยมปีที่ 2 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงชีวิตนี้คือ พวกเขาเริ่มเรียนรู้ว่า เพื่อนคนไหนสังกัดกลุ่มไหน และแต่ละกลุ่มมีความสัมพันธ์กันอย่างไรทั้งในระดับเดียวกัน และความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นด้วย การเปรียบเทียบความเหนือกว่าระหว่างกลุ่มเกิดขึ้นในช่วงนี้และเริ่มชัดเจนในช่วงปลายมัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตอนต้น ความสนใจในการพูดคุยแลกเปลี่ยนและการใช้ชีวิตทางสังคมกับกลุ่มเพื่อนเพิ่มมากขึ้น ความสนใจในการเรียนลดน้อยลง บางคนเริ่มถูกจับจ้องมากขึ้นจากครูในโรงเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเขามีประวัติการไม่สนใจเรียน แสดงพฤติกรรมที่ไม่เป็นไปตามกฎระเบียบของโรงเรียนเช่น การหนีเรียน การแต่งกายผิดระเบียบ ตกแต่งร่างกายเช่นเจาะหู ไว้ผมยาว สำหรับกลุ่มที่ไม่สนใจเรียนในห้องเรียนตั้งแต่ช่วงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยแล้วนั้น พวกเขาจะถูกคาดโทษควบคุมและจับจ้องเป็นพิเศษ ในขณะที่พวกเขามีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับกลุ่มครูอาจารย์นั้นเขากลับมีความสัมพันธ์ที่สนิทแน่นแฟ้นภายในกลุ่มเพื่อนมากขึ้น การช่วยเหลือกัน ไปไหนไปกันระหว่างกลุ่มเพื่อน การพูดคุยปรับทุกข์ และดูมอในลักษณะเป็นภาพเหมารวมในลักษณะสมาชิกกลุ่มมากกว่าที่จะถูกรับรู้และประเมินรายบุคคลทำให้ความสนใจในการเรียนยิ่งลดน้อยลงเรื่อย ๆ ในช่วงนี้ “โอ้พวก มัธยมศึกษาปีที่ 1 มันแสบทั้งห้อง ห้องทำมันหยิ่งนี้ทุกปี พ่อแม่เขายังไม่สนใจ จะให้เราทำยังไง เออะ อะไรก็ครู ทุกอย่างครูหมด ครูก็ทำได้แค่นี้แหละ”

เด็กและเยาวชนหลายคนลาออกจากโรงเรียนสิ้นสุดการใช้ชีวิตการศึกษาของตนเอง บางคนก็สามารถ “ทน” และคงสภาพของการเป็นนักเรียนของตนเองไปได้จนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่ในที่สุดเด็กบางส่วนก็จะไม่สามารถจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้บางส่วนก็เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่ไม่ต้องการที่จะเรียนต่อให้สูงขึ้นโดยมีความคิดว่าเรียนไม่ไหวบ้าง เรียนจบสูงมาก็ต้องมาทำนาหรือค้าขายซึ่งไม่แตกต่างจากการสิ้นสุดการเรียนและออกมาทำงานเลยในตอนนี มีบางส่วนยังคงเลือกวิถีของการศึกษาต่อในระดับมัธยมตอนปลายบ้าง อาชีวะบ้าง ช่างเทคนิคบ้าง

“มันบอกว่า มันอยากเรียนแต่ครูเขาก็ไม่ยอมให้เรียน เขาบอกว่ามันเก เอาไม่ไหวแล้ว เขาให้มาลาออก มันก็พูดแต่ว่า มันอยากเรียน ฉันทก็ไม่ว่าจะทำยังไง เอามันไปสมัครที่โรงเรียนวัดบ่อ เขาก็ไม่รับ เขาบอกว่าเขารับเด็กต่อจากโรงเรียนนี้มาเยอะแล้ว เขาไม่ไหวแล้ว แล้วมันก็ไม่มีการเรียน จะให้มันทำอย่างไร”

เด็กและเยาวชนที่สนใจเรียนนั้นจะมีการคบหาสมาคมกับเพื่อนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มไม่แน่นแฟ้นนัก จะมีการจับคู่ของเพื่อนสนิทเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละ 2-3 คน การใช้ชีวิตส่วนใหญ่ในโรงเรียนนั้นเป็นการศึกษาหาความรู้ในห้องเรียน เวลาที่ใช้ร่วมกับกลุ่มเพื่อนในโรงเรียนมีไม่มากนัก เด็กกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ไม่มีปัญหาความขัดแย้งกับครู พื้นที่ในการทำกิจกรรมทางสังคมนอกห้องเรียนส่วนใหญ่เป็นที่โล่ง ที่โรงเรียนจัดไว้ให้นักเรียนใช้สำหรับทำกิจกรรมร่วมกันในช่วงเวลาพักระหว่างคาบเรียน แตกต่างจากเด็กนักเรียนอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งมีการเรียนที่ไม่ดี ไม่สนใจเรียนจะหนีเรียนมานั่งรวมกลุ่มพูดคุยกับเพื่อนโดยใช้พื้นที่บริเวณพื้นที่ชายขอบติดกำแพงโรงเรียน บริเวณที่กร้างด้านหลังโรงเรียน พื้นที่ด้านหน้าห้องน้ำ ในห้องดนตรีเป็นที่นั่งรวมกลุ่มพื้นที่เหล่านี้ทำให้พวกเขารู้สึกอิสระ ปลอดภัยจากสายตาคนนอก พวกเขาสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่พวกเขาสนใจและอยากทำถึงแม้ว่าจะเป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่ห้ามปรามเช่น นั่งจับมือชบกับคนรัก พลอดรัก สูบบุหรี่ ดื่มเบียร์ ชกต่อยสังสรรค์กับเพื่อน หรือเพื่อนที่พวกเขาหมั่นไส้

“ผมไม่เข้าใจครูเขาขอมได้ยังไง มองไปจากทางฝั่งนี้จะเห็นตลอด มองจนไม่กล้ามองอายแทนมัน กอด จูบ ล้วงกันไม่รู้จักอาย ตอนกลางวันซัดซ้อนกันไปเป็นคู่เป็นคู่ นั่งโอบนั้กอดกันบนรถยิ่งกว่าผิวเมีย โรงเรียนเขาปล่อยออกมาได้ยังไง ผมบอกตรง ๆ ผมไม่อยากจะมาอยู่ใกล้ๆ โรงเรียนผม เด็กผมมันเห็นรุ่นพี่มันเป็นอย่างเนี่ยะ มันก็จะเอาอย่างกัน ผมก็ไม่เข้าใจนะพวกนี้มันก็ลูกศิษย์ผมทั้งนั้นตอนมันอยู่ประถมมันก็น่ารัก ไม่มีทีท่าว่าจะเป็นอย่างนี้ทำไมพอมันข้ามไปเรียนโรงเรียนนั้นมันถึงเป็นแบบนี้” เสียงของครูที่พูดถึงการกระทำของเด็กนักเรียนแสดงถึงความหนักใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายของเด็กนักเรียนมัธยม

การทะเลาะวิวาทมิได้มีลักษณะของการขัดแย้งกันระหว่างบุคคลเท่านั้นแต่เป็นลักษณะของการรวมกลุ่ม ขัดแย้งกันระหว่างกลุ่มซึ่งอาจมีสาเหตุของความขัดแย้งมาจากคนเพียงสองคนแต่เมื่อมาตามพวก พวกก็จะช่วยเหลือกันอีกทีหนึ่ง “ช่วยมันไว้พอเรามีเรื่องมันก็จะช่วยเรา” “เด็กบ้านเดียวกันก็ต้องช่วยกันไว้ก่อนจะผิดจะถูกพูดที่หลัง”

การทะเลาะวิวาทกันไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะกลุ่มเด็กผู้ชายแต่กลับกลายเป็นในกลุ่มเด็กและเยาวชนหญิงมีการทะเลาะวิวาทกันเป็นจำนวนมาก “เดี๋ยวนี้เด็กผู้หญิงมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2, 3 มันดบแย่งผู้ชายกัน จูบอปปี้แล้วมึงมาขอช้อน แล้วไอ้ผู้ชายที่มันดบแย่งกันเนี่ยะก็ไม่ไ้ห่ล่อนะ” ผู้นำชุมชนพูดถึงนักเรียนหญิงในชุมชน การดบกันของนักเรียนหญิงในชุมชนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นประจำ การกระทำดังกล่าวเกิดขึ้นทั้งในโรงเรียน บริเวณด้านหน้าโรงเรียน ลานวัดหน้าโรงเรียน กลางตลาด กลุ่มนักเรียนหญิงที่ดบกันนั้นมีทั้งกลุ่มที่เรียนอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน และกลุ่มที่เรียนอยู่ต่างโรงเรียนและมารอดักตบหน้าโรงเรียน

“เวลาเราเดินตรวจโรงเรียน เราจะเห็นแต่เด็กดีๆเดินขวั่วๆ เดินเข้ามาหาเรา ไม่มีเด็กไม่ดีเพราะเด็กไม่ดีเขาจะหลบ หลบไปอยู่ที่แอบๆ ที่ลับๆตาคนเขาไม่ออกมา เราก็ไม่รู้จักเขา เราก็รู้จักแต่เด็กดีๆแล้วจะบอกว่าเราลำเอียงได้ไง” ครูคนหนึ่งพูดกับฉันในขณะที่พาฉันเยี่ยมชมโรงเรียน

เด็กนักเรียนที่กระทำรุนแรง ชกต่อยกับเพื่อน ไล่เงิน สูบบุหรี่ ดื่มเหล้า ดมกาวส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ไม่สนใจเรียน เป็นกลุ่มที่ครูทำโทษหลายต่อหลายครั้ง อย่างเช่นการคุ้ยค่าไม่ว่าจะเป็นในห้องเรียน หน้าเสาธง หรือในโรงอาหาร ครูบางคนยังใช้วิธีการตีอยู่ การให้นั่งหน้าเสาธงตากแดดนาน ๆ การไล่ไม่ให้เข้าเรียน การไม่ให้มาโรงเรียนในวันที่จะมีคนมาตรวจโรงเรียน การเชิญผู้ปกครองมาพบเพื่อแจ้งให้ทราบและปรับปรุงแก้ไข การทำทัณฑ์บน และการบังคับทางอ้อมโดยสายตาและท่าทีว่าให้อินยอมลาออกไปเรียนที่อื่น “ใครจะไม่ยอมเซ็น ก็เขาทำท่าที่เหมือนเขาไม่อยากจะดูเรามากอย่างนั้น เป็นใครใครก็ต้องให้ออก อยู่ไม่ได้หรือเรื่องอื่นเอาไว้ที่หลัง” ผู้ปกครองของเด็กนักเรียนที่ถูกบังคับทางอ้อมให้ลาออกเล่าถึงความรู้สึกในวันที่ไปเซ็นยินยอมลาออกในวันที่เล่านี้แม่ก็ยังไม่รู้ว่าจะให้ลูกเรียนที่ไหน โรงเรียนรัฐบาลก็ไม่ยอมรับ “เขาบอกว่ารับไม่ไหวแล้วโรงเรียนนี้ทำอย่างนี้หลายคนแล้ว”

ชุมชน : เบ้าหลอมวัฒนธรรมและตัวตนของคนชายขอบที่ให้คุณค่ากับการใช้ความรุนแรง

ร้านเกมส์ โต๊ะสนุ๊กที่พวกเขาหนีโรงเรียนมาเล่นกันนั้นอยู่ไม่ห่างจากโรงเรียนมากนัก ในช่วงแรกของการหนีเรียนนั้นพวกเขาจะไม่เอากระเป๋าออกจากโรงเรียนเมื่อถึงเวลาเลิกเรียน พวกเขาจึงจะกลับไปเอาสัมภาระต่าง ๆ กลับบ้านและออกมาหาเพื่อนใหม่อีกครั้งในจุดที่กลุ่มนิยมนั่งกันเช่น หน้าบ้านเพื่อน ริมคลอง หน้าร้านเกมส์ หน้าร้านค้าขายของชำที่ผู้ชายมีความสนิทสนมกับพวกเขาเป็นอย่างดี

เด็กกลุ่มที่เลิกเรียนในช่วงมัธยมศึกษาและไม่มียานพาหนะใช้เวลาว่างที่พวกเขามีมากกว่าเด็กกลุ่มอื่นนั่งคุย แต่งรถ และเล่นการพนัน บางกลุ่มเล่นพนันน้ำเต้าปูปลา บางกลุ่มเล่นไพ่ บางกลุ่มพนันเกมส์ บางกลุ่มพนันฟุตบอล เล่นกีตาร์ โทรศัพทคุยกับสาว

ช่วงเย็นหลังจากโรงเรียนเลิกกลุ่มเด็กและเยาวชนผู้ชายในชุมชนทั้งกลุ่มยังเรียนอยู่ กลุ่มที่พ้นสภาพจากการเป็นนักเรียน และกลุ่มที่ทำงานแล้วจะทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันตามกลุ่มเพื่อนสนิทการแบ่งกลุ่มไม่ได้แบ่งแยกกลุ่มเด็กเรียนหรือไม่เรียนแต่เป็น “กลุ่มที่มีรสนิยมในการใช้ชีวิตเหมือนกันและเข้ากันได้”

ชีวิตวัยรุ่นในตอนเย็น ๆ จึงเต็มไปด้วยการเคลื่อนไหว พวกเขาจะขับรถมอเตอร์ไซด์เที่ยวไปมาระหว่างบ้านเพื่อนในชุมชน นั่งแต่งรถมอเตอร์ไซด์ในกลุ่มเพื่อน ขับรถแข่งกันประลองความเร็ว

บนถนนภายในชุมชน ถนนเลียบคันคลองชลประทาน จับกลุ่มกันเล่นเกมสล็อตที่ร้านเกมสล็อตในหมู่บ้าน ทั้งเล่นเพื่อความสนุกอย่างเดียวและเล่นพนันเอาเงินกัน การเล่นพนันนี้ทำให้เพื่อนกลายเป็น เจ้าหนี้และลูกหนี้ เด็กและเยาวชนเป็นหนี้พนันในจำนวนเงินหลักพัน การจับกลุ่มเล่นฟุตบอลและ ฟุตซอลเป็นวิธีส่วนหนึ่งที่เป็นที่นิยมของเด็กและเยาวชนชายในทุกพื้นที่ในชุมชน

ดูเหมือนว่าพื้นที่สาธารณะในชุมชนหลังหกโมงเย็นจะเป็นพื้นที่ของเด็กและเยาวชนชาย เวลาตั้งแต่ 6 โมงเย็นไปจนถึงกลางดึกนั้นจะมีกลุ่มเด็กและเยาวชนชายบางกลุ่มนั่งจับกลุ่มกันดั่งวง ดื่มเหล้า ในวงเหล้าเป็นการรวมกลุ่มของเด็กและเยาวชนหลากหลายทั้งคนที่เรียนหนังสือ คนที่ ทำงานแล้ว คนที่ไม่เรียนหนังสือและไม่ทำงาน นอกจากนั้นก็ยังเป็นการรวมกลุ่มกันของคนต่างรุ่น “เล่นบอลเสร็จก็มานั่งล้อมวงกินเหล้า แข่งชนะก็กิน แข่งแพ้ก็กิน ซ้อมก็กิน” การดื่มสุรา สูบบุหรี่ใน เด็กและเยาวชนรุ่นโตดูเหมือนเป็นเรื่องปกติถึงแม้ว่าเด็กรุ่นน้องที่นั่งอยู่ด้วยจะทำหน้าที่คอยวิ่งซื้อ ของให้เด็กรุ่นโต “วันนั้นพี่เขาให้ไปซื้อบุหรี่หนูซื้อมา 2 ตัวแบ่งให้พี่เขาตัวหนึ่งไม่รู้เป็นไงวันนั้นมัน อยากสูบบนบุรีให้พี่เขาแล้วก็บอกว่าสูบบ้างไง เขาก็บอกว่าสูดเข้าไปแล้วก็ปล่อยออกมาหยั่งงี้ ก็ลอง ทำดูก็ได้เลยสูดมาตั้งแต่นั้น ช่วงแรกจะสูดเฉพาะเวลาที่นั่งในกลุ่มพี่ ๆ เขาสูดวันละตัวสองตัว ต่อมาก็สูดบ่อยขึ้น หนูสูบบุหรี่ก่อนแล้วถึงจะกินเหล้า” หนูเด็กนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เล่า ถึงประสบการณ์การสูบบุหรี่การดื่มสุราและการนั่งรวมกลุ่มกับรุ่นพี่ให้ฉันทึ่ง

การรวมกลุ่มของเด็กผู้หญิงในชุมชนในช่วงเวลาเย็นเป็นการรวมกลุ่มเฉพาะเพื่อนสนิท 2-3 คนนั่งคุยกัน โทรศัพท์ เปิดเพลงจากโทรศัพท์ฟัง คุยกันเรื่องเหตุการณ์ต่าง ๆ ในโรงเรียน เรื่อง แฟนและแย่งกันกลับบ้านในช่วงค่ำ ในพื้นที่วิจัยที่มีความเป็นเมือง มีสถานบริการ และอยู่ใกล้ กับสถานบันเทิงในเขตเมืองนั้นมีความแตกต่างอย่างชัดเจนในการใช้ชีวิตของเด็กและเยาวชนหญิง บางกลุ่มในชุมชนที่ใช้ชีวิตในช่วงเวลาค่ำคืนด้วย และมีความสัมพันธ์กับกลุ่มเด็กและเยาวชนชายที่ ใช้ชีวิตยามค่ำคืนเช่นเดียวกัน เธอเหล่านั้นดื่มสุรา สูบบุหรี่ เสพยาเสพติด มีเพศสัมพันธ์ที่ฉาบฉวย บ้าง ใช้ชีวิตเยี่ยงสามีภรรยาแต่เปลี่ยนคู่บ่อยบ้าง บางคนมีประวัติการทำแท้ง ผู้นำกลุ่มมีสรรพนามที่ ทุกคนเรียกขานว่า “เจ๊”

หอพัก เป็นพื้นที่ทางสังคมของกลุ่มเด็กหญิง ที่มีความหมายเปลี่ยนแปลงไปจาก ความหมายเดิมที่ผู้ปกครองให้ความหมายว่าเป็นสถานที่พักที่ให้ลูกหลานได้ใช้เป็นที่อยู่อาศัย ชั่วคราวระหว่างมาเรียนหนังสือในตัวเมืองนั้นได้แปรสภาพเป็นแหล่งรวมตัวกันระหว่างกลุ่มเพื่อน เพศเดียวกันและต่างเพศ ภาพของเด็กและเยาวชนหญิงชายนอนกันระเกะระกะเต็มห้องแคบ ๆ ที่ไม่ สะอาด แต่งกายไม่มีมิดชิด มีขวดสุรา ขวดเบียร์ ขวดโซดาวางอยู่ตามมุมมอง กลิ่นบุหรี่คละคลุ้งไปทั่ว ห้อง มีหลอดที่เด็กและเยาวชนนิยมใช้บรรจุยาบ้าวางอยู่ในบนพื้น สภาพดังกล่าวเป็นบรรยากาศที่ จันเห็นเป็นประจำที่หอพักในชุมชนแห่งนี้ พวกเขาจะนอนกันอยู่เต็มห้องในเวลากลางวัน พอตึกเย็น

ก็แต่งตัว และทยอยกันจืดออกไป บ้างก็นั่งเล่นเกมที่ร้านเกมส์ด้านหน้าหอพัก หญิงคนหนึ่งเข้าหอพักเดียวกันกับฉันว่า “มันมานอนกันแปดเก้าคน คิดดูสิมันนอนเข้าไปได้ยังไง วิ่งรถกันทั้งคืน คนอื่นเขาจะหลับจะนอนมันก็ไม่สนใจ พ่อแม่มันรู้รึเปล่านะ ว่าส่งลูกมามันมาั่วสุม มันไม่ได้มาเรียนนะ ไม่เห็นมันไปโรงเรียนเลย เห็นมันใส่ชุดนักเรียนตอนเช้า พอสาย ๆ มันก็มาคลุกกันที่ห้องนอนกันพอเย็นมันก็ออกมากิน”

ความรุนแรง : ความหมายของวัยรุ่นและชุมชน

ความคลุมเครือและความสับสนในการนิยามความรุนแรงในงานชิ้นนี้นั้นเกิดขึ้นตั้งแต่การประชุมทีมคณะวิจัยในช่วงระยะแรกๆของการทำงาน เมื่อเวลาผ่านไปจวบจนกระทั่งฉันได้เข้าไปใช้ชีวิตอยู่ในชุมชน การมีส่วนร่วมในการใช้ชีวิตบางส่วนกับเด็กและเยาวชนในพื้นที่วิจัยทำให้ฉันเริ่มรู้สึกถึงความรุนแรงที่เกิดขึ้นโดยยังไม่สามารถตีความนิยามความหมายของการกระทำรุนแรงเหล่านั้นได้ การเฝ้าสังเกตอย่างละเอียดถี่ถ้วนต่อสิ่งต่างๆที่เป็นบริบทแวดล้อมของการกระทำรุนแรงแต่ละแบบแผนถูกนำมาเรียบเรียง ขบคิด ทบทวนไม่ว่าจะเป็น ภาพของการกระทำ ภาษาที่พวกเขาใช้ กลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง สถานที่ของการกระทำ ความรู้สึกของพวกเขา การกระทำโต้ตอบของพวกเขา เสียงของคนอื่น ๆ ที่กล่าวขานเกี่ยวกับเรื่องราวดังกล่าว และเรื่องเล่าของพวกเขาเกี่ยวกับการกระทำที่เกิดขึ้นในห้วงเวลาที่ผ่านมา

“มันมองหน้า เห็นแล้วมันไ้ส้ ก็จัดให้” ดูเหมือนว่าถ้อยคำดังกล่าวจะแสดงให้เห็นว่าการกระทำของพวกเขานั้นไม่มีเหตุไม่มีผลไม่มีความหมายใด ๆ แต่ลักษณะเช่นนี้กลับกลายเป็นคำกล่าวอ้างที่ถูกนำมาแสดงเป็นเหตุผลในการกระทำของพวกเขา

ความรุนแรงหมายถึงอะไร และการกระทำในลักษณะใดที่เรียกว่าเป็นการกระทำรุนแรงของเด็กและเยาวชน การให้ความหมายเช่นนั้นสะท้อนนัยยะอย่างไร การนิยามการกระทำรุนแรงของเด็กและเยาวชนในสายตาของคนนอกเป็นอย่างไร

1. การใช้ความรุนแรงเป็นการสร้างและปกป้องศักดิ์ศรี

เด็กและเยาวชนที่ใช้ชีวิตอยู่ในวิถีของความรุนแรงนั้นจะสร้างอัตลักษณ์ของตนเองผูกโยงกับการใช้ความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ “พี่ดันเขาหมัดหนักเป็นหัวเปิด” “พี่โมทย์เขาแจ่วใครก็สู้เขาไม่ได้” “ไอ้ไคมันแรงนะ ขนาดตามันดำมัน มันสอยซะหลับเลย” การกระทำรุนแรงซ้ำแล้วซ้ำอีกได้ก่อร่างอัตลักษณ์ตัวตนจนกระทั่งหากมีใครมาแสดงท่าทีในลักษณะของความแข็งขัน การต่อต้านซึ่งพวกเขามักจะตีความหมายจากการใช้สายตาในการมอง ร่วมกับภาษาท่าทางเมื่อพวกเขาให้ความหมายว่า การมองเช่นนี้ การใช้ภาษาเช่นนี้เป็นการลบหลู่ การหมิ่น พวกเขาจะกระทำการ “เปิดก่อน” ด้วยความเชื่อที่ว่าเปิดก่อนได้เปรียบ โดยเฉพาะหากประเมินสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ

แล้วเห็นว่าเขาหรือพวกเขาอยู่ในภาวะได้เปรียบเช่น ถิ่นของเขา พวกเขามีพวกมากกว่า กลุ่มคู่อริมีฝีมือที่อาจจะสู้ไม่ได้ หรือเขามีอาวุธ การกระทำรุนแรงต่อผู้ที่มาทำให้เขารู้สึกว้ามาหยาบศักดิ์ศรี ทำลาย สามารถเกิดขึ้นได้อย่างง่ายดาย “มีปืนเหมือนมีพวกเป็นร้อย” “แย่งแฟนถือว่าหยาบศักดิ์ศรีต้องสั่งสอน” “มันมาหาเรื่องเราก่อนต้องจัดการ” “มันมาจิบแฟนเราต้องสั่งสอน” “มันปากไม่ดีชอบฟ้องครูต้องสั่งสอน”

2. การใช้ความรุนแรงเป็นเครื่องมือการช่วยเหลือกันระหว่าง “พวก”

การใช้ชีวิตในลักษณะของการรวมกลุ่ม การมีเครือข่ายทางสังคม ทำให้การกระทำรุนแรงไม่ว่าจะเป็นไปในลักษณะทำร้ายร่างกายในรูปแบบของการใช้อาวุธ หรือการไม่ใช้อาวุธเป็นวิถีทางส่วนหนึ่งของการช่วยเหลือกันระหว่าง “พวก”

การช่วยเหลือเขาในครั้งนี้ทั้งๆที่ตนเองไม่ได้เป็นฝ่ายถูกกระทำมาก่อนและในบางครั้งการไปช่วยพวกกันทำร้ายร่างกายคู่อรินั้นเป็นไปโดยไม่รู้ด้วยซ้ำว่าความขัดแย้งมีสาเหตุมาจากอะไร ใครเป็นฝ่ายผิดใครถูก “พวกกันช่วยก่อน มีอะไรว่ากันทีหลัง” หรือ “เราช่วยเขาโอกาสหน้าเขาก็ช่วยเรา” เป็นวาทกรรมที่กลายเป็นประเพณีที่สืบทอดต่อกันมาของเด็กและเยาวชนในวิถีของการใช้ความรุนแรง

พวกเขาเรียนรู้ว่าหากพลาดทำอะไรไปถ้ามีเพื่อนฝูง มีต้นสังกัด มีคนคุ้มครองจะไม่ถูกรังแก การไปช่วยพวกทำร้ายผู้อื่นเปรียบเสมือนเป็นการตบแรงกันไว้ก่อนโอกาสหน้าเราอาจจะไปมีเรื่องกับใครพวกก็จะช่วยเรา “เอาคืน”

3. ความรุนแรงเป็นเครื่องมือในการหาเงินที่นำภาคภูมิใจ

เด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งให้คุณค่าเรื่องของการมีเงิน ขึ้นชอบคนมีเงิน การกระทำรุนแรงของเด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งเป็นไปเนื่องจากต้องการมีเงินในการจับจ่ายใช้สอย ต้องการนำเงินไปใช้สร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นวิถีในการหาเงินของวัยรุ่นปรากฏในการใช้ความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การขโมยเงินของผู้ปกครอง การขโมยเงินเพื่อน การไล่ การพุดจาโน้มน้าวให้เด็กหญิงค้าประเวณี การส่งเด็ก (การค้าประเวณีทั้งในลักษณะโดยความยินยอมและการพุดจาข่มขู่) การเล่นเกม การพนันในรูปแบบต่าง ๆ เช่นการพนันเกมส์ การพนันฟุตบอล การขายหวยจับยี่กี การพนันน้ำเต้าปูปลา การขายยาเสพติด เป็นต้น

“พอมันรู้ว่าเรามีเงินมันไม่ดูถูกเรา” การมีเงินของวัยรุ่นนั้นทำให้พวกเขาสามารถปิดบังอำพรางความไม่เหมาะสม ความรังเกียจเสียได้ผ่านการมีรสนิยมในการดื่มเหล้า การเที่ยวสถานบันเทิง การแต่งกายโดยใช้เสื้อผ้าแฟชั่น การใช้โทรศัพท์มือถือยี่ห้อราคาแพง วิถีชีวิตดังกล่าวและการกล่าวขานถึงความเก๋า ความแจ๋วและการมีเครือข่ายมาก การมีคนรู้จักช่วยเหลือเยอะเมื่อมีเรื่องที่ต้อง

ถูกดำเนินคดีทำให้พวกเขาไม่ให้ความสำคัญกับค่านิยม หรือบรรทัดฐานของสังคมที่ให้คุณค่าต่อการใช้วิธีการที่เหมาะสมในการได้เงินมา

หากพวกเขามีเหลี่ยมหรือยุทธวิธีในการหลบหลีกในการกระทำของเขาและทำให้พวกเขาไม่ต้องได้รับการลงโทษทางกฎหมายได้จะยิ่งเป็นการเพิ่มคุณค่าให้แก่เขาอีกทางหนึ่งด้วย

“หนูส่งเด็ก เด็กได้ 1,500 หนูได้ 500 วัน ๆ หนูให้มันรับงาน 3 ครั้งหนูก็ได้แล้ว 1500 สบาย ๆ แถมข้าลูกค้าก็เป็นเครือข่ายหนูอีก หนูเคยอุ้มรุมโดนตำรวจจับหนูโทรให้ลูกค้าหนูช่วย เขาโทรศัพทไปบอกพวกเขาที่เป็นตำรวจกรีกเดียว หนูแค่ถูกปรับแถมข้าหนูผ่อนมันด้วยตัวมัน โดนหนูตบจนจมูกเบี้ยว ตำรวจช่วยพูดจนมันยอม หนูบอกลูกค้าว่าถ้าช่วยหนูหนูจะหาเด็กสด ๆ ใหม่ ๆ เอ๊ะ ๆ ให้” เยาวชนเล่าให้ฉันฟังถึงประสบการณ์การหาเงินของเขาโดยการใช้ความรุนแรง ลูกค้าที่เธอกล่าวถึงคือนักการเมืองท้องถิ่น ฉันตรวจสอบข้อมูลเรื่องราวที่เธอเล่าจากบุคคลที่เกี่ยวข้องและพบว่าเรื่องที่เล่าเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง และการกระทำของเธอในลักษณะเช่นนี้เกิดขึ้นเสมอ ๆ เธอเป็นคนหนึ่งที่มีชื่อเสียงในเรื่องการเป็นมือตบ การค้าประเวณีเด็ก และการใช้ความรุนแรงที่มีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับเรื่องของความสัมพันธ์ทางเพศ ลูกค้าของเธอมีหลากหลายอาชีพ “โอ๊ยอย่าให้พูดเลย มีหมดแหละ สจ. อบต. นายพัน คนใหญ่คนโต โธ่จะบอกให้ครูยังมีเลยพี่”

แม้ว่าในบางครั้ง เด็กและเยาวชนที่อยู่ในวิถีวัฒนธรรมของความรุนแรงนี้ต้อง “เกม” โดยการถูกตำรวจจับนั้น การผ่านการถูกจับกลับกลายเป็นวิถีอีกทางหนึ่งในการสร้างตัวตนให้แลดู “เก๋า” “แจ๋ว” ขึ้นดังเรื่องเล่าของเด็กชายอายุ 15 คนหนึ่งที่บอกกับฉันว่าเขาจะพยายามกลับตัวเป็นคนดีและขอให้ฉันเป็นกำลังใจให้เขา

“ตำรวจเจ้าหน้าที่ผมว่า โอ้เหี้ยนี่อย่าให้เจอหน้าอีกนะ ถ้ามีงไม่เลิกทำตัวอย่างนี้อีก ครั้งแรกที่ผมโดนจับ ผมคิดว่ามันเทห์ ออกมาผมจะได้คุมคนอื่น ผมโดนจับหลายข้อหา มาก โดนจับไปขังหลายที่ สมุทรปราการ ระยอง อุดร ถ้ากระบอก แต่ผมโดนจับขังไม่นานบางทีก็ 5 วัน 6 วันมากที่สุด 3 เดือน”

4. การใช้ความรุนแรงเป็นหนทางที่จะทำให้เด็กไม่ติดลบตัว

“ผมรักพี่ เพราะพี่เข้าใจผม คนใกล้ชิดผมเขายังไม่เข้าใจผมเลย”

ในโรงเรียนเมื่อเด็กนักเรียนกระทำผิดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ไม่ตั้งใจเรียน ครูจะทำโทษเพื่อให้เด็กนักเรียนยุติการกระทำดังกล่าว แต่การลงโทษของครูส่วนหนึ่งมีลักษณะของการกระทำรุนแรง การกระทำรุนแรงของครูต่อนักเรียนเป็นไปทั้งในลักษณะของการกระทำรุนแรงทางร่างกาย และการกระทำรุนแรงทางจิตใจหากนิยามความหมายของความรุนแรงว่า เป็นการกระทำที่ทำให้บุคคลรู้สึกละอาย เสียหน้า เสียเกียรติยศศักดิ์ศรี และความภาคภูมิใจในตนเอง

ลักษณะของการกระทำรุนแรงทางร่างกายเช่น การหยิกและบิดบริเวณหัวนมของนักเรียนชายจนเขียวช้ำเนื่องจากไม่ได้นำเงินค่าลูกเสือจำนวน3บาทมาชำระในวันนั้น การตีที่ขาจนเขียวช้ำ การตบหัวเด็กนักเรียน การให้นักเรียนนั่งกลางแดดร้อน ๆ หน้าเสาธงเป็นเวลานาน เป็นต้น ส่วนลักษณะการกระทำรุนแรงทางจิตใจเช่น การใช้วาจาตำหนิรุนแรง ใช้ภาษาที่หยาบคาย การถ่ายรูปนักเรียนหญิง-ชายที่นั่งคุยกันและนำไปประจาน การด่าว่าเสียชื่อเสียงในช่องทางเฟซ การไม่อนุญาตให้นักเรียนที่กระทำผิดเข้าเรียนในห้องเรียน

ครูให้เหตุผลว่าการกระทำดังกล่าวเป็นไปเพื่อต้องการนักเรียนกลับตัวเป็นคนดีบ้าง รู้สึกเบื่อหน่ายกับการกระทำผิดซ้ำซากของนักเรียนกลุ่มนี้จึงต้องใช้วิธีการที่รุนแรงบ้าง ในขณะที่ครูใช้วิธีการดังกล่าวเด็กนักเรียนเหล่านี้ก็ไม่ยุติการกระทำที่ครูห้ามปราม พวกเขากลับรวมกลุ่มกันเหนียวแน่นมากขึ้น และสุดท้ายมาตรการที่ครูใช้ก็คือการลงโทษ

“พวกเขาไม่เข้าใจพวกผม ไม่เข้าใจวัยรุ่น” คำพูดที่ฉันมักได้ยินบ่อยๆเมื่อเด็กและเยาวชนที่ถูกครูและชาวบ้านนิยามตัวตนของพวกเขาว่าเด็กเก “ผมอยากให้พี่ไปสอนพวกผมที่โรงเรียน”? ประโยคดังกล่าวเกิดขึ้นเพียงเพราะฉันชอบนั่งฟังพวกเขาเล่าเรื่องโน้นเรื่องนี้ให้ฉันฟัง ฉันตั้งใจฟังอย่างสนใจ ชักถามเขา บางครั้งฉันก็อดไม่ได้ที่จะแอบสะท้อนให้เขาคิดว่าสิ่งที่เขาทำไปมันส่งผลอย่างไรกับตัวเขาเพียงแต่ภาษาที่ฉันใช้เป็นภาษาของเด็กและเยาวชนไม่ใช่ภาษาของผู้ใหญ่ผู้เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย

5. การกระทำรุนแรงของเด็กและเยาวชนเป็นเรื่องธรรมดาของผู้ชาย

พ่อแม่และคนในชุมชนบางคนให้ความหมายของการกระทำรุนแรงของเด็กและเยาวชนในรูปแบบของการขกพวกตีกันว่า เป็นการกระทำตามวัยในสมัยก่อนที่พวกเขาเป็นเด็กและเยาวชนก็เป็นเช่นนี้เมื่อเวลาผ่านไปโตขึ้นก็จะคิดได้และกลับตัวกลับใจเอง เป็นเรื่องธรรมดา พ่อแม่มีหน้าที่คอยประคับประคองให้พวกเขาพ้นช่วงอายุ 19 ไปก็จะดีขึ้น

พ่อคนหนึ่งเล่าชีวิตวัยหนุ่มของตัวเองให้ลูกชายอายุ11ปีฟัง ในขณะที่เขาและลูกชายกำลังนั่งเช็ดรถมอเตอร์ไซด์คันโปรดของลูกชายของเขาที่เขาเพิ่งถอยออกมาให้ลูกชายได้ไม่นาน

“ตอนสมัยพ่อเป็นวัยรุ่นนะ พ่อเป็นตัวจี๋เลย รถพ่อแรงที่สุดแหละ ไปไหนมีแต่คนมอง พ่อแต่งเองไม่ไปทำที่ร้าน เพื่อนพ่อขาโจ้ทั้งนั้นแหละ บางคนยังอยู่ในคุกอยู่เลย บางคนคิดแล้วออกมาแล้ว พ่ออยู่กับนักการเมือง ขับรถให้เขา ไปไหนเราก็กไปด้วย เลย์รู้จักคนเยอะ รู้จักคนเยอะมันดี ใครทำอะไรไม่ได้ เรามีพวกเยอะ”

ขั้นตอนสู่ความรุนแรงและแบบแผนพฤติกรรมความรุนแรงของวัยรุ่น

ผู้เล่าและผู้ถูกเล่า : พลวัตรของการผลิตซ้ำความรุนแรง

ฉันเริ่มต้นเขียนส่วนนี้จากการคิดถึงภาวะของการกระทำรุนแรงของเด็กและเยาวชนกลุ่มแจ้วเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มานั้นมองเห็นความหลากหลายของสภาพครอบครัวของพวกเขาเหล่านั้น ฉันไม่กล้าที่จะสรุปว่า กลุ่มเด็กและเยาวชนเป็นผู้ที่กระทำรุนแรงซึ่งในความเป็นจริงนั้นในขณะที่เขาเป็นผู้กระทำรุนแรงเขาก็ถูกกระทำรุนแรงด้วย เด็กและเยาวชนผู้นิยมความรุนแรงส่วนใหญ่เกิดและเติบโตมาจากครอบครัวที่มีการกระทำรุนแรงในครอบครัว อาจจะเนื่องมาจากเหตุผลที่ฉันมีเวลาในการเก็บข้อมูลน้อยกว่าที่จะค้นหาข้อมูลในรายละเอียดของการกระทำระหว่างกันในครอบครัวของพวกเขาเหล่านั้น

ดังนั้น ในส่วนนี้ฉันจึงสามารถเล่าได้เพียงว่า องค์กรต่าง ๆ ที่เด็กและเยาวชนได้เข้าไปใช้ชีวิตเกี่ยวข้องอยู่นั้นมีพลวัตรของการกระทำรุนแรงอย่างไร ทั้งในส่วนของพื้นที่ครอบครัว โรงเรียน พื้นที่สาธารณะที่พวกเขาใช้ในการกระทำกิจกรรมทางสังคมยามว่าง และ ร้านค้าบางประเภทเช่น ร้านขายของชำในชุมชน ร้านเกมส์ ห้างสรรพสินค้า โรงภาพยนตร์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามกรณีศึกษาชีวิตและการกระทำทางสังคมของเด็กและเยาวชนที่ฉันจะนำเสนอในรายงานวิจัยนี้อาจจะเป็นตัวอย่างของบริบทการใช้ชีวิตของเด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึง การผลิตซ้ำความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับพวกเขาได้ชัดเจนมากขึ้น

การกระทำรุนแรงในกลุ่มวัยรุ่นในชุมชนนั้นมีแบบแผนและระดับของความรุนแรงที่หลากหลาย บางการกระทำเป็นไปในลักษณะธรรมดาสามัญไล่เรียงไปจนถึงลักษณะของการกระทำรุนแรงที่ซับซ้อนเต็มไปด้วยเหลี่ยมคมและชั้นเชิง

การกระทำรุนแรงในลักษณะธรรมดาสามัญนั้นเป็นการกระทำในลักษณะปัจเจกมากกว่าเป็นการกระทำแบบรวมกลุ่ม มีเหตุของความขัดแย้งที่ทำให้เกิดความไม่พอใจซึ่งกันและกันอย่างชัดเจน อย่างเช่นการทะเลาะวิวาทชกต่อยของเด็กนักเรียนไม่ได้มีการวางแผนล่วงหน้าไม่มีการหาทางหนีทีไล่เมื่อกระทำการไปแล้ว การกระทำดังกล่าวเกิดขึ้นอยู่เนือง ๆ จนดูเหมือนปกติธรรมดาเมื่อเวลาผ่านไปไม่นานนักความเจ็บคลายลงความโกรธแค้นพุ่งเคืองก็จางหายกลับมาเล่นหัว คบกันเช่นเดิม

“ผมอยู่ปากแพร่ง แต่กลุ่มเพื่อนผมอยู่วัดศ ตอน มัธยมศึกษาปีที่ 1 เราเคยต่อยกัน ผมก็ไม่อยากต่อยแต่เหตุการณ์มันบีบ พวกเพื่อนยุให้ต่อย ผมก็เลยต่อย ต่อมาเราสนิทกัน เขาบอกผมว่า “ลูกผู้ชายทุกคนเหมือนหมาล่าเนื้อ ถ้าจนตรอกต้องสู้ ถ้าเรามีปืนเราต้องยิงก่อน ถ้าเราไม่มีเราก็ต้องถูกยิง” ฉันไม่คิดว่าเด็กชายอายุ 14 ปีจะมีความคิดเช่นนี้ เขาเล่าว่าเขาลองมาหมดแล้วไม่ว่าจะเป็น กาว กัญชา ยาบ้า บุหรี่เป็นสิ่งที่ดูง่ายมาก “เกิดมาทั้งทีต้องเอาให้คุ้ม...ถ้าอยากแจ้วต้องกล้าที่จะ

แลก” เด็กเหล่านี้เรียนรู้ที่จะซื้อหาอาวุธและใช้อาวุธเหล่านั้นไม่ว่าจะเป็น มีดสเปา ค้อน ปืน เรียนรู้ที่จะขี่รถมอเตอร์ไซด์ของตนเองอย่างแรง ๆ และเร็วเพื่อประโยชน์ในการหลบหนีคู่อริและเจ้าหน้าที่ตำรวจ และเรียนรู้ที่จะสร้างเครือข่ายเพื่อความได้เปรียบในการมีพวกมาก และที่สำคัญพวกเขาเรียนรู้กฎหมายและบทลงโทษทางกฎหมายที่พวกเขาอาจต้องเข้าไปเกี่ยวข้อง “ผมไม่พก 11 เพราะ 11 เป็นอาวุธสงครามโทรมันหนัก”

ระดับการกระทำรุนแรงในลักษณะที่เป็นการกระทำของปัจเจกนั้นส่วนหนึ่งมีลักษณะที่สะท้อนให้เห็นถึง ภาวะที่ไม่ปกติที่เกิดขึ้นในชุมชน เช่น การทะเลาะวิวาทเด็กนักเรียนหญิงทั้งในโรงเรียน ถนนสาธารณะด้านหน้าโรงเรียน หรือแม้กระทั่งลานวัดหน้าโรงเรียน ด้วยวิธีการตอบกระทกหมตอย่างรุนแรง โดยคู่กรณีนั้นบ้างก็เป็นนักเรียนหญิงด้วยกัน บ้างก็เป็นเด็กและเยาวชนหญิงที่ไม่ได้เรียนแล้วกับเด็กนักเรียนหญิง การที่เด็กและเยาวชนหญิงใช้หมวกกันน็อคฟาดคู่อริหญิงของตนเองในขณะที่คู่อริไม่ทันระวังตัวจนกระเด็นตกลงมาจากรถมอเตอร์ไซด์ การลักขโมยเงิน การใช้ไม้ตีหัวเพื่อนจนหัวแตก การดมกาว การเสพยาบ้าและการดื่มเบียร์ในโรงเรียนของเด็กนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นต้น

เมื่อมีการรวมกลุ่ม กลุ่มเรากลุ่มเขา แบ่งพวก ความขัดแย้งและการไม่พอใจของปัจเจกถูกนำมาเกี่ยวโยงสัมพันธ์กับอัตลักษณ์กลุ่ม การต่อสู้เพิ่มความรุนแรงมากขึ้น ความโกรธแค้นถูกเก็บงำไว้นานขึ้น รอวันล้างแค้นซึ่งทวีระดับความรุนแรงเพิ่มขึ้น กลไกของการช่วยเหลือระหว่างมิตรในกลุ่มได้ถูกนำมาใช้ในการกระทำรุนแรง และการจัดการกับความรุนแรง บริบทดังกล่าวก่อเกิด รุนใหญ่ ตัวแฉ้ว เจ้ ซึ่งได้รับการยอมรับในชื่อเสียงของความแรง การยอมรับและการกล่าวขานถึงดังกล่าวสร้างเสริมอำนาจและก่อเกิดความเกรงกลัวในกลุ่มรุ่นกลาง รุ่นเล็ก โดยในแต่ละรุ่นจะมี “ตัวแฉ้ว” ที่เคยสร้างประวัติไว้ไม่ว่าจะเป็นประวัติของการมีเรื่องทะเลาะวิวาทบ่อย แรง หรือมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับรุ่นใหญ่ การได้เป็นน้องหรือเด็กสร้างของตัวแฉ้วนี้นับว่าเป็นหน้าเป็นตาและมีชื่อเสียงไม่น้อย ลักษณะของการกระทำรุนแรงในบริบทเช่นนี้ อย่างเช่น การลือลั่นเพื่อให้เพื่อนรุ่นดักรอทำร้ายเพื่อนต่างห้อง ไล่อเงิน ดบเรียกค่าคุ้มครอง การยกพวกไล่ตีกันบนห้างสรรพสินค้า การรุมตีวัยรุ่นต่างถิ่นโดยมีคนโตเอาปืนจ่อหัว การค้าประเวณีเด็ก (เด็กส่งเด็ก) การรุมตี รุมกระต๊อบเพื่อนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนเดียวกันจนได้รับบาดเจ็บสาหัส (สมองบวม) เป็นต้น

ฉันทันฐานะของ “เหยื่อ”

การที่ฉันทันใช้ชีวิตร่วมกับพวกเขาในพื้นที่โรงเรียน พื้นที่สาธารณะในชุมชน บริเวณบ้านของพวกเขา ได้พูดคุยกับกลุ่มเพื่อน ชาวบ้าน พ่อแม่ญาติพี่น้อง ครู นักการศึกษา โรงเรียนเกี่ยวกับการใช้ชีวิตและการกระทำรุนแรงที่เกิดขึ้นในกลุ่มและระหว่างกลุ่มของพวกเขานั้นฉันทันพบว่า

พวกเขาตกอยู่ในฐานะของการเป็นผู้ถูกระทำรุนแรงด้วยเช่นกัน การถูกระทำรุนแรงนั้นไม่ได้เกิดเฉพาะกับกลุ่มเด็กและเยาวชนด้วยกันเองเช่น ถูกผู้ชายจับนม-ก้น ถูกไถเงินรายวัน แต่เกิดขึ้นจากกลุ่มคนในครอบครัว โรงเรียน นักธุรกิจในชุมชน และข้อกฎหมายบางประการ

- **ครอบครัวรังแกกัน** พวกเขาถูกทำร้ายจากบุคคลในครอบครัวด้วยวิธีการลงโทษที่รุนแรงอย่างเช่น ถูกพ่อใช้มีดไล่ฟัน ถูกลุงตบจนหูไม่ได้ยิน แม่บังคับให้เอายาบ้าไปขายในโรงเรียน ถูกพ่อเลี้ยงตีอย่างแรง

เย็นวันหนึ่งฉันนั่งอยู่ที่ร้านกาแฟริมทาง มองไปยังฝั่งตรงข้าม ฉันเห็นหญิงกลางคนคนหนึ่งเดินไปบอกกับคนข้างบ้านว่า ลูกของเขาโยนหินใส่รถเก๋งคันใหม่ที่เธอจอดไว้หน้าบ้าน ลั่นเสียงบอกเล่า หญิงผู้เป็นแม่เดินเข้าไปหาลูกชายวัย 3 ขวบ เธอพูดด้วยเสียงอันหนึ่งและมีท่าทางโมโหเหมือนคนคุมอารมณ์ไม่อยู่ ดีด้วยไม้ที่หยิบฉวยได้แกะนั้น ดีค่าไป สักพักมีรถมอเตอร์ไซค์วิ่งออกมา เธอผลักเด็กน้อยผู้เป็นลูกเข้าไปยังรถมอเตอร์ไซค์ซึ่งเบรกรถอย่างแรง “มันเครียด มันพาลเพ็งโดนฟัวทิ้งไป แล้วพอข้างบ้านมาต่อว่ามันก็เลยประชด” ชายวัยกลางคนที่ยืนอยู่ข้าง ๆ ฉันพูดถึงเหตุผลที่หญิงสาวผู้เป็นแม่ตีลูกอย่างไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ในขณะที่ทุกคนยืนดูโดยไม่มีใครเข้าไปห้ามปรามการกระทำดังกล่าว

“ยังงี้ หนูก็ว่าหนูโชคดีนะ ลูกบ้านโน้นแม่เขาตีลูกเหมือนหมาเลย” เด็กชายอายุ 11 ขวบบอกฉันในวันหนึ่งที่ฉันถามว่าเขารู้สึกอย่างไรเมื่อแม่ชอบดูเขา

- **ครูรังแกกัน** พวกเขาไม่ได้รับความสนใจจากครูส่วนหนึ่งในโรงเรียน การลงโทษอย่างรุนแรงบางครั้งเกินกว่าเหตุของการกระทำผิด หรือบางครั้งการลงโทษนั้นเป็นไปอย่างลอย ๆ โดยเด็กและเยาวชนไม่ได้เห็นความสัมพันธ์เกี่ยวกับการกระทำผิดของตนเองเช่น การหยิกและบิดหัวนมจนเขียวเนื่องจากไม่ได้นำเงิน 3 บาท มาจ่ายค่าลูกเสือ ครูไม่ให้เข้าห้องเรียนปล่อยให้เดินเล่นในโรงเรียนทั้งวันเนื่องจากไม่สนใจเรียน ถูกครูตี 12 ทีจนก้นเขียวช้ำ ถูกครูด่าประจานว่าเลว ใช้คำด่าว่าที่รุนแรง หยาบคาย ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย ทุบไล่ตอก และกดดันให้ผู้ปกครองขอลาออกจากโรงเรียน หลายคนหาที่เรียนไม่ได้ กลายเป็นเด็กที่เรียนไม่จบในชั้นมัธยมต้นเขาจะมีเวลาว่างมากและใช้ชีวิตในบริบทของการกระทำรุนแรงทางสังคมมากขึ้น เริ่มคบรุ่นใหญ่ มีระดับของการกระทำรุนแรงที่เพิ่มมากขึ้น ลักขโมย และใช้ยาเสพติด

วันหนึ่งฉันบอกกับแม่ของเด็กชายคนหนึ่งอายุ 11 ปีว่า ถ้าไม่อยากให้ลูกเกรไ้ให้ลองฝึกให้ลูกเป็นคนที่รักการอ่านหนังสือ แม่บังคับให้เด็กน้อยคนนี้อ่านหนังสือ เขาเข้าไปในห้องสักพักเดินออกมาและบอกแม่ว่าเขาอ่านหนังสือเสร็จแล้ว ฉันแปลกใจและถามว่าทำไมถึงอ่านเร็วนัก

“อ่านเสร็จแล้วจริง ๆ จะท่องให้ดู หนึ่ง เอ สอง อี สาม เอฟ....” ครูสาวที่สอนอยู่ในโรงเรียนประถมในชุมชนแห่งนี้รับจ้างสอนพิเศษนอกเวลา ครอบครัวของเด็กคนนี้ส่งลูกชายของเขา

ไปเรียนพิเศษ “ไปเรียนดีกว่าให้มันว่าง เราไม่มีเวลาสอนลูก” ครูบอกเขาว่าให้ทองการบ้านนี้ซึ่งจะออกเป็นข้อสอบในวันรุ่งขึ้น เรื่องที่ฉันเล่ามานี้อยู่ในปริณิถนาของการนิยามความหมายว่าเป็นการกระทำรุนแรงได้หรือไม่?

ผู้สังเกตความรุนแรง

การสนทนาเกี่ยวกับเรื่องราวที่น่าตื้นตันที่แต่ละคนไปพบมาในกลุ่มเป็นไปอย่างสนุกสนานและสร้างความสนใจให้แก่กลุ่มไม่น้อย เรื่องราวการกระทำรุนแรงต่าง ๆ ถูกหยิบยกมาเป็นหัวข้อสนทนา อาทิเช่น การลักมิดดาบยาวเป็นเมตรไล่ฟันกันคู่อริ การใช้ปืนไล่ยิง การรุมกระที่บวินมอเตอร์ไซด์ การขว้างขวดเบียร์ใส่กัน เพื่อนชายไปจิกหัวนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ปลายตบ แม่ค้าประจานลูก พ่อข่มขืนลูกตนเองจนท้อง ครูด่านักเรียนระบุชื่อนามสกุลออกไมค์ ยกพวกกระที่บกัน แทะกันด้วยเหล็กชุดซาร์ป ยิงปืนใส่กันในร้านอาหาร ทะเลาะกันในซุ้มไก่ชกต่อยกันเนื่องจากแพ้น้ำ การดักกรอทำร้ายเพื่อนต่างโรงเรียน เด็กและเยาวชนตีกันหน้าร้านขายของชำ หน้าร้านเกมส์ การจู่โจมรุมมอเตอร์ไซด์ไปตบที่อื่น เป็นต้น การเล่าเรื่องราวที่ตนเองไปรู้ไปเห็นมาถ่ายทอดอยู่อย่างต่อเนื่องในชุมชนจนรู้สึกละเลยเป็นเรื่องธรรมดา สนุกสนานและน่าตื้นตัน

การสนทนากันเป็นประจำในเรื่องเหล่านี้ทำให้ภาษาที่พวกเขาใช้ และวิถีการกระทำรุนแรงในกลุ่มของพวกเขาในแต่ละเรื่องนั้นมีแบบแผนลักษณะเฉพาะเป็นอัตลักษณ์กลุ่ม และอัตลักษณ์เฉพาะบุคคล “มึงกล้าโยกกูหรือมึงรู้มึงพุดอยู่กับใคร” “พี่กู้งเค้าแจ้วแรงสุดแล้วแฉนี้ไม่มีกล้ายุ่งกับเขา” “เป๊าะบ้ามันไม่สนใจอะไรหรอกมันพินอย่างเดียวใคร ๆ ไม่กล้ากับไอ้ฉนี้เพราะมันเป็นลูกเป๊าะบ้า” “ไอ้ฉมันไม่อยู่แล้วแม่ฉพาฉไปอยู่กรุงเทพฯมันสอยตามันที่เดียวหัลลลล”

ความรุนแรงบนเส้นทางชีวิตวัยรุ่นที่แตกต่าง

การที่นักวิจัยจะสามารถอธิบาย วิเคราะห์และการให้ความหมายผ่านระบบการให้คุณค่าของผู้ให้ข้อมูลหลักได้นั้น นักวิจัยภาคสนามมีความจำเป็นต้องเข้ากับเด็กและเยาวชนผู้กระทำรุนแรงได้ดี ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม ระบบเครือข่ายทางสังคมของพวกเขา ทั้งเครือข่ายกลุ่มเพื่อน รุ่นพี่/รุ่นน้อง กลุ่มครู กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มผู้นำชุมชน นับได้ว่าเป็นหัวใจที่สำคัญ

ปรากฏการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในกลุ่มเด็กและเยาวชนภาคกลางอย่างเช่นการขโมยของ (ลักทรัพย์) เพื่อน ครู เพื่อนบ้าน รังแกเพื่อน แกล้งเพื่อน ไล่เงิน ชิงรถ บิดรลใส่คนที่ไม่พอใจ รุมทำร้ายร่างกาย การเสพหรือขายยาเสพติด การพกพาอาวุธปืนหรือมีดไปรุมทำร้าย การได้รับความรังเกียจเคียดจัญจากครู เพื่อนนักเรียน หรือคนในชุมชน การใช้วาจาเหยียดหยาม แบ่งแยกกลุ่ม เป็นต้น

จากเรื่องเล่าในส่วนที่ผ่านมามองเห็นได้ว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมของเด็กและเยาวชนมีระดับของความรุนแรง วิธีการที่ใช้ความรุนแรง และเงื่อนไขเชิงบริบทของการใช้ความรุนแรงมีความแตกต่างกันออกไป ในส่วนนี้ฉันจะอธิบายถึงบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการกระทำรุนแรง

บริบทสังคมกับความรุนแรง

1. สภาพครอบครัวที่อ่อนแอบนวิถีชีวิตแบบทุนนิยม

เด็กที่กระทำรุนแรงเติบโตขึ้นในสภาพครอบครัวที่มีความไม่พร้อม พ่อแม่มีวิถีคิดในการเลี้ยงดูลูกโดยมุ่งเน้นการหาเลี้ยงชีวิตได้มากกว่าที่จะพัฒนาจิตใจ อ่อนแอในการต่อรองของพ่อแม่ที่มีต่อการร้องขอในเรื่องต่างๆของลูกน้อย ค่านิยมในการเลี้ยงดูลูกโดยเปรียบเทียบความสำเร็จทางการศึกษากับคุณค่าและหน้าตา พ่อแม่ไม่พร้อมในการมีลูกเช่น ขาดความรับผิดชอบ ค้ายาเสพติด ดัดการพนัน ทำให้การเลี้ยงดูเป็นไปในลักษณะละเลย ขาดความใส่ใจ เด็กเติบโตขึ้นโดยมีอัตลักษณ์ในลักษณะก้าวร้าวทั้งในลักษณะของภาษาท่าทาง คำพูด และการมองโลกแบบไม่ไว้วางใจ ใช้เวลาอยู่กับสังคมกลุ่มเพื่อน รวมกลุ่มนอกบ้าน

2. อุดมการณ์การศึกษาแบบทุนนิยม

การที่ครูอาจารย์สนใจแต่คนเก่ง นักเรียนที่เรียนดี ให้คุณค่าแก่เด็กที่มีพื้นฐานทางครอบครัวที่ดี ขึ้นชมคนที่สร้างชื่อเสียงให้โรงเรียนทั้งเรื่องการเรียนและกิจกรรม โดยพุ่งเป้าหมายไปที่การพัฒนาโรงเรียนไปสู่ความเป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงทำให้ละเลย หรือมองข้ามเด็กชายขอบที่ครู อาจารย์จะต้องใช้เวลาและกลยุทธอย่างมากในการพัฒนาพวกเขาเหล่านั้นเพื่อปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ วิถีคิดให้เป็นคนที่มีคุณค่าในสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม

การที่ผู้บริหารโรงเรียนหรือครู อาจารย์ผูกติดความสำเร็จของการทำงานอยู่ที่ระบบการทำให้โรงเรียนมีชื่อเสียงผ่านวิธีการที่มีนักเรียนไปสอบแข่งขันเข้าศึกษาต่อได้มากกว่าสถาบันอื่น การมีนักกีฬาที่ชนะเลิศในการแข่งขันระดับชาติ เป็นต้น จะทำให้เด็กนักเรียนที่ส่วนหนึ่งถูกระทำรุนแรงมาจากครอบครัวแล้วนั้นกลายเป็นเด็กชายขอบในบริบทของโรงเรียน และพัฒนาการกระทำรุนแรงที่มีระดับความรุนแรงมากขึ้น กลายเป็นคนชายขอบของสังคมต่อไป

3. ผู้นำชุมชนนิยมคะแนนเสียงมากกว่าความตั้งใจในการพัฒนาสังคมและเยาวชน

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำชุมชน ครู และผู้ปกครองมีช่องว่างในการพัฒนาและส่งเสริมเยาวชนให้เป็นคนที่มีคุณภาพในสังคม ผู้นำชุมชนยังไม่สามารถทำให้ชาวบ้าน ครูอาจารย์เห็นคุณค่าในการใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเยาวชนและสังคม แต่ยังคงเน้นที่การพัฒนาวัตถุ บทบาทของผู้นำชุมชนจึงเป็นเพียงนายประกันเมื่อเด็กและเยาวชนในชุมชนกระทำรุนแรงและถูกจับดำเนินคดี

4. ความอ่อนแอขององค์การภาครัฐกับการใช้กฎหมายไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเจตนารมณ์

การใช้กระบวนการใกล้เคียงในการกระทำผิดของเยาวชนนั้นหากกระบวนการติดตามความประพฤติขาดประสิทธิภาพทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และส่งเสริมการกระทำรุนแรงในกลุ่มเยาวชนเพิ่มมากขึ้น กฎหมายบางประการเอื้อต่อการให้ผู้ใหญ่ใช้เด็กและเยาวชนที่มีอายุไม่ถึง 18 ปี กระทำความผิดและซ้ำชินกับการกระทำในสิ่งที่ผิดกฎหมายเช่น กระบวนการค้าแผ่นซีดีเถื่อน การค้าและเสพยาเสพติด หรือแม้กระทั่งการฆ่าล้างแค้นคู่อริ เป็นต้น

หลังจากที่กานต์ถูกยิงด้วยปืนลูกซองเด็กหนุ่มวัย 16 ปี นอนอยู่โรงพยาบาลฉันไปเยี่ยมเขาและพูดคุยกันเกี่ยวกับเรื่องราวที่เกิดขึ้น เขารู้แล้วว่าคนที่ยิงเขาเป็นใคร “ผมไม่ยอมหรือก ไอ้เจียดพวกผมมันก็บอกว่ามันจะเอาคืนให้ผม ผมให้มันหาปืนแล้ว ผมจะยิงมันแล้วไปมอบตัวเลย ผมไม่กลัวหรือผมอายุไม่ถึง 18 มันมายิงผมถึงบ้าน ผมไม่ยอม” เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ที่ฉันพูดคุยใช้ชีวิตร่วมอยู่ด้วยในวิถีของการใช้ความรุนแรงนั้นพวกเขามีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายพอสมควร โดยเฉพาะกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตประจำวันของเขา “พี่ ไม่ต้องเป็นห่วงนะ มันถูกจับคดีเสฟ เดี่ยวพวกเราจะหาเงินหมื่นนึงมาประกันตัวมัน ตำรวจต้องทำคดีมันส่งศาลเราไปประกันที่ศาลแล้วศาลก็จะเรียกไปตัดสินคดีเสฟ คดีสินคัมประพฤติ พอถึงเวลาก็แค่ไปรายงานตัว พี่ไม่ต้องห่วง” คำพูดของเด็กชายอายุ 18 ปีปลอบใจฉัน เงินหนึ่งหมื่นพวกเขาหาได้จาก เจ๊ สาวประเภทสองที่พวกเขามีความสัมพันธ์ทางเพศด้วย

บริบทวัฒนธรรมกับความรุนแรง

1. การนิยมความรุนแรงในสังคมเด็กและเยาวชนมีลักษณะของการจัดองค์กรที่น่าสนใจคือ ประการแรกคือ ความเป็นผู้นำ เด็กและเยาวชนจะแสดงตนให้เป็นที่ประจักษ์แก่คนอื่น ๆ อยู่เสมอว่าเขาเป็นคนแรงและเป็นผู้นำอย่างแท้จริง “ความแฉ้ว” แสดงผ่านการกระทำรุนแรง ประการที่สองคือ ผู้นำทุกคนจะต้องมีบริวารมากพอสมควร ประการที่สาม ผู้นำจะต้องมีผู้มีอิทธิพลและมีบารมีที่เหนือกว่ากลุ่มอื่นสามารถให้การส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือคนในซุ่มได้ ปืนคืออาวุธที่ทำให้ความเป็นผู้นำคูมีพลังอำนาจยิ่งขึ้นในกลุ่มของพวกเขา เหลี่ยมคมและความแรงที่แสดงให้ผู้อื่นเห็นประจักษ์นอกจากจะเป็นการสร้างชื่อเสียงให้กับตนเองแล้วยังลดอันตรายสำหรับตัวเขาและบริวาร

2. วิธีคิดเกี่ยวกับศักดิ์ศรีที่ผูกโยงอยู่กับเสน่ห์ต่อเพศตรงข้าม ความรุนแรงที่มาพร้อมกับค่านิยมการมีเพศสัมพันธ์กับคนรักโดยมีคนรักหลายคนในเวลาเดียวกัน เป็นบริบทที่นำไปสู่การกระทำรุนแรงในกลุ่มวัยรุ่น พวกเขารู้สึกเสียหน้า เสียศักดิ์ โกรธแค้นและยอมไม่ได้หากรู้ว่าคนรักมีความสัมพันธ์กับชายอื่น หรือ หญิงอื่น หรือแม้กระทั่งมีคนอื่นมาแสดงท่าทีสนใจคนรักของตนเอง

อย่างเปิดเผยและเป็นสิ่งที่สังเกตได้นั้นก็เป็นท่าทีที่สร้างความไม่พอใจอย่างมากและนำมาซึ่งการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหากลุ่มของพวกเขา

การใช้สัญลักษณ์บางอย่างที่ถูกให้ความหมายว่าเป็นการลดทอนศักดิ์ศรีเช่น การโห้ นึกกลาง หรือการใช้คำพูดแสดงอวัยวะเพศชายนั้นถือได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ที่ข่มไม่ได้ เสียศักดิ์ศรี และบ่อยครั้งเป็นชนวนเหตุของการกระทำรุนแรงระหว่างพวกเขา

“วันนั้นนั่งอยู่ที่ร้านก๋วยเตี๋ยวสิบกว่าคน มีพวกมาจากไหนไม่รู้ 2 คนขี่รถมาแล้วก็ส่ง นึกกลางให้ ตอนแรกก็ว่าจะไม่ทำอะไรมันนะ แต่มันยังย้อนกลับมาทำเหมือนเดิมแล้วพูดท้าวว่ามึงแน่ ปาว ก็เลยสนองซะ ทำไปแล้วก็ส่งสารมันเหมือนกันมันขึ้นมอเตอร์ไซค์แล้วยังร่วลงมามากเลย แต่ มาคิดว่ามันมาหาเรื่องเรา เข้ามาหยาบเราก่อน”

3. วัฒนธรรมนับถือนักเลง การสืบทอดวิถีคิดและวิธีการสร้างตัวตนในลักษณะของการ ใช้ความรุนแรงผ่านการสร้างอำนาจและการรวมกลุ่มนั้นเป็นสิ่งที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น คนที่พวกมาก มีอำนาจมากจะได้รับความเกรงใจและการยอมรับ “เดี๋ยวนี้ไปไหน ไปไหนมีแต่คนรู้จัก” เด็กหนุ่มขา แจ้วในชุมชนพูดกับฉันอย่างภาคภูมิใจถึงการเป็นที่รู้จักของตนเอง การใช้คำพูดเสียดแทง เข้ม หยาบ คาย รุนแรง การเป็นตัวเปิด การทำร้ายร่างกายคู่อริในลักษณะที่หนักและรุนแรงกลายเป็น คุณลักษณะที่นำมาซึ่งอำนาจและเป็นเส้นทางนำไปสู่ความแจ้ว

4. วัฒนธรรมอุปถัมภ์ ระบบอาวุโส ระบบการเคลียร์ผ่านการชดใช้เงิน และการสร้าง บุญคุณเพื่อขอความช่วยเหลือในภายหลังกลายเป็นระบบที่แผ่ซ่านเข้ามาในวิถีชีวิตวัยรุ่น อย่างเช่น เรื่องการไถเงิน-ส่งส่วยนั้นเปรียบเสมือนมายาคติของการผลิตซ้ำการความรุนแรงในกลุ่มของพวกเขาเหล่านั้น “โลกกันทุกวันนี้เป็นเรื่องปกติ เวลาไถก็ไปกันเป็นกลุ่มจะมีการแบ่งว่า เด็กคนนี้เป็นเด็ก ประจำของใคร ไปฟ้องครูก็โดน แค่นี้ก็ไม่มีใครกล้าแล้ว เราไถหนะเราก็โดนไถเหมือนกันนะ เราก็ค ให้อือเป็นเรื่องปกติ” เด็กหนุ่มร่างผอม ที่ใบหูด้านซ้ายเขาจะเปิดหูและใส่หลอดคาแฟขนาดใหญ่ไว้ เล่าเรื่องการไถเงินในโรงเรียนให้ฉันฟังอย่างสนุกสนาน นั่นคือเสียงของเด็กผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ไถ ในขณะที่เด็กที่เป็นผู้ถูกไถส่วนหนึ่งคาดหวังว่าการยอมอยู่ภายใต้การไถเงินนั้นจะทำให้เขามีพวก มีที่ และรอดพ้นจากการข่มเหง รังแกของคนอื่น “มันมาตบหัวผม ผมก็คำมั่นว่าพ่อแม่ไม่สั่งสอน มัน ก็คำผมกลับว่าเป็นควยอะไร พ่อแม่มึงตายหรือ ผมก็ไปหยิบไม้กวาดหลังห้องมาตีหน้ามันแล้วก็คำ มั่นว่า ผู้หญิงขายตัวมึงไปเอาพี่มึงมาเลยนะ ไอ้สัตว์อ้ยามาปากดีเดี๋ยวมึงก็โดนหอก และหนูก็ให้ พวกพี่เบญตักตบตอนเย็น พวกพี่เบญมาตบมันแล้วก็บอกว่าใครทำน้องกูไอ้สัตว์” เด็กและเยาวชนที่ ใช้ชีวิตอยู่ในบริบทของการยอมถูกไถเงินนี้มักถูกนิยามจากคนอื่นว่า “อ่อน ไม่เก๋า” การถูกรังแกจาก คนรอบข้างทำให้เขามีความคิดว่า การมีพวกจะทำให้เขาอดพ้นจากการรังแกได้อีกทั้งการที่มีพี่เป็น ขาแจ้ว เป็นเจ้ ดูเหมือนว่าจะทำให้เขาหลุดจากภาวะ “อ่อนได้” ดังนั้นภาวะการถูกไถเงินจึงดู

เหมือนว่าจะกลายเป็นความชอบธรรมของการแลกเปลี่ยนและสมยอม จากการจ่าย 5 บาท กลายเป็น 20 บาท บางครั้ง 200 บาท และหลาย ๆ ครั้งที่โทรศัพท์มือถือของเขาถูก “ยืม” ไปจํานา กว่าจะได้คืน มาหลายวันและบางครั้งเขาต้องหาเงินไปไถ่มาเอง

บทสรุปจากเสียงของเด็กเกร

ในส่วนนี้ฉันจะนำเสนอเสียงของเด็กส่วนหนึ่งที่ครูและผู้ใหญ่ในสังคมนิยามพวกเขาว่าเป็นเด็กเกร เหลือขอ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกและความต้องการส่วนหนึ่งของพวกเขา

“พี่คือคนที่เข้าใจวัยรุ่นได้ดีที่สุด เข้าใจเด็กและเข้าใจผมด้วย แม้คนใกล้ชิดยังไม่เข้าใจผมเลย ผมชอบพี่ตรงนี้ พี่แน่นมาก”

“พี่น่ารักจัง เป็นคนที่เข้าใจคนเลวอย่างพวกผมด้วย”

“พี่เป็นคนดีและน่ารัก ยอมรับฟังปัญหาชีวิตของพวกผมได้และเข้าใจในตัววัยรุ่น พวกผมได้”

“ผมชอบพี่ ตรงที่พี่เข้าใจพวกผม”

“พี่เป็นคนสวยและใจดี ผมตั้งใจว่าผมจะเป็นคนดีและไม่เกียจคร้าน ผมคิดว่าผมเป็นเด็กนิสัยไม่ดี แต่ผมอยากให้พี่มาสอนอีก ผมจะเลิกลักขโมยที่โรงเรียนตลอดไปและเป็นคนดีของสังคมจะเป็นผู้นำของสังคม จะช่วยเหลือสังคมเพื่อไม่ให้มีการเสพยาเสพติดในสังคม ผมสัญญาว่าจะเป็นคนดีและพาสังคมเรานั้นให้เป็นคนดีให้จงได้ ผมจะไม่เสพลิงเสพติดเช่น บุหรี่ ยาบ้า กัญชา และกระท่อม ถ้าผมเสพลมจะไม่ชวนเพื่อนเสพลมด้วย ผมจะเสพลมคนเดียวโดยไม่มีเพื่อนมาเกี่ยวข้องโดยเด็ดขาด การเที่ยวของผมผมชอบไปเล่นเกมสโตร์ในตลาด ถึงผมจะเที่ยวผมก็รู้ตัวเองว่า เวลาไหนควรเที่ยว เวลาไหนไม่ควรเที่ยว และสิ่งหนึ่งที่ผมอยากจะทำกับพี่ว่า พี่สอนได้ดีมาก พี่สวยและอารมณ์ดีตลอดเวลา มีอารมณ์ขันมาก และประโยคสุดท้ายที่ผมจะบอก ผมจะไม่ทำให้พ่อแม่เสียใจ ผมจะกตัญญูรู้คุณพ่อแม่ที่เลี้ยงดูผมมาตั้งแต่เล็กจนโต” จดหมายฉบับนี้เขียนจากความรู้สึกของเด็กชายอายุ 14 ปี ครูบอกว่าเขาเป็นคนเจียบ เรียนอ่อนและขโมยอุปกรณ์ไฟฟ้าในโรงเรียน พ่อแม่ของเขาไม่มีเงินจ่ายค่าเสียหายให้กับโรงเรียนและของชำใช้ค่าเสียหายด้วยการมาทำงานกับนักเรียนที่โรงเรียนครึ่งวัน “ผมจะพยายามครับ ขอให้พี่เป็นกำลังใจให้ผมด้วยนะครับ”